

The Diak logo is rendered in a bold, pink, sans-serif font. The background of the page features a large, abstract graphic composed of overlapping, semi-transparent pink shapes that create a sense of depth and movement.

Minttu Johansson

Paula Piirainen

Julia Sundvik

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden

ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK) -kirkon nuorisotyö

Sosionomi (AMK) -diakoniatyö

Opinnäytetyö, 2020

RAAMISBOXI

Toiminnallinen raamattumateriaali Tikkurilan seurakunnalle

TIIVISTELMÄ

Minttu Johansson
Paula Piirainen
Julia Sundvik
Raamisboxi
121 s., 18 liitettä
Kevät 2020
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) -kirkon nuorisotyö
Sosionomi (AMK) – diakoniatyö

Opinnäytetyön tavoitteena on monipuolistaa Tikkurilan luterilaisen seurakunnan rippikoulutyössä käytettävää raamattumateriaalia toiminnallisemmaksi materiaaliksi. Materiaalin tavoitteena on lisätä nuorten aktiivisuutta ja tukea hengellistä kasvua rippikoulumatkan ajan. Materiaalin avulla ohjaava isonen kykenee luomaan turvallisen ryhmätyökentelyilmapiirin ja luontevan oppimistuokion oman ryhmänsä ympärille. Materiaali tukee erilaisia oppijoita vaihtuvien monipuolisten menetelmien ja teemojen avulla. Materiaali on toteutettu Tikkurilan seurakunnan tarpeiden ja toiveiden pohjalta.

Ajatus raamattumateriaalin kehittämisestä syntyi Tikkurilan luterilaisen seurakunnan rippileireillä kesällä 2018 omakohtaisen kokemuksen kautta. Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt materiaali on nimeltään Raamisboxi. Kehittelimme idean ja perusrungon Raamisboxista, jonka esittelimme nuorisotyöntiimille syksyllä 2018. Yhteistyökumppanimme antoi meille täyden vapauden luoda jotain uutta ja ajankohtaista. Opinnäytetyön prosessi kesti kokonaisuudessaan kaksi vuotta.

Opinnäytetyössä esitellään toimintamallit, jotka on kehitetty Tikkurilan seurakunnan valitsemien teemojen ympärille. Materiaali pitää sisällään kuusi eri toimintamallia, joita isoset ohjaavat rippikoululaisille rippikoulun aikana intensiivijaksolla. Teemoina Raamisboxissa ovat Jumala, armo ja anteeksianto, moraalit – oikea ja väärä, rukous, luomakunta ja tulevaisuus sekä minä ja me. Jokaista aihetta käsitellään Raamisboxissa 45 minuuttia intensiivijakson aikana.

Materiaali oli testikäytössä kesän 2019 seitsemällä rippileirillä Tikkurilan seurakunnassa. Opinnäytetyötä varten kehitettiin kirjallinen kyselylomake, johon vastasi yhteensä 25 isosta ja ohjaajaa. Kerätyn palautteen perusteella muokkasimme materiaalista toimivamman. Raamisboxi tulee nuorisotyöntiimin linjauksen mukaisesti käyttöön kesällä 2020 kaikille Tikkurilan seurakunnan rippileireille kahtena kappaleena.

Asiasanat: Raamattu, rippikoulu, materiaalit, toiminnalliset menetelmät, erilaiset oppijat, ryhmäytyminen

ABSTRACT

Minttu Johansson

Paula Piirainen

Julia Sundvik

Raamisboxi

121 p., 18 appendices

Spring 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree in social services

Bachelor of Social Services, Christian Youth Work

Bachelor of Social Services, Diaconal Work

The aim of this thesis was to diversify the Bible material used in youth work of Tikkurila Lutheran parish into more functional material. To activate and support more the understanding of the content in the Bible during the whole confirmation school period. With the material, the help leader will create a safe teamwork atmosphere and natural learning session around his group. It is meant to support different learners through varied methods and themes. The material was based on the needs and wishes of the Tikkurila parish.

The idea of developing Bible material came up on Tikkurilas Lutheran parish confirmation school camps in the summer of 2018 through personal experience. The idea and the basis of Raamisboxi, was introduced to the youth worker team in autumn 2018. The co-partners gave us complete freedom to create something new and more modern. In total, this thesis process took two years.

The thesis introduces activity methods developed around the themes chosen by the Tikkurila parish. These six different functional modules help to teach Bible studies during the confirmation schools' intensive period. As a result of the thesis, the product called Raamisboxi, was produced. Themes are: God, mercy and forgiveness, moral – right and wrong, prayer, creation and future and me and us.

The material was tested by Tikkurila's parish in the summer of 2019 on seven confirmation schools. The feedback was gathered by inquiry and was answered by 25 help leaders and group leaders. Based on the feedback, the material was further modified to be more functional. Two Raamisboxes will be in use as agreed in every confirmation school camps in Tikkurila's parish summer 2020.

Keywords: The Bible, Confirmation school, material, functional methods, different learners, grouping.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 RIPPIKOULU JA ISOSTOIMINTA.....	5
2.1 Rippikoulu	5
2.2 Rippikoulusuunnitelma ja pedagogiset periaatteet	6
2.3 Isostoiminta ja isostoiminnan linjaus	10
3 TOIMINNALLISEN RAAMATTUMATERIAALIN TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS JA SUUNNITTELU	13
3.1 Tikkurilan seurakunnan rippikoulut ja isoskoulutus toimintaympäristönä	13
3.2 Raamattumateriaalin suunnittelu	14
4 TOIMINNALLISEN RAAMATTUMATERIAALIN KOKOAMINEN JA TOTEUTTAMINEN	21
4.1 Raamattumateriaalin kokoaminen	21
4.2 Materiaalin testaaminen.....	21
4.3 Materiaalin arviointi	23
5 RAAMISBOXI	24
5.1 Raamisboxi ja rippikoulusuunnitelma	24
5.2 Minä ja me	31
5.2.1 Minä ja me - Sisältö	32
5.2.2 Menetelmänä Tutustumiskortit	33
5.2.3 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Minä ja me	34
5.3 Jumala.....	35
5.3.1 Jumala - Sisältö	35
5.3.2 Menetelmä - Pelilauta	36
5.3.3 Pelilaudan testaaminen.....	37
5.3.4 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Jumala	39
5.4 Armo ja anteeksianto	40
5.4.1 Armo - Sisältö	41

5.4.2 Menetelmä – legorakennus ja kirjoittaminen.....	41
5.4.3 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Armo ja anteeksianto	42
5.5 Moraali – oikea ja väärä	43
5.5.1 Moraali - Sisältö.....	44
5.5.2 Menetelmä - sarjakuva	44
5.5.3 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Moraali.....	45
5.6 Rukous.....	45
5.6.1 Rukous - Sisältö	46
5.6.2 Menetelmänä fiiliskortit.....	47
5.6.3 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Rukous	49
5.7 Luomakunta ja tulevaisuus.....	49
5.7.1 Luomakunta ja tulevaisuus - sisältö	50
5.7.2 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Luomakunta ja tulevaisuus	51
6 POHDINTA.....	51
LÄHTEET	54
LIITE 1. Raamispäivän ohjeistus	57
LIITE 2. Palautekysely.....	74
LIITE 3. Alkuohjeistus.....	83
LIITE 4. Erilaiset ryhmät	84
LIITE 5. Minä ja me ohjevihko	86
LIITE 6. Tutustumiskortit.....	88
LIITE 7. Jumala -ohjevihko	94
LIITE 8. Pelilauta ja kysymykset	95
LIITE 9. Pelilaudan alkuperäiset kysymykset	99
LIITE 10. Armo ja anteeksianto -ohjevihko	101
LIITE 11. Armo materiaalit	103

LIITE 12. Moraali – oikea ja väärä -ohjevihko	105
LIITE 13. Sarjakuvapohja	107
LIITE 14. Rukous -ohjevihko	108
LIITE 15. Fiiliskortit	110
LIITE 16. Luomakunta ja tulevaisuus -ohjevihko	115
LIITE 17. Raamatun kuvitus.....	117
LIITE 18. Raamisboxi	118

1 JOHDANTO

Nuori lähtee rippikouluun tietämättä sitä, mitä hänen edessään on. Rippikoulumatka on monipuolinen kokemus, joka jättää väistämättäkin jokaiseen nuoreen jonkinlaisen jäljen ja muiston. Jotta rippikoulumatka olisi onnistunut, sen tulisi olla nuorten näköinen ja oloinen. Erilaiset ja monipuoliset menetelmät tukevat kaikenlaisia oppijoita, jolloin jokainen nuori voi kokea rippikoulun ja siellä oppimisen mielekkääksi kokemukseksi.

Opinnäytetyömme nimi on Raamisboxi. Raamisboxi on rippikouluun kehittämämme materiaali, jonka tavoitteena on tuoda Raamatun kohtia nykypäivään ja nuorten tasolle siten, että ne olisivat mahdollisimman ymmärrettävissä kontekstissa suhteessa nuoren elämään. Raamisboxi muodostuu kuudesta eri kokonaisuudesta, joista kukin on 45 minuutin mittainen oppimistuokio. Teemoina Raamisboxissa ovat: Jumala, armo ja anteeksianto, moraalit – oikea ja väärä, rukous, luomakunta ja tulevaisuus sekä minä ja me. Kirkkohallituksen julkaiseman Uuden rippikoulusuunnitelman 2017 lähtökohtana on lisätä nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia rippikoulun näkökulmasta. Raamisboxin avulla rippikoululaisia osallistetaan erilaisten menetelmien avulla toimimaan osana ryhmää ja tehostamaan opeteltavan asian ydinsisältöä, kuten ulkoläksyjä.

Valittujen teemojen ydinsisältö on pyritty tuomaan lähelle nuoren sen hetkistä elämää, jotta hengellisen kasvun tukeminen olisi luontevampaa. Kehittelemämme materiaalin avulla Raamattu pyritään tuomaan lähemmäksi nuoria, jotta kynnyksen sen lukemiseen tulevaisuudessa laskisi. Nuoren mielenkiinto Raamattua kohtaan pyritään rakentamaan tuomalla Raamatun sisältöjä nykypäivään monipuolisten esimerkkien avulla. Raamattu voi olla monelle nuorelle täysin vieras, jolloin sen löytäminen ja sisällön oivaltaminen voi olla merkityksellistä nuoren elämän kannalta. (Kirkkohallitus 2017, 36–37.)

Nuoren persoonallinen kasvu on yksi tärkeistä elementeistä puhuttaessa rippikoulusta ja Raamisboxista. Pienryhmätyöskentelyn avulla jokainen nuori pääsee käyttämään omia vahvuuksiaan ja luomaan luottamuksellisen suhteen omaan ryhmäänsä. Pieni ryhmäkoko edesauttaa luottamuksen syntymistä ja näin henkilökohtaisempien asioiden jakamista.

Tällöin jokaisen oma persoonallisuus pääsee luontevasti esiin ja kehittymään suhteessa muuhun ryhmään. (kirkkohallitus 2017, 26.)

Raamisboxin toiminnallisten tuokioiden tarkoituksena on lisätä myös diakonian tunte-
musta nuorten keskuudessa. Diakoniatyötä tuodaan tällä hetkellä rippikoulussa esille toi-
minnallisilla diakoniarasteilla. Menetelmän tarkoituksena on saada nuoret pohtimaan ih-
misten erilaisia elämäntilanteita, sitä miten ihmisiä voisi auttaa näissä tilanteissa sekä aut-
taa ymmärtämään mitä lähimmäisenrakkaus on. Lähimmäisenrakkaus koskettaa kaikkia,
jolloin tarkoituksena on saada nuori pohtimaan, kuinka lähimmäisen rakkautta voisi itse
toteuttaa arjessaan. Moniin erilaisiin oppimistilanteisiin rippikoulussa voidaan liittää
myös diakoninen näkökulma. (Gothoni, Helosvuori, Kuusimäki & Puuska 2012, 148.)

2 RIPPIKOULU JA ISOSTOIMINTA

2.1 Rippikoulu

Nuori kutsutaan rippikouluun hänen lähestyessään 15 vuoden ikää. Rippikoulu perustuu
Jeesuksen antamaan kaste- ja lähetyskäskyyn. Pyhän kasteen ja ehtoollisen sakramentit
antavat merkityksen rippikoululle ja konfirmaatiolle. Luterilaisen uskonkäsityksen mu-
kaan sakramentit kulkevat ihmisen elämänkaaren mukana läpi elämän. Kasteessa ihmi-
nen tulee osalliseksi Kristuksen kirkkoa ja kristillistä uskoa. Seuraavaksi elämänkaaressa
tulee rippikoulu, joka vahvistaa ja tukee ihmisen uskoa. Konfirmaatiossa tunnustetaan
usko ja vahvistetaan uskoa Jumalan siunauksin ja seurakuntalaisten esirukouksin. Kon-
firmaation jälkeen jokaisella on oikeus osallistua itsenäisesti ehtoolliselle. Ehtoollisen
nauttiminen on kristillisen uskon harjoittamisen perusmuoto. Ehtoollisella syntyy syvä
yhteys toisiin kristittyihin ja Kristukseen. (Aaltonen, Pruuki & Saarainen 2004, 10.)

Rippikoulun organisaatioon Suomessa kuuluvat kirkon toimintayksiköt, jotka ovat muun
muassa kasvatuksen ja nuorisotyön yksikkö. Organisaatioon kuuluvat myös kirkollisko-

kous, kirkkohallitus ja piispainkokous, jotka päättävät rippikoulun opetuksesta, rippikoulusuunnitelmista ja toimenpidesuosituksista. Rippikoulun opetusta ohjaa kirkolliskouksen hyväksymä katekismus. Rippikoulun henkilöstöön kuuluvat papit, kanttorit, isokset, nuorisotyönohjaajat, diakonit, leiri-isännät ja -emännät sekä kausityöntekijät. (Suomen ev.lut. kirkko. Seurakuntaelämä. Rippikoulu.) Kirkkojärjestys velvoittaa seurakunnat pitämään rippikouluja ja perehdyttämään nuoria kirkon yhteiseen uskoon sekä ohjaamaan elämään seurakunnan yhteydessä. (L 1055/1991.)

Nuorten parissa toimiminen vaatii erityistä herkkyyttä, sillä ikävaihe tuo itsessään monille nuorille muutoksia elämässä, fyysisten ja henkisten kasvujen puolesta. Rippikoulusuunnitelma 2017 painottaakin, että kirkko ei halua jättää ketään ulkopuoliseksi, vaan se on avoin kaikille (Kirkkohallitus 2017, 30). Suomen evankelisluterilaisen kirkon mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus käydä rippikoulu lähtökohdista riippumatta (Suomen ev.lut. kirkko. Perhejuhlat. Rippikoulusta eväitä elämään).

2.2 Rippikoulusuunnitelma ja pedagogiset periaatteet

Rippikoulusuunnitelmia on uudistettu ja kehitetty säännöllisesti vuodesta 1919, jolloin piispainkokous antoi ensimmäiset varsinaiset ohjeistukset rippikouluun (Kirkkohallitus 2017, 7). Uusi rippikoulusuunnitelma hyväksyttiin piispainkokouksessa 5.4.2017. Se astui voimaan 1.5.2017 ja siirtymäaika sen käyttöönottoon oli 1.10.2018 saakka. (Lujakallio. Espoon tuomiokirkkoseurakunnan nuoret. Rippikoulut. Tietopankki. Rippikouluideoita.)

Suomen evankelisluterilainen kirkko pyrkii tutkimalla ja kehittämällä luomaan kaikille rippikouluun osallistujille yhdenvertaisen kokemuksen. Kirkkohallitus julkaisi vuonna 2017 Uuden rippikoulusuunnitelman. Rippikoulusuunnitelman avulla jokainen rippikoulutyötä tekevä ammattilainen voi toteuttaa yhdenvertaisen ja tämänhetkisten nuorten tarpeita palvelevan oppimiskokemuksen. Aikaisempi Kirkkohallituksen julkaisema rippikoulusuunnitelma on *Elämä - Usko – Rukous* vuodelta 2001. (Suomen ev.lut. kirkko. Plus. Seurakuntaelämä. Kasvatus. Rippikoulu. Suuri-Ihme Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Rippikoulusuunnitelma 2017 on kehitetty viemään rippikoulutyötä yhä enemmän nuori-solähtöisempään suuntaan. Ajatuksena on, että rippikoulu voisi tukea nuorta kasvamaan ja kehittymään kristittyinä. Nuorten vaikuttamista, kuulluksi tulemista, sekä osallisuutta tuetaan tietoisesti. Tämä vahvistaa osaltaan rippikoulun yhteisöllisyyttä, sekä perheiden kohtaamista. (Kirkkohallitus 2017, 7.)

Lähtökohtaisesti jokainen Suomen evankelisluterilainen rippikoulu pyritään suunnittelemaan uuden suunnitelman mukaisesti. Jokaisella seurakunnalla on kuitenkin omat tavat toimia, jolloin joitakin eroavaisuuksia syntyy. Kaikki seurakunnat ovat velvollisia laatimaan oma paikallisen rippikoulusuunnitelman, jonka mukaisesti he toimivat. Seurakuntakohtaisessa suunnitelmassa tulee ilmetä muun muassa toimintaympäristö, tavoitteet, spiritualiteetti, pedagogiikka ja turvallisuus, rippikouluyhteistyöt, konfirmaatio sekä kuljetukset. Jokaisen seurakunnan tulee laatia paikallissuunnitelma kirjallisessa muodossa.

Rippikoulu tarjoaa nuorelle mahdollisuuden tutustua luontevasti Jumalaan ja omaan hengellisyteen osana joka päivästä elämää. Hengellisyys määritellään jokaisen ihmisen intiimiksi ja omaksi persoonalliseksi tavaksi olla ja elää (Kirkkohallitus 2017, 33). Hengellinen elämä ja siihen kasvaminen tapahtuu joskus aaltoliikkeen lailla kasvaen ja ollen läsnä arjessa ja juhlassa. Hengellisyttä ei voi irrottaa erikseen muusta elämästä. Rippikoulussa opitaan ja opetellaan eri tavoilla hoitamaan hengellistä elämää. Erilaisten aiheiden ja toimien kautta opetellaan käymään vuoropuhelua omassa elämässä tapahtuvista asioista ja kysymyksistä jumalan kanssa (Kirkkohallitus 2017, 14). Hengelliset kokemukset ovat jokaisella henkilöllä yksilöllisiä. Toisille se voi tulla ilon kautta ja toinen voi kokea hengellisyttä surun ja yksinäisyyden välityksellä. Rippikoulussa pyritään tukemaan jokaisen nuoren, niin isosen kuin rippikoululaisenkin hengellisyttä erilaisin muodoin. Rippikoulusuunnitelman mukaisesti nuorille tarjotaan tukea ja neuvoja oman hengellisyden löytämiseen ja ylläpitämiseen. Rippikoulu opettaa nuorille rukouksien lisäksi hiljentymistä myös muun muassa hartauksissa ja jumalanpalveluksissa. Uusi rippikoulusuunnitelma 2017 painottaakin erityisesti hengellisyden herkkyyttä, jolloin kenenkään ei tulisi joutua kokemaan sitä pakottavana tai manipuloivana elementtinä. Sen tulisi päinvastoin tukea ja hoitaa nuorta (Kirkkohallitus 2017, 34).

Nuorten kohtaamiseen ja sen tärkeyteen hengellisyyden tukemisessa tulisi kiinnittää huomiota ei pelkästään aktiivisen toiminnan aikana, vaan myös huomata ohjelmattoman ajan tärkeys nuorten kanssa. Tärkeää kohtaamisessa on olla arvottomatta nuoren mielipiteitä tai uskonnollisia ajatuksia. Turvallisella ja sallivalla ilmapiirillä on suuri vaikutus, miten seurakunta ja hengellisyys koetaan. (Kokkonen & Jattu 2017, 32.) Tässä korostuu sekä isosen, että nuorisotyöntekijän rooli vierellä kulkijana ja kohtaamisen ulottuvuus nuorisotyössä. Hyvä ympäristö uskonnolliselle kasvulle on rukoushetket ja jumalanpalvelukset, joissa on toiminnallisuutta, yhteisöllisyyttä, hyväksyntää, osallistamista, välittävä ilmapiiri, sekä luovuutta (Kirkkohallitus 2016, 25).

Rippikoulu aika kuuluu aikakautena nuoruuteen, jonka aikana tyypillisesti etsitään itseään ja omaa identiteettiä. Tänä aikana myös usko ja uskonnollisuus kehittyy. Lapsuuden uskosta siirrytään kohti kypsempää uskoa ja uskonnollisuutta. Rippikoululla on tärkeä rooli tässä kehityksessä nuoren etsiessä itseään ja miettiessään kuka minä olen ja mitä haluan elämältä? Uskonto voidaan tässä yhteydessä nähdä yhtenä välineenä, joka vastaa nuoren kysymyksiin (Schlag, Koch & Maass 2015, 136). Uskonnollinen identiteetti käsittää kaksi eri näkökulmaa: Oman henkilökohtaisen kokemuksen ja uskon tärkeyden elämässä, sekä institutionaalisen uskonkokemuksen, joita ovat esimerkiksi jumalanpalvelus ja rippikoulu. Näillä on vaikutusta myös nuoren kokemukseen seurakunnasta ja siihen miten nuori kokee yhteytensä seurakuntaan. (Schlag, Koch & Maass 2015, 135.) Rippikoulu suunnitelman tavoitteena on tarjota nuorille erilaisia kokemuksia ja näkökulmia, jotta nuori voisi kasvaa ihmisenä. Erilaiset kosketuspinnat voivat auttaa nuoria ymmärtämään maailmaa laajemmin, jolloin se myös auttaa kasvattamaan nuorta aikuisuuden seurakuntalaisuuteen (Peitso ym. 2017, 13).

Uskontopedagogi John Westerhofin luomassa uskonnollisen kasvun puumallissa kuvataan vertauskuvainnollisesti ihmisen uskon vaiheita. Tätä voidaan ajatella myös kokonaisvaltaisena hengellisyyden kasvuna ja siinä näkyy miten seurakunta voi tukea hengellisessä kasvussa kaikkia seurakuntalaisia. Ytimessä kuvataan olevan kokemuksellinen usko, joka syntyy luottamuksesta, rakkaudesta ja hyväksytyksi tulemisesta omana itsenään. Ydin kasvaa, kun ihminen kokee seurakunnassa huolenpitoa ja vapauden omalle uskon kokemiselle (Kirkkohallitus 2016). Rippikoulun tulisikin tukea kaikkia nuoria yksilöinä ja antaa jokaisen hengellisyydelle tarvittava tila.

Rippikoulun tulisi tukea jokaisen nuoren yksilöllisyyttä ja antaa mahdollisuuden monipuoliseen itsensä toteuttamiseen erilaisten toiminnallisten menetelmien avulla. Rippikoulussa onkin tärkeää, että kaikki nuoret hyväksytään siellä juuri omana itsenään ja annetaan jokaiselle tilaa uskoa omalla tavallaan. Toinen kerros Westerhofin puumallissa on usko, joka syntyy osallisuudesta seurakunnassa ja oman paikkansa löytyminen seurakunta yhteisöstä. Tämä uskon alue vahvistuu, kun esimerkiksi nuori kokee olevansa tarvittu rippikoulussaan. Kolmas kerros puussa on etsivä usko, jossa omien ajatusten ja kriittisten pohdintojen kautta haetaan ymmärrystä uskon ja seurakunnan merkityksestä, sekä tarkoituksesta itselle. Dialogisuuden kautta voidaan saada uusia näkökulmia kirkon merkityksestä omassa elämässä. Neljännen kerroksen puuhun muodostaa sitoutunut usko, jota kohti puu voi kasvaa. Se muodostuu kokonaisvaltaisesta kristittynä olemisesta, siitä tavasta miten ajattelemme ja koemme asioita. (Kokkonen & Jattu 2017, 31.)

Jokaisella ihmisellä on oikeus turvalliseen ympäristöön. Rippikoulussa ryhmä muodostuu nuorista ja ohjaajista, jossa kaikilla on omat arvonsa ja minäkäsityksensä. Rippikoulun turvallisuuden ensisijaisena vaalijana ovat ohjaajat ja erityisesti turvallisuusvastaava. Rippikoulun aikana nuoret tutustuvat toisiinsa ja viettävät aikaa erilaisissa kokoonpanoissa, kuten isosryhmissään. Isosryhmän toimivuuden edellytyksenä on turvallisuus, jotta jokainen pystyy toimimaan osana ryhmäänsä. Isosten ohjaamisessa raamattuhetkissä turvallisuuden tunne korostuu, sillä ryhmän sisällä käydään paikoittain hyvinkin arkaluontoisia keskusteluja, joiden edellytyksenä on se, että jokainen voi sanoa turvallisessa ja luotettavassa ympäristössä omat mielipiteensä ja ajatuksensa. (Kirkkohallitus 2016, 23.)

Isosten ja ohjaajien olisi tärkeää olla tietoisia ja huomata mikä nuoria kiinnostaa. Heidän olisi myös hyvä olla avoimia ja vastaanottavaisia nuorten erilaisille tarpeille, jotta nuori tulisi kohdatuksi yksilöllisesti. Mielekäs oppiminen muodostuu luottamuksesta ja tarpeeksi haastavista tehtävistä. Dialogista keskustelua käymällä nuoret oppivat ymmärtämään rippikoulussa käsiteltäviä ydinsisältöjä. On tärkeää, että nuoria haastetaan opinsisältöjen aiheissa ja teemoja tuodaan mahdollisimman lähelle heidän omaa elämäänsä ja arkea. Mielekkyyttä oppimisessa voivat lisäävät haasteiden lisäksi myös onnistumiset. On ensiarvoisen tärkeää, että ryhmän dialogi toimii ja keskusteluissa päästään syvällisemmälle tasolle ja ymmärretään opittavan asian ydinsisältöjä. Mikäli opittavat asiat saadaan ilmaistua mielenkiintoisella tavalla, motivoi se nuoria haastamaan itseään (Kirkkohallitus 2017, 26).

2.3 Isostoiminta ja isostoiminnan linjaus

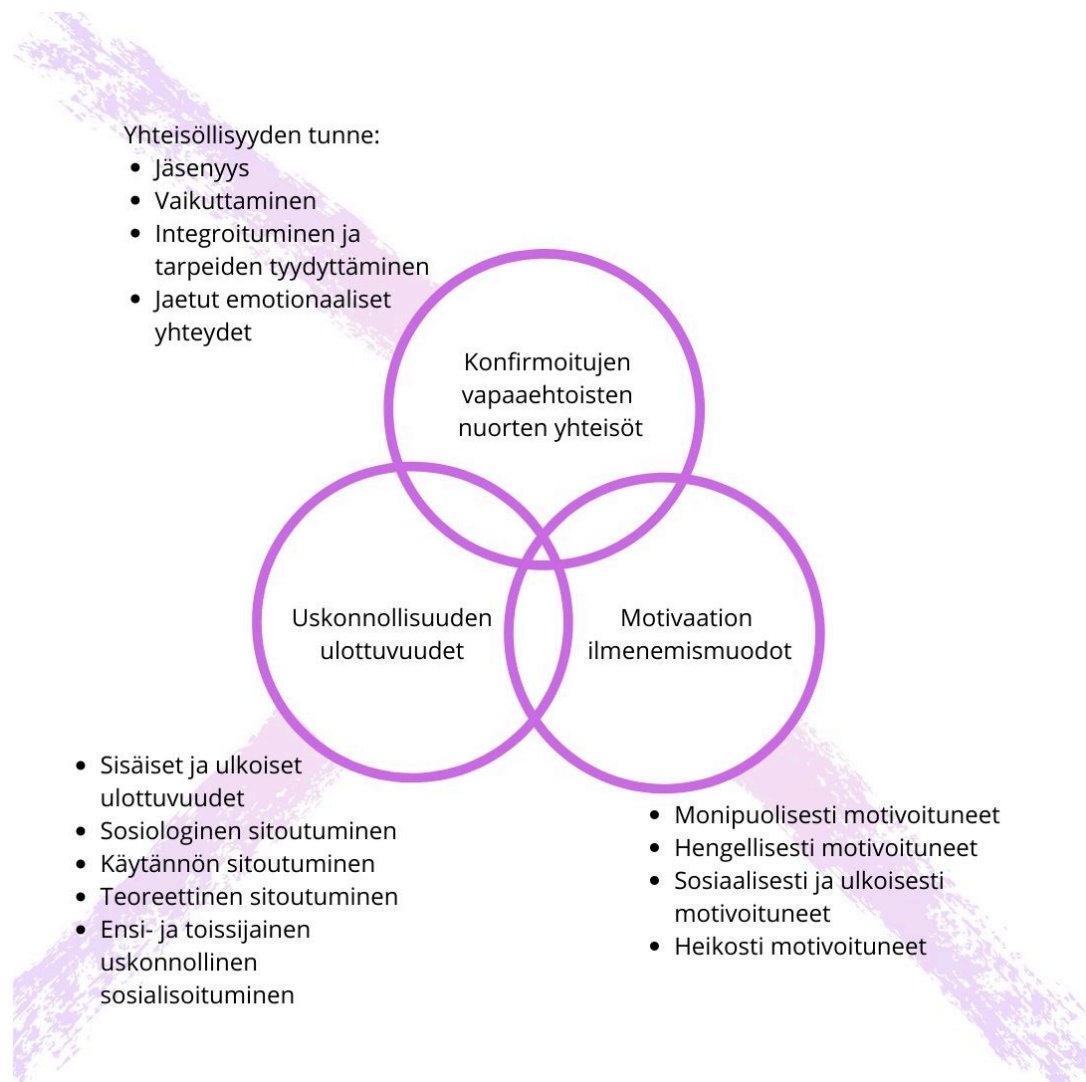
Isonen on rippikoulumatkan sydän. Isonen on henkilö, joka luo ympärilleen turvallisen ympäristön oppia uutta ja havainnoida maailmaa. Rippikoulun jälkeen nuorella on mahdollisuus osallistua seurakunnan järjestämään vapaaehtoistoimintaan, kuten isoskoulutukseen. Isoskoulutuksen tavoitteena on valmistaa nuoresta vahva yksilö, joka pystyy tukemaan ympärillään olevia nuoria omalla persoonallaan ja läsnäolollaan. (Kirkkohallitus 2017, 54.)

Suomen kirkkohallitus on laatinut teoksen *Isoja Ihmeitä*, jonka pääajatuksena on huomioida nuoren kasvu ja kehitys tähdäten selviämiseen vastuutehtävistä muun muassa rippileireillä (Kirkkohallitus, 2016, 10). Isostoiminta tavoittaa noin 24 000 nuorta ja heidän perheitään vuosittain. Isostoiminnan merkitys on tällöin suurta rippikoulukontekstissa. (Kirkkohallitus 2016, 11.)

Isoskoulutus on seurakunnan järjestämää toimintaa sekä koulutusta rippikoulun käyneille nuorille. Isoskoulutukseen ovat kaikki tervetulleita ja kutsuttu samalla tavalla kuin rippikouluunkin. Isoskoulutukseen kuuluu muun muassa rippileirille tulevien elementtien harjoittelemista kuten hartauksien suunnittelua ja toteutusta. Hartauksien lisäksi isosten yhtenä tehtävänä on pitää iltaohjelmat rippileireillä. Näitä elementtejä voidaan harjoitella nuorteniltojen ja isoskoulutustapaamisten lisäksi myös leiriolosuhteissa. Isoskoulutusleireillä harjoitellaan muun muassa leikin ohjaamista ja sketsien esittämistä. Isonen yksi päätehtävistä yleishengen ylläpitämisen lisäksi on päivittäisten noin 45 minuutin mittaisten raamattuhetkien pitäminen rippikoululaisille.

Suomessa isoskoulutus kestää keskimäärin puolitoista vuotta, jonka jälkeen haetaan isosen tehtäviin. Iseksi ei pelkästään kouluteta, vaan siihen myös kasvetaan osallistumalla seurakunnan toimintaan. Tätä vahvistaa yhteys kavereihin sekä seurakunnan aikuisiin. Osallistumalla seurakunnan toimintaan monipuolisesti nuori sekä oppii uutta että kasvaa pikkuhiljaa isostoimintaan. (Kirkkohallitus 2016, 41.) Yhteistyöseurakunnassamme Tikkurilan seurakunnassa isoskoulutus kestää kuitenkin vain vuoden, jonka jälkeen voi halutessaan hakea isosen tehtäviin.

Isokset ovat noin 15–18-vuotiaita, jolloin he ovat iältään hyvin lähellä rippikoululaisia. Tämä edistää leirin yhteishenkeä ja toimivuutta, sillä isokset toimivat usein välikäsinä ja vertaistukina rippikoululaisille ohjaajista poiketen. Ohjaajat voidaan kokea usein aikuisiksi ja vanhemman kaltaisiksi henkilöiksi, jolloin isoselle puhuminen tuntuu luontevammalta elämäkatsomusten samanlaisuuden johdosta. (Repo & Engström 2004, 6.)

KUVIO 1. Isostoimintaan vaikuttavan motivaation kolme ulottuvuutta

Yllä olevassa kuviossa esitetään motivaation moninaisuuksia isostoiminnassa. Kaikki kolme ulottuvuutta ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Kuvion keskellä on alue, jossa isostoiminnan kaikki kolme komponenttia: uskonnon ulottuvuudet, motivaatio tyypit, sekä isosyhteisö kohtaavat. (Porkka 2019, 61.) Isosia tulisi tukea kaikilla näillä kolmella eri

ulottuvuudella koko isokoulutuksen ajan. Oppimiseen vaikuttaa myös yhteisöön kuulumisen, sitoutumisen ja vertaisellisuuden tunteet. Identiteetti muuttuu kuitenkin koko oppimisprosessin aikana, kun isokset oppivat ymmärtämään enemmän, kuinka toimia, tuntea ja olla mukana yhteisössä (Porkka 2019, 58).

Monille nuorille isosena toimiminen avaa mahdollisuuden vapaaehtoistyöhön, joka ei vaikuta vain nuoreen henkilökohtaisella tavalla, vaan sillä on merkitystä myös yhteiskunnallisella tasolla. Seurakunnan isostyo opettaa nuoria vapaaehtoistyöhön, joka voi kantaa hedelmää myöhemmälle toiminnalle aikuisena. Rippikoulutyö voidaan ymmärtää toimintana, jossa nuori saa vahvistettua ja kehittää ymmärrystään yhteisöstä ja yhteiskunnasta. Yhteisöön kuulumisen tunne saa yksilön tuntemaan turvallisuutta ja vahvistamaan minäkuvaa. (Porkka, Simojoki & Schweizer 2015, 93–94.)

Jouko Porkkan väitöskirjassa (2019) pohditaan diakonista tukea yhtenä suuntaviivana, jossa autetaan taloudellisesti, henkisesti tai sosiaalisesti muita. Isokset voivat toteuttaa myös tätä suuntaviivaa rajatulla kapasiteetilla, olemalla ikään kuin isosiskona tai -veljenä rippikoululaiselle. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi rukoilemalla yhdessä, kuuntelemalla rippikoululaisia ja antamalla uutta perspektiiviä heidän elämäntilanteessaan. Isokset voivat myös auttaa rippikoululaisia luomaan uusia sosiaalisia kontakteja. (Porkka 2019, 19.)

Isostoiminnassa tulisi olla kannustava ja salliva ilmapiiri kaikenlaisille nuorille. Nuorten osallistaminen omien toiveiden ja omia vahvuuksiaan käyttäen antaa hyvän alustan hengellisyden kasvuille ja seurakuntatoimintaan kiinnittymiselle (Kokkonen & Jattu 2017, 32). Teoksessa *Työ, jolla on tulevaisuus Seurakunnallisen varhaisnuorisotyön ydin ja haasteet työntekijöiden kuvaamina* seurakunnan työntekijöiltä kysyttiin, miten he työssään tukevat nuoria sekä heidän perheitään spiritualiteetissä sekä hengellisessä kasvussa. Suurin osa työntekijöistä vastasi hengellisen elämän tukemisen tapahtuvan parhaiten hartauksissa, mutta leireillä hengellisyden tukemisessa tärkeiksi koettiin myös raamattuhetket, sekä raamattutyöskentely ylipäätään. Jumalanpalvelukset mainittiin myös osana hengellisyden vahvistamista, mutta hengellisen elämän katsottiin läpäisevän läpi kaiken seurakunnan toiminnan. Useat työntekijät toivat myös vastauksissaan esille nuorten kanssa käytyjen keskustelujen tärkeyden hengellisyden tukemisessa. (Ritokoski 2010, 84.)

3 TOIMINNALLISEN RAAMATTUMATERIAALIN TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS JA SUUNNITTELU

3.1 Tikkurilan seurakunnan rippikoulut ja isoskoulutus toimintaympäristönä

Tikkurilan seurakuntaan kuuluu noin 40 000 vantaalaista (Vantaan seurakunnat. Seurakunta. Tikkurilan seurakunta). Tikkurilan seurakunnassa työskentelee yhteensä 74 työntekijää. Seurakunnan työntekijät muodostavat erilaisia tiimejä ja ammattiryhmiä. Rippikouluun ja isostoimintaan liittyvään työhön kuuluvat erityisesti nuorisotyönohjaajat ja papit. Tikkurilan seurakunnassa nuorisotyöhön on muodostettu kahdeksan hengen nuorisotyöntiimi, jossa työskentelee viisi kirkon nuorisotyönohjaajaa, sekä kolme pappia. Tämän tiimin ensisijaisena kohderyhmänä ovat seurakunnan nuoret ja rippikoululaiset.

Tikkurilassa järjestettiin kesällä 2019 yhteensä 22 rippikoulua. Tämän lisäksi Tikkurilan seurakunta järjestää vuosittain myös hiihtolomaviikolle sijoittuvan talvirippikoulun. Määrällisesti rippikouluun osallistuu vuosittain noin 550 nuorta Tikkurilan seurakunnan alueelta. Seurakunnan kaikkiin rippikouluihin osallistuvat nuorisotyötiimin lisäksi pappi, sekä muut työntekijät, kuten kanttorit, lastenohjaajat ja diakonit. Tikkurilan seurakunnassa aloittaa syksyisin vuodesta riippuen noin 70-100 uutta isosta. Heidän lisäksi isoskoulutukseen osallistuu myös toisen ja kolmannen vuoden isomet.

Isoskoulutus on jaettu Tikkurilan seurakunnassa vanhoihin ja uusiin isosiin. Uudet isomet tapaavat omia koulutusryhmiään viisi kertaa syksyn aikana. Tapaamisten lisäksi jokainen uusi isonen käy isoskoulutusleirillä oppimassa leikeistä ja sketseistä rippikoulun intensiivijaksoa varten. Syksyn viisi koulutuskertaa pitävät sisällään ryhmänohjaustaitojen harjoittelemista, ilmaisutaitoa ja rohkeuden lisäämistä ryhmän edessä, Raamatun käyttöä, hartauksien valmistelua sekä niiden pitämistä. Keväällä ensimmäisen vuoden isomet tapaavat koulutusryhmissään yhteensä kuusi kertaa. Aiheina keväällä on puolestaan seurustelu ja auttaminen, yhteisvastuu, raamisopetus, vuorovaikutustaidot, roolit ja isonen tehtävät. Viimeisessä tapaamisessa, jossa pohditaan isosena kasvamista, pidetään myös

kyselytunti, jolla valmistetaan uusia isosia tulevan kesän leireille ja annetaan mahdollisuus nostaa esille vielä avoimena olevia ajatuksia ja kysymyksiä.

Jokaisella seurakunnalla on omat tavat toimia, sekä he voivat sisällyttää teemoihin muitakin paikallisesti valittuja aiheita ja teemoja. Tikkurilan seurakunta pyrkii noudattamaan Uuden rippikoulusuunnitelman 2017 mukaisia tavoitteita. Rippikoululaisilta kerätään rippikoulumatkan alussa aiheita, jotka kiinnostavat heitä. Näiden pohjalta rippikoulutiimit lähtevät muodostamaan leiriviikon ohjelmaa. Tämän lisäksi Tikkurilan seurakunnassa toteutetaan Uutta Rippikoulusuunnitelmaa 2017 järjestämällä vanhempainvartteja ja aktiivomalla nuoria rippikouluun kuuluvilla teemapäivillä muun muassa yhteisvastuun ja lähimmäisenrakkauden merkeissä. Ensiarvoisen tärkeää kaikessa nuorisotyön tekemisessä on se, että se liittyy jollain tavalla nuoriin ja heidän elämäänsä. ” Rippikoulu varustaa nuorta elämään kristittyinä silloin, kun kristinuskon keskeisiä sisältöjä pohdiskellaan ja keskustellaan yhdessä suhteessa aikaisemmin opittuun” (Kirkkohallitus 2017, 45).

3.2 Raamattumateriaalin suunnittelu

Opinnäytetyömme suunnittelu alkoi ideasta, joka syntyi Tikkurilan seurakunnan rippileireillä kesällä 2018 Julian ollessa kyseisessä seurakunnassa kausityöntekijänä. Rippileireillä nousi esille isosten kokemukset sen hetkisestä raamattumateriaalista. Raamattumateriaali oli seurakunnan itse suunnittelema kuuden tuokion kokonaisuus, jota jokainen isonen ohjasi omalle viiden hengen ryhmälle. Materiaalissa käsiteltiin rippikoulun ydinsisältöjä syventävässä merkityksessä, jolloin pedagoginen vastuu pysyi rippikoulun ohjaajilla. Isokset kokivat sen hetkisen materiaalin olevan liian keskustelupainotteinen sekä sisältävän kysymyksiä, joihin he eivät osanneet vastata yhdessä rippikoululaisten kanssa.

Syksyllä 2018 muodostimme opinnäytetyöryhmän, joka lähti suunnittelemaan toiminnallisempaa materiaalia. Näin Raamisboxi alkoi ensimmäisen kerran hahmottumaan. Aluksi tutustuimme Tikkurilan seurakunnan sillä hetkellä käytössä olleeseen raamismateriaaliin, jonka perusteella lähdimme ideoimaan aiheita ja niihin mahdollisesti sopivia menetelmiä. Pohdimme erilaisia tapoja, joiden kautta Raamattua voisi käsitellä. Kokosimme ajatuksemme paperille ja teimme niistä yhtenäisen alkusuunnitelman. Lisäksi hahmottelimme

työlle kriteerejä ja yksityiskohtia, joita työssämme halusimme tuoda esille. Tällaisia yksityiskohtia olivat muun muassa visuaalinen ilme ja isosten huomioiminen.

Pidimme keskenämme ideointi päiviä, joiden aikana pyrimme heittelemään erilaisia ideoita esille. Useiden ideoiden seasta valitsimme aina jatkoon seuraavat menetelmän, jota lähdimme pohtimaan tarkemmin. Aluksia listallamme oli fiiliskortit, legopalikat, tutustumiskortit, Raamattukuvitus, sarjakuvitus, pelilauta, hahmolaminaatit ja pantomiimi. Näitä teemoja käsiteltäessä menetelmistä karsiutui legopalikat ja pantomiimi pois. Lähdimme suunnittelemaan teemoja sillä hetkellä valittujen menetelmien ympärille.

Kokosimme ajatuksistamme ja ideasta esityksen, jota lähdimme tarjoamaan Tikkurilan seurakunnalle. Tapasimme Tikkurilan seurakunnan nuorisotyötiimin syksyllä 2018. Esitelimme ajatuksiamme materiaalista nuorisotyön tiimille, jonka seurauksena he kiinnostuivat ajatuksestamme. Tapaamisen tuloksena saimme työllemme myöntävän vastauksen ja vapauden toteuttaa se haluamallamme tavalla. Tikkurilan seurakunta suostui mahdollisten materiaalien kustantamiseen, jotta lopputulos saataisiin heidän käyttöönsä kesällä 2019-2020. Sovimme tapaamisessa materiaalin tuotosten raportoinnista ja testaamisesta kesällä 2019. Saimme nuorisotyöntiimiltä luvan lisäksi myös vinkkejä, sekä sovimme yhden menetelmän testaamisesta syksyllä 2018 isoskoulutusleirillä osana muuta ohjelmaa.

Ensimmäinen Raamisboxiin liittyvä tuotos oli Jumala-lautapeli. Olimme ideoineet menetelmät ja aiheet, jonka jälkeen aloimme suunnittelemaan teemalle sisältöä. Tutustuimme laaja-alaisesti rippikoulumateriaaleihin, joissa käsiteltiin Jumalaa. Pyrimme suunnitteluvaiheessa luomaan mahdollisimman monta kysymystä, joita halusimme tuoda esille Jumala –teemasta. Pyrimme ottamaan Jumalaan liittyvistä teemoista mahdollisimman monipuolisia kysymyksiä, jotta aihetta tulisi käsiteltyä laaja-alaisesti. Koimme, että kaikista valitsemistamme teemoista Jumala sopisi parhaiten pelilautamuotoon. Pelilaudan avulla pyrimme tekemään materiaalia, joka käsittelee vaikeitakin asioita pelillisyyden kautta. Ajattelimme, että mikäli hankala teema on piilotettu pelin sekaan, lisää se nuorten mielekkyyttä osallistua toimintaan avoin mielin. Julia testasi Jumala -lautapeliä sovitusti isosten leirillä syksyllä 2018.

Teimme Jumala -lautapelistä houkuttelevan ja nykyaikaisen näköisen Canva -graafisella ohjelmalla. Leirille lähdetessä olimme laatineet Canva -ohjelmalla materiaaliin pelilaudan, ohjeet ja tehtäväpaperin. Canva on graafiseen suunnitteluun tarkoitettu ohjelma, jossa on valmiina erilaisia pohjia ja teemoja erilaisten mainosten suunnittelun ja toteuttamisen avuksi. Suunnittelimme ja toteutimme Jumala -teemasta ja pelilaudasta palautekyselyn isosleirillä. Kysymysten avulla saimme selville materiaalin heikkoja kohtia ja ajatuksia siitä, miten nuoret suhtautuivat pelilautaan menetelmänä. Palautekyselyn avulla muokkasimme kysymyksiä, mutta pelilaudan visuaalinen ilme pysyi samana kuin lopullinen versio. Muutosten jälkeen pelilauta kysymyksineen lähti sellaisenaan testiin rippileireille kesällä 2019.

Jumalalautapelin jälkeen suunnittelimme yhdessä syksyllä 2018 myös muut teemat ja niissä käytettävät menetelmät. Kesän 2019 kokeilumateriaaliin päätyi seuraavat teemat: Jumala, Minä ja me, Armo ja anteeksianto, Luomakunta ja tulevaisuus, Moraali – oikea ja väärä sekä Rukous. Menetelmiksi valitsimme tutustumis- ja fiiliskortit, hahmolaminaattien ja sarjakuvan piirtämisen, Raamatun kuvittamisen sekä lautapelin.

Toiminnalliset tuokiot pyrittiin toteuttamaan erilaiset oppijat huomioon ottaen. Monipuolisten menetelmien avulla pystyimme huomioimaan auditiiviset-, visuaaliset-, taktiiliset- ja kinesteettiset oppijat. Auditiivinen oppija oppii parhaiten kuuntelemalla ja keskustelemalla. Visuaalinen oppija oppii puolestaan näkemällä, lukemalla ja visualisoimalla. Taktiilinen oppiminen tarkoittaa konkreettisesti asioiden havainnointia, kuten tunnustelemalla ja käsillä tehden. Kokemusten ja toistuvien liikkeiden avulla kinesteettinen oppija oppii parhaiten. (Kuusi & Porkka 2006, 120.) Otimme huomioon ihmisten erilaisen kyvyn omaksua asioita, joka motivoi meitä ennestään suunnittelemaan jotain monipuolista ja toiminnallista.

Raamisboxi on pyritty suunnittelemaan siten, että se kehittää nuoria kohti dialogisen olemisen tapaa (Kirkkohallitus 2017, 25). Dialoginen oppiminen on avointa vuoropuhelua, jossa korostuu arvostuksen lisäksi myös myötätunnon kehittäminen sekä empatiakyky. Raamisboxi toimii tällaisissa tilanteissa erittäin hyvänä tukena isosen ja rippikoululaisen välillä. Koska ikäeroa saattaa olla vain vuosi, ei isosella ole aina helppoa saada vuorovai-
kutteista keskustelua syntymään, jos välineenä on pelkkä Raamattu. Raamisboxi auttaa

keskustelun aloittamisessa, sekä tarvittaessa vie sitä luontevasti eteenpäin toiminnallisuutensa avulla.

Raamisboxi työvälineenä auttaa isosia pohtimaan hengellisiä asioita rippikoululaisten kanssa raamishetkissä. Monet isoksetkin ovat vasta tutustuneet omassa rippikoulussaan Raamattuun, eikä hengellisyydestä tai uskon asioista puhuminen välttämättä tunnu helpolta. Nuorten kehitystä tukevassa toiminnassa tulisi kuitenkin haastaa nuoria menemään omalle epämukavuusalueelle (Kirkkohallitus 2016, 24). Raamisboxin tarkoitus on pehmentää tätä epämukavuusalueelle menoa. Toiminnallisen raamismateriaalin avulla isonen voi helpommin lähestyä ja opettaa rippikoululaiselle haastavampia aiheita. Raamisboxissa toiminnallisena menetelmänä oleva sarjakuva voidaan muun muassa kokea mielekkäämpänä kuin esimerkiksi pelkkä Raamatun lukeminen.

Nuorten rippikoululaisten kanssa on tärkeää käydä vuoropuhelua ja dialogia. Isosten raamismateriaali on valmistettu siten, että työskentelyn alussa isonen kertoo käsiteltävästä aihepiiristä rippikoululaisille. Aiheet voivat olla paikoittain haastavia, jolloin sekä isosen että rippikoululaisen avuksi materiaalin sekaan on lisätty käsitteiden avauksia ja sisältöjen tarkennuksia asiakokonaisuuksista. Raamisboxin teemat haastavat nuoria pohtimaan rippikouluohjaajien pitämien opetustuokioiden sisältöjä syvällisemmin ja arkipäiväisesti. Nuoren on helpompi lähestyä eri aiheita, kun ne on kohdistettu sujuvasti heidän arkielämäänsä ja heidän näköiseensä ympäristöön. Tuokioiden kysymykset on pyritty laatimaan siten, että ne olisivat mielekkäitä ja monipuolisia, mutta eivät liian helppoja.

Olimme päättäneet toteuttaa tutustumisteemaiseen tuokioon kortit, jotka mahdollistaisivat ryhmäläisiin tutustumisen. Pohdimme yhdessä asioita, jotka kiinnostivat nuoria sekä tutustuimme jokainen itsenäisesti nuorten maailmaan esimerkiksi sosiaalisen median avulla. Kun olimme kaikki hahmottaneet sen, mistä nuoret pitävät ja ovat kiinnostuneita, lähdimme yhdessä suunnittelemaan kysymyksiä tutustumiskortteihin. Suunnittelussa pidimme ensiarvoisen tärkeänä sen, ettei kysymyksistä muodostu tylsiä ja itsestään selviä.

Rukous –teemaan olimme päättäneet kehitellä fiiliskortit, joiden avulla nuori voisi ilmaista tunteita ja etsiä sanoja rukouksiin. Päätimme kuvittaa rippileiriin liittyviä asioita

kolmen eri kategorian avulla, jotka olivat tilanteet, tunteet ja esineet/asiat. Suunnittelimme yhdessä jokaiseen kategoriaan 20 erilaista aihetta, joita Minttu lähti toteuttamaan syksyllä 2018.

Suunnitelmissamme oli toteuttaa kokonaisuus, joka piti sisällään kuusi erilaista teemaa ja menetelmää omilla laatikoissaan. Tämän lisäksi suunnittelimme vihon, jonne kaikki teemoihin liittyvä ohjeistus ja tarvittava materiaali tulisi kootusti isosen käytettäväksi. Kaikkien aiheiden ohjevihot ja muut materiaalit suunnittelimme Canva-ohjelmalla, jonka huomasimme vastaavan hyvin tarpeitamme.

Usko Jumalaan vahvistaa ja varustaa nuorta pohtimaan arjen tilanteita eettisesti, sekä toteuttamaan lähimmäisen rakkautta ja globaalia vastuuta omassa arjessaan esimerkiksi tekemällä kestävästä kehityksestä ostosvalinnoillaan (Kirkkohallitus 2017, 15). Raamisboxi on myös suunniteltu kestävästä kehityksestä näkökulmasta tekemällä materiaalit kestäväksi useita käyttökertoja. Tällä näytetään nuorille esimerkillä, kuinka seurakunta ottaa huomioon myös omalta osaltaan ympäristöhaasteet, sekä ympäristön kuormittumisen vähentämisen. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on sitoutunut noudattamaan valtakunnallista ilmasto-ohjelmaa.

Raamattumateriaalin suunnitteluun liittyi olennaisena osana myös palautekyselyn tekeminen. Suunnittelimme yhdessä kyselyn, jonka ajatuksena oli saada isosten ääni kuuluviin. Halusimme luoda palautteeseen kysymyksiä, jotka saisivat mahdolliset epäkohdat esille. Suunnittelimme kyselyn kirjallisessa muodossa, ja tulostimme sitä leireille mukaan.

Suunnittelimme teemojen ja menetelmien rinnalle isosille myös ohjeistuksen siitä, kuinka materiaalia tulisi käyttää (LIITE 18). Ohjeet pitivät sisällään vinkkejä ja neuvoja isosen avuksi. Tämän materiaalin lisäksi suunnittelimme ohjeistuksen erilaisten ryhmien pitämisestä. Toive tällaisesta tuli Tikkurilan seurakunnalta, sillä he kokivat isosten kaipaavan ohjeistusta erilaisten ryhmien pitämiseen. Pohdimme aluksi keskenämme erilaisia ryhmiä, kuten hiljaiset ja levottomat, jonka jälkeen lähdimme pohtimaan keinoja, joilla ryh-

män saisi kiinnostumaan eri teemoista. Kokosimme muun muassa erilaisia vinkkejä, joiden avulla hiljaisesta ryhmästä on mahdollista saada pienryhmätyöskentelyssä jotain irti (LIITE 4).

Tikkurilan seurakunta toivoi meidän suunnittelevan materiaalille opetusohjeen. Tikkurilan seurakunnassa järjestetään joka kevät osana isoskoulutusta raamislauantai eli päivä, jossa kesän raamattumateriaali otetaan ensimmäisen kerran haltuun. Tikkurilan seurakunta toivoi, että suunnittelisimme materiaalille toimivan opetusmenetelmän yhden päivän aikataulutuksineen. Suunnittelimme tällaisen siten, että ohjetta lukiessa jokainen nuorisotyötä tekevä kykenee ohjaamaan raamislauantain suunnitellusti. Raamislauantain oppimistuokioita alettiin suunnittelemaan syksyllä 2019. Aluksi laskimme materiaalit suhteessa isoskoulutettaviin sekä oleviin tiloihin. Tikkurilan seurakunnalle tehtiin kaksi raamisboxia, jolloin materiaalia oli kaksinkertainen määrä. Päätimme, että aluksi kaikki isoskoulutettavat jaetaan kahteen ryhmään. Näiden kahden ryhmän sisällä heidät jaetaan vielä kuuteen pienempään ryhmään, jolloin yhtäaikaisesti pyörii 12 eri ryhmää. Jokaista Raamisboxin teemaa kohden on kaksi ryhmää. Suunnittelimme Raamislauantai kokonaisuudesta yksiselitteiset aikataulusohjeet, jonka seurauksena jokainen ryhmä sai henkilökohtaisen lukujärjestyksen päivän kellonajoista ja paikoista (LIITE 1).

KUVIO 2. Prosessin kuvaus

4 TOIMINNALLISEN RAAMATTUMATERIAALIN KOKOAMINEN JA TOTEUTTAMINEN

4.1 Raamattumateriaalin kokoaminen

Kun olimme saaneet kaikki materiaalit ideoitua ja suunniteltua lopulliseen testausmuotoonsa lähdimme kokoamaan Raamisboxia kokonaiseksi tuotteeksi. Kokosimme ensimmäiset varsinaiset Raamisboxit toukokuussa 2019 Tikkurilan seurakunnalle. Teimme Tikkurilaan kaksi Raamisboxia, sillä ne haluttiin kahteen eri leirikeskukseen testaukseen. Raamisboxiin tarvittavat materiaalit hankittiin yhdessä seurakunnan nuorisotyöntiimin kanssa heidän kustantamana keväällä 2019.

Sovimme nuorisotyöntiimin kanssa päivän, jolloin menimme tulostamaan ja kokoamaan Raamisboxin lopulliseen muotoonsa seurakunnalle. Kokosimme suunnittelemastamme ohjevihosta konkreettiset vihot kestäviksi versioiksi muovitaskujen avulla. Laminoimme tulostamamme fiilis- ja tutustumiskortit sekä Jumala –pelilaudan. Tämän lisäksi askartelimme kaikki boxit lopulliseen muotoonsa.

Hankkimiimme tavaroihin kuului 1 iso laatikko, jonka sisälle laitoimme 6 pienempää kannellista laatikkoa. Jokaiseen laatikkoon tuli yksi kehittelemämme teema ja menetelmä. Esimerkiksi Jumala –teeman laatikkoon laitoimme hankkimamme pelimerkit, nopan ja värikyniä. Laatikko piti tällöin sisällään kaiken sen, mitä sen teeman käsitteleminen vaati. Ohjeet pelilautaan ja sen ohjaamiseen löytyivät isosen ohjevihkosta. Laatikon päälle ja kylkeen tulostimme kunkin teeman oman logon. Logot kiinnitimme kontaktimuovilla laatikoiden kylkeen. Tällöin jokainen laatikko oli tunnistettavissa sekä päältä että sivusta. Näin kokosimme ja toteutimme kaikki Raamisboxin osat.

4.2 Materiaalin testaaminen

Kesällä 2019 Raamisboxi lähti seitsemälle Tikkurilan seurakunnan rippileirille. Julia oli mukana näistä kolmella kausityöntekijänä testaamassa materiaalia yhdessä nuorten

kanssa. Olimme tehneet leirikesää varten palautelomakkeen, jota tulostettiin Raamisboxin sisälle useita kappaleita kaikkia käyttäjiä varten. Jokaista materiaalia käyttävää työntekijää ohjeistettiin sen käytössä ja pyydettiin keräämään heiltä ja nuorilta palautetta tekemiimme palautekyselyihin. Kokosimme palautekyselyn kysymyksillä, joiden avulla saimme tietoon materiaalin epäkohtia ja kehitysideoita. Palauteiden keruussa käytimme Canva -ohjelmalla suunniteltuja palautelomakkeita (LIITE 2).

Julia osallistui testaamiseen yhteensä kolmella leirillä. Testaamisen avulla pystyimme hahmottamaan kuinka käytännöllinen ja omaksuttava materiaali oli. Julia teki myös suullisia vapaamuotoisia haastatteluja nuorten parissa selvittääkseen materiaalin epäkohtia. Jokainen testissä ollut rippikouluryhmä kokeili materiaalia osana muuta leiritoimintaa. Ohjaajat pitivät ohjeistuksen mukaisesti jokaiselle isoselle noin kymmenen minuutin mittaisen opetustuokion kahden kesken. Ohjaamista testatessa pystyimme hahmottamaan riittikö ajalle varatut resurssit paikkansa.

Rippileireillä kokeiltiin myös materiaalin kestävyyttä ja uudelleenkäytön mahdollisuutta. Testattaessa huomasimme materiaalin olevan kestävä ja uudelleen käytettävää. Valitut materiaalit toimivat keskenään, jolloin muun muassa vesiliukoiset tussit pyyhkiytyivät suunnitellusti valitusta piirustus- ja alustamateriaalista. Saatujen palauteiden perusteella pystyimme testauksen ansiosta muokkaamaan tehtävänantoja tarkemmiksi ja nuoria paremmin palveleviksi. Materiaaliin oli suunniteltu keväällä 2019 ohjaajille oma materiaali tukemaan isosten verisota. Testaamisen seurauksena huomasimme ohjaajamateriaalin tarpeettomuuden, jonka johdosta materiaali poistettiin ja jäljelle jätettiin vain isosten ohjevihko.

Syksyllä 2019 hioimme aiheita ja muokkasimme materiaaleja rippileireiltä saatujen palauteiden perusteella. Vaihdoin Armo ja anteeksiäntö –teeman toiminnallisen menetelmän piirtämisestä legoilla rakentamiseen, sillä saamamme palautteen perusteella piirtämistä oli liikaa toiminnallisena menetelmänä. Muokkasimme myös jokaista ohjevihon materiaalia visualisemmaksi ja selkolukisemmaksi. Tämän lisäksi suunnittelimme ohjeet erilaisten ryhmien ohjaamiselle isosen tueksi, sekä ohjeistuksen materiaalin opettamisesta isoskoulutuksessa. Hankimme syksyllä 2019 Raamisboxin materiaalit omaa boxiamme varten. Teimme Tikkurilan seurakunnalle myös toisen boxin ja muokkasimme alkuperäistä palauteiden pohjalta yhtäläiseksi toisen boxin kanssa.

4.3 Materiaalin arviointi

Materiaalin testaamiseen jälkeen jokainen sitä käyttänyt isonen ja ohjaaja kirjasi sanallisen palautelomakkeen, jonka avulla pystyimme arvioimaan materiaalin toimivuutta. Kirjalliseen ennakkoon laadittuun palautekyselyyn vastasi yhteensä 25 isosta ja ohjaajaa (LIITE 2). Jokaista teemaa koskevaa palautetta on käsitelty tämän opinnäytetyön Raamisboxi –kappaleessa teemoittain.

Materiaalivalinnat onnistuivat mielestämme hyvin, sillä kokeilujakson jälkeen materiaali oli edelleen ehjää ja toimivaa. Pyyhkiytyvien ja kestävien materiaalien avulla Raamisboxi ei työllistä ohjaajia leirikeseän ulkopuolella hankintojen suhteen. Yhteenvedon saadun palautteen pohjalta totesimme materiaalin olevan toimiva ja käytännöllinen pienten muutosten jälkeen. Muutoksia ja kehitettyjä kohtia on käsitelty tämän opinnäytetyön Raamisboxi luvussa, jokaisen teema kohdalla yksityiskohtaisesti. Erillisenä uutena asiana lisäsimme seurakunnan toiveesta materiaaliin ohjeistuksen isosille erilaisten ryhmien ohjaamisesta. Loimme kuviteltuja erilaisia ryhmiä, joihin kokosimme vinkkejä ryhmän toimivuuden lisäämiseksi. (LIITE 4)

Suunnittelimme ja toteutimme palautekyselyn, jonka tavoitteena oli löytää materiaalista kohtia, jotka eivät mahdollisesti toimineet työskentelyissä tai olivat muuten sellaisia, joita ei koettu mielekkäiksi. Kysyimme palautteessa myös onnistumiskokemuksista ja asioista, joista isoset erityisesti pitivät. Näiden räätälöityjen kysymysten avulla pystyimme selvittämään sen, mitä materiaalissa tulisi päivittää ja mitä puolestaan pitää juuri sellaisena kuin se oli sinne alun perin suunniteltu. Palautteen merkitys nousi mielestämme opinnäytetyömme merkittävimmäksi elementiksi. Palautekysely antoi meille mahdollisuuden tarkastella itse kehittelemäämme materiaalia kriittisestä näkökulmasta sekä huomioida nuorten sen hetkiset kiinnostuksen kohteet.

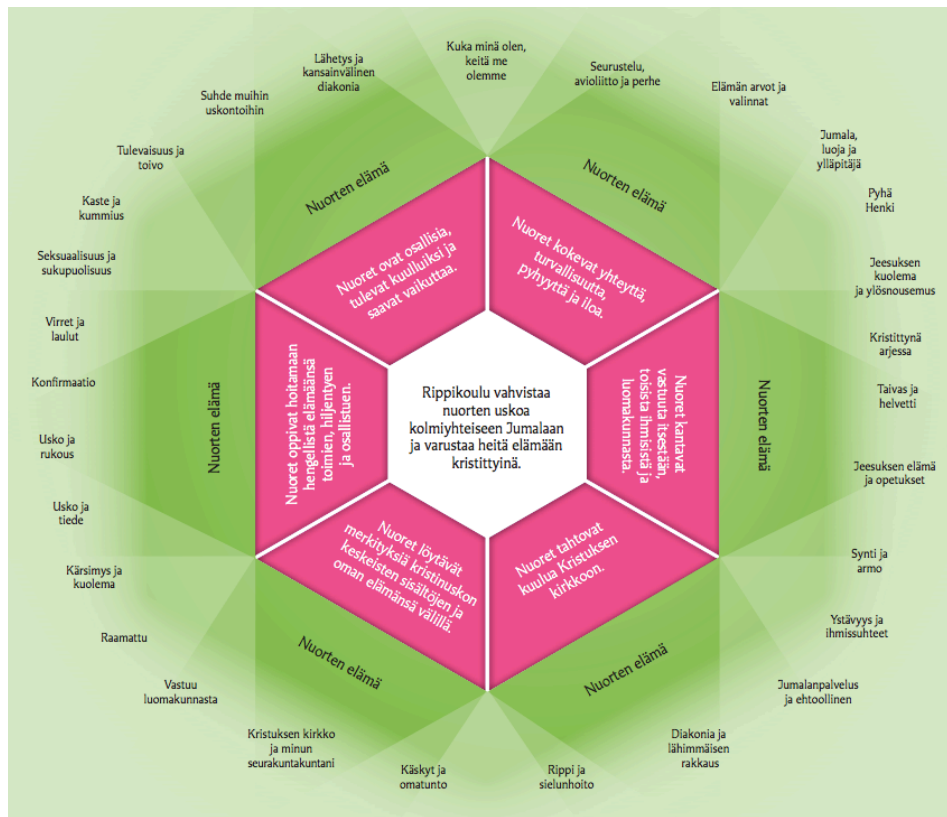
Palautekyselyn merkitys lopulliseen materiaaliin oli merkittävä. Kyselyiden avulla selvisi muun muassa piirustustehtävien suuri määrä. Otimme tämän huomioon, jonka seurauksena muutimme yhden teeman menetelmän toiseksi kokonaisuudeksi. Vaihdoimme hahmonpiirtämisen legoilla rakentelemiseen sekä kirjoittamiseen. Tällöin saimme toiminnallisia menetelmiä Raamisboxin sisällä monipuolisemmiksi. Mikäli emme olisi testanneet

ja teettäneet nuorilla ja ohjaajilla kirjallista palautetta, olisi tämä asia jäänyt meiltä täysin huomaamatta. Saimme palautekyselyiden avulla selville myös joidenkin esittämämme kysymysten monimutkaisuuden ja vaikeuden. Näiden palautteiden perusteella pystyimme muokkaamaan materiaalista nuorilähtöisemmän ja helppolukuisemman. Palautekyselyitä tehdessä meidän oli kuitenkin ensiarvoisen tärkeää huomioida palautteen aitous ja vilpittömyys. Meidän oli huomioitava Julian läsnäolo leirillä. Samalla leirillä oleville isosille oli alusta alkaen tehtävä selväksi se, ettei Julian läsnäolo saanut vaikuttaa heidän mielipiteisiinsä ja palautteidensa sisältöihin. Nuorille kerrottiin tällöin heidän palautteensa merkitys ja aitouden tärkeys, jolloin jokaista kannustettiin kriittiseen tarkasteluun ja hankalien kohtien kirjaamiseen. Kun huomioimme tämän, pystyimme toiminnalla nollaamaan mahdollisen miellyttämisen vaikutus tuloksiin.

5 RAAMISBOXI

5.1 Raamisboxi ja rippikoulusuunnitelma

Raamisboximme on suunniteltu kokonaisuudessaan Uuden Rippikoulusuunnitelman 2017 mukaisesti. Uuden Rippikoulusuunnitelman yhtenä päätavoitteena on antaa nuorille ääni ja vaikutusmahdollisuuksia. Jokaisen nuoren tulisi saada kokea yhteyttä, turvallisuutta, iloa sekä pyhyttä elämässään. Raamismateriaalimme pyrkii antamaan nuorille vastauksia rippikoulun herättämiin kysymyksiin ja erilaisia pohdinnan aiheita. (Kirkkohallitus 2017, 18.) Rippikoulusuunnitelman 2017 muita kantavia teemoja ovat minä ja seurakunta, Jumala, välitän–pidän huolta–rakastan, meidän maailmamme, säröillä oleva maailma, diakonia ja lähimmäisen rakkaus, Jeesus, Pyhä Henki sekä konfirmaatio. (Kirkkohallitus 2017, 45).

KUVIO 3. Oppikokonaisuus, Rippikoulusuunnitelma 2017

Yllä oleva kuvio on Rippikoulusuunnitelma 2017 oppikokonaisuus, joka havainnollistaa rippikoulun sisältöä suhteessa tavoitteisiin. Rippikoulun tarkoituksena ja tavoitteena on vahvistaa nuoren uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan sekä auttaa nuorta elämään kristittyinä. Yllä kuvatun timantin yhtenä osa-alueena on yhteyden kokeminen, turvallisuus, pyhyys ja ilo. Tämä osa-alue pyrkii tukemaan nuoren elämää, jossa on opinsisällöllisesti haluttu käsitellä ihmissuhteita, elämän arvoja sekä valintoja. Raamisboxin sisältö tukee tätä osa-alueita teemassaan moraalilla – oikea ja väärä. Sen ajatuksena on syventää oppimishetkissä saatua tietoa yhdessä isosryhmän kanssa. Elämän valintoja ja henkilökohtaisia arvoja pohditaan oman pienryhmän kanssa.

Toisena timantin tavoitteena on vastuu toisista ihmisistä ja luomakunnasta. Raamisboxin teemoista luomakunta ottaa erityisesti kantaa tähän osioon. Nuoret pohtivat muun muassa pieniä valintoja, joilla voisi olla suuri merkitys elämälle yhteisellä planeetalla. Diakoniaa on sisällytetty Raamisboxin teemoihin, sillä se on yhtenä rippikoulusuunnitelman tavoitteena ja tärkeä osa myös nuorten elämää. Tavoitteenamme on ollut tuoda diakonia lähemmäksi nuoria heille sopivalla tavalla. Olemme pyrkineet suunnitteluvaiheessa toteuttamaan diakoniset näkökulmat mahdollisimman nuorisokeskeisesti, jolloin niiden sisällöt

ovat arkipäiväisiä ja helposti ymmärrettäviä. Haastaessamme nuoret pohtimaan diakoniaa, vastuuta itsestään, omista valinnoista sekä toisista ihmisistä pyrimme tekemään auttamisen kynnyksen nuorille mahdollisimman matalaksi.

Kolmannessa timantin kohdassa nuoret haluaisivat kuulua Kristuksen kirkkoon. Opilliset sisällöt painottavat erityisesti sielunhoidollista näkökulmaa, eli sielunhoitoa, diakoniaa ja lähimmäisen rakkautta, jumalanpalvelusta, ehtoollista ja muun muassa ystävyyttä. Raamisboxin sisältöjen tavoitteena on luoda nuorille turvallinen ympäristö, jossa on helppo puhua. Parhaimmassa tapauksessa nuori lähtee rippikoulusta uusien elämän pituisten ystävyyssuhteiden kanssa. Uskomme suunnittelemiemme raamistuokioiden olevan yksi niistä paikoista, joissa uusia ystävyyssuhteita aletaan rakentamaan.

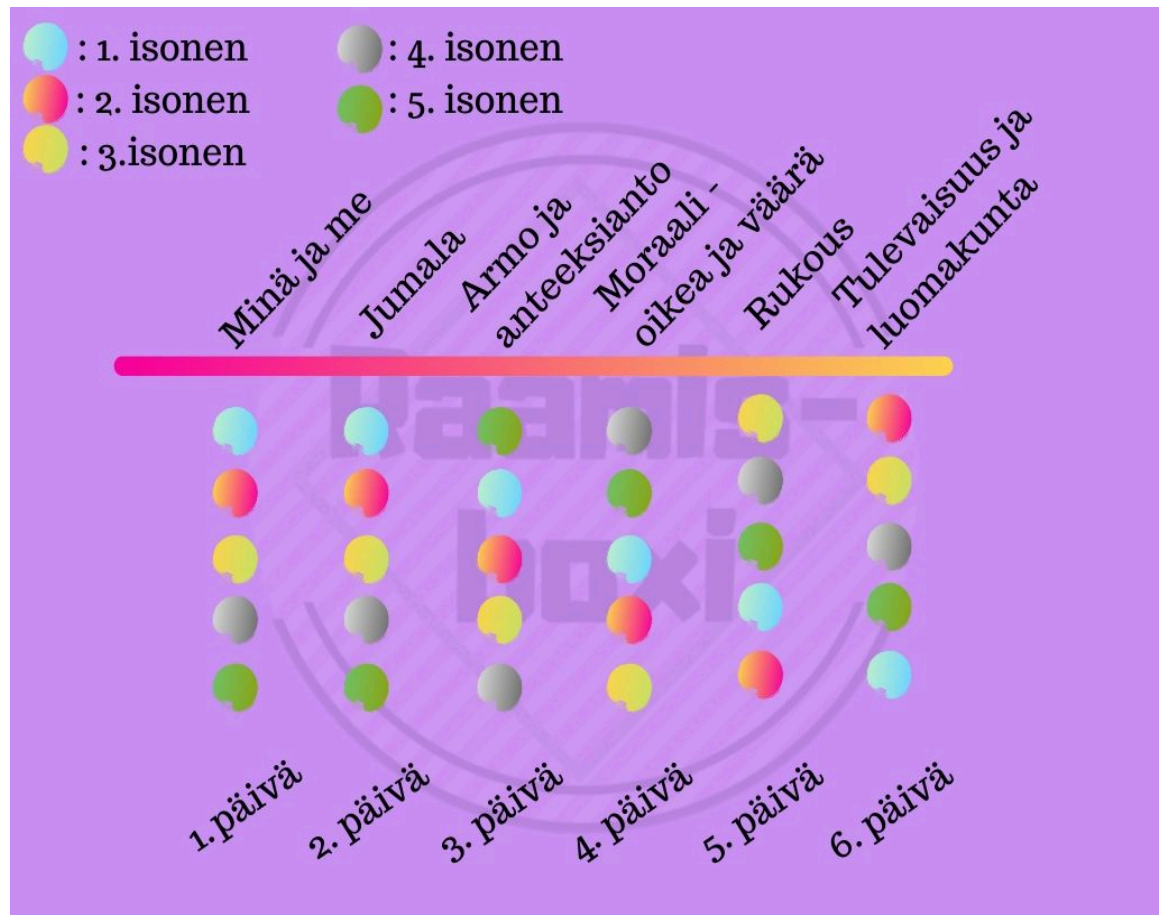
Neljännessä sektorissa nostetaan esille löytäminen erityisesti kristinuskon sisältöjen ja oman elämän näkökulmasta. Ensisijaisena tavoitteena on, että nuori voi löytää rippikoulussa käsiteltävistä teemoista kiinnekohtia omaan elämäänsä. Tähän osioon linkitetään hyvin vahvasti rippikoulun opiskeltavista teemoista käskyt ja omatunto, seurakuntalaisuus sekä luomakunta ja vastuu. Raamisboxi vastaa tämän osion tavoitteisiin erityisesti teemoillaan tulevaisuus ja luomakunta sekä moraali – oikea ja väärä.

Viidennen sektorin tavoitteena on, että nuoret oppivat hoitamaan omaa hengellisyyttään toimien, hiljentyen ja osallistuen. Rukous liittyy tähän teemaan vahvasti, jolloin Raamisboxiin on rakennettu yksi teema rukouksen ympärille. Olemme pyrkineet huomiomaan raamismateriaalia suunniteltaessa nuorten hengellisyyttä ja uskosta puhumista herättävien kysymysten avulla. Pyrimme tuomaan esille sen, ettei rukous ja hengellisyys rajoitu pelkkään hiljentymiseen. Yhtenä Raamisboxin tavoitteena on, että nuori oppii ilmaisemaan ajatuksia ja kuuntelemaan muiden esille nostamia ajatuksia suhteessa omaan elämään. Rippikoululaisten lisäksi myös isokset ovat vielä nuoria ja tarvitsevat ohjaajien antamaan aikaa ja huomiota. Ohjaajien näkökulmasta on pyritty painottamaan läsnäoloa ja herkkyyttä havaita nuorissa keskustelun ja huomion tarve. Ohjaajien tulisi olla tavoitettavissa raamiksien ajan, mikäli niissä ilmenee aikuisen tarvetta. Osa käsiteltävistä teemoista voi herättää joissakin nuorissa ajatuksia, joita olisi hyvä päästä halutessaan purkamaan ja pohtimaan aikuisen kanssa.

Kuudentena timantin näkökulmana on osallisuus ja vaikuttaminen. Nuorten tulisi saada tulla kuulluiksi ja huomatuiksi rippikoulunsa aikana. Tulevaisuus ja toivo ovat yksi kantava teema tässä näkökulmassa. Toivomme Raamisboximme innostavan rippikoululaisia osallistumaan konfirmaatioiden jälkeen isoskoulutukseen. Haluamme, että isonen toimii motivoivana esimerkkinä raamista hyödyntäen. Suunnitteluvaiheessa keräsimme nuorilta isoskoulutettavilta ajatuksia siitä, mitä he toivoisivat raamoksen pitävän sisällään. Osallistuimme syksyllä 2018 Tikkurilan seurakunnan isosten koulutusleirille. Tuolloin keräsimme nuorilta suullisesti toiveita raamistunnin yhteydessä mielenkiintoisista aiheista. Heidän ajatuksiaan kuunneltiin ja raamisboxista kehitettiin mahdollisimman toiminnallinen unohtamatta kuitenkaan Raamatun ydintä ja vaadittavia keskusteluja.

Opinnäytetyön kohderyhmämme voidaan jakaa kolmeen eri käyttäjäkuntaan, joita ovat rippikoululaiset, isokset ja ohjaajat. Isokset ovat ohjaajaroolissa raamismateriaalia käytettäessä rippikoululaisten parissa. He ohjaavat toiminnallisia raamistuokiota, jotka me olemme suunnitelleet opinnäytetyönämme. Olemme suunnitelleet isosten avuksi myös ohjeistuksen erilaisten ryhmien ohjaamisen tueksi (LIITE 4). Yksikään ryhmä ei ole ikinä samanlainen, ja ryhmäkohtaiset haasteet voivat olla moninaisia. Jotta isonen saisi toimivan dialogin aikaiseksi ryhmässä, on hänen hyvä tiedostaa ryhmien erityispiirteitä ja keinoja toimimiseen.

Jokainen isosryhmä käsittelee kaikki aiheet, mutta eri päivinä. Tällöin kaikki kuusi eri laatikkoa ovat päivittäin käytössä vaihtuvin ryhmin. Alla olevasta kuviosta voi havaita, kuinka teema vaihtuu päivittäin eri ryhmien käsiteltäväksi lukuun ottamatta ensimmäisen päivän teemaa Minä ja me.

KUVIO 4. Raamisboxin vaihtuvat teemat

Jokainen isonen ohjaa joka päivä eri teeman, jolloin yhdelläkään ryhmällä ei ole samanaikaisesti samaa teemaa. Rippikoulun ohjaajilla on velvollisuus käydä tarvittava materiaali läpi yhdessä isosten kanssa ennen raamishetkeä. Raamisboxin ohjeistaminen tapahtuu yksilöllisesti, jolloin ohjaaja ja isonen käyvät materiaalin yksitellen läpi päivittäin. Tällöin ohjaaja voi kohdata isonet yksilöinä sekä seurata heidän jaksamistaan ja kehittymistään. Kun ohjaaja tapaa jokaista nuorta yksin, voi keskusteluista ilmetä asioita, joista nuori haluaa mahdollisesti puhua enemmänkin. Isosryhmä voi koostua ensimmäisen-, toisen- ja kolmannen vuoden isosista, jolloin taitotasot ovat lähtökohtaisesti eri tasoilla. Tällöin jokainen isonen saa tarvittavaa ohjausta taitotasoihinsa nähden. Mikäli tulevaisuudessa kokeneemmalle isoselle materiaali on jo ennestään tuttua, voi materiaalin käydä

nopeasti läpi ja keskittyä enemmän isosen kuulumisiin, onnistumisiin ja jaksamiseen liittyviin asioihin. On tärkeää, että ohjaaja muistaa antaa jokaiselle isoselle säännöllisesti palautetta työskentelystä, jotta nuori voi kehittyä ja kokea onnistuneensa tehtävässään.

Ohjaajan rooli Raamisboxissa on ohjeistaa isosia toimimaan omien ryhmiensä kanssa ja kannustaa heitä dialogiseen vuorovaikutukseen rippikoululaisten kanssa. Ohjaajan on oltava läsnä ja käytettävissä Raamistuokioiden aikana ja sen jälkeen, sillä käsiteltävät teemat voivat herättää keskusteluntarvetta rippikoululaisissa ja isosissa. Raamisboxin aiheista muun muassa luomakunta ja tulevaisuus voivat herättää lisäkysymyksiä ja keskusteluntarvetta. Myös usko on esimerkiksi sen kaltainen aihe, joka saattaa mietityttää nuoria, koska se on jokaiselle yksilöllinen kokemus. Usko ja sielunhoito liittyy vahvasti kirkkoon ja Jumalaan, mutta usko ei ole edellytyksenä sielunhoidolle. Keskustelu lähtee nuoren omista tarpeista, eikä uskonasioiden tarvitse olla keskustelun aiheena, ellei nuori niin halua (Pruuki 2008, 13).

Alla kuvatussa taulukossa on hahmoteltu kaikki raamisboxin teemat ja sisällöt. Raamisboxi pyrkii lisäämään rippileirillä tapahtuvaa oppimista monipuolisten menetelmien kautta. Listauksesta voi myös havaita käytettävät menetelmät ja ydinsisällöt.

AIHE	MENETELMÄ	MATERIAALI	TAVOITTEET
Minä ja me	Keskustelu ja tutustuminen	Tutustumiskortit Piirustuspaperia Värikyniä	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustuminen • Ryhmän nimen keksiminen • Turvallisuuden lisääminen
Jumala	Jumala -Lautapeli	Pelilauta Nopat Pelimerkit	<ul style="list-style-type: none"> • Kolmiyhteyden ymmärtäminen • Pelillisuus • Luomiskertomuksen kertaaminen • Ulkoläksyjen kertaaminen ja sisäistäminen • Oppia keskustelemaan osana ryhmää
Armo ja anteeksi-anto	Lego-rakennus ja keskustelu	Legot Hahmokortit Vesiliukoiset-tussit	<ul style="list-style-type: none"> • Oppia soveltamaan armo -käsitystä arjessa • Ymmärtää arjessa oikeaa ja väärä • Oppia keskustelemaan osana ryhmää
Moraali – oikea ja väärä	Sarjakuva ja yhteispiirtäminen	Sarjakuvapohjat 10 kpl Vesiliukoiset-tussit	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää arjen kontekstissa oikea ja väärä • Ymmärtää 10 käskyä nykykontekstissa • Käsitellä teemaa toiminnallisella menetelmällä ymmärtäen sen merkityksiä yhteiskuntatasolla
Rukous	Fiiliskortit, keskustelu, Isä meidän kuvittaminen fiiliskorteilla	Fiiliskortit 60 kpl.	<ul style="list-style-type: none"> • Oppia erilaisia rukouksia • Ymmärtää henkilökohtaista hengellisyyttä
Luomakunta ja tulevaisuus	Raamatun kuvitus	Raamattu puuvärit	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää yhteiskunnan ajankohtaisia teemoja ja omaa pystyvyyttään teoilla sen suhteen • Oppia käyttämään omaa Raamattua

TAULUKKO 1. Raamisboxin sisällöt

5.2 Minä ja me

Minä ja me –materiaali on rakennettu tutustumisen ehdoilla. Nuoret rippikoululaiset eivät vielä tiedä ensimmäiseen raamikseen mentäessä mistä hetkessä on kyse. Suunnittelemamme raamishetki pitää sisällään enemmän ryhmään tutustumista ja totuttelua, kuin tulevissa raamishetkissä. Mikäli ryhmä tuntee toisensa ja kokee olonsa turvalliseksi ryhmässään, syntyy sen avulla tulevissa hetkissä toivottua syvällisempää ja rohkeampaa keskustelua Raamatun eri aiheista. Muista teemoista poiketen tämä toteutetaan yhtä aikaa kaikkien ryhmien kanssa ensimmäisenä intensiivijakson päivänä mahdollisella leirillä.

Minä ja me –teeman ajatus on alun perin lähtöisin Tikkurilan seurakunnan käyttämästä raamattumateriaalista. Seurakunnan työntekijät kokivat kyseisen tutustumisteemaisen materiaalin tärkeänä intensiivijaksoa ajatellen. Tästä syystä kehittelemäämme materiaaliin ei ole lähetty keksimään mitään erityisen uutta vaan pikemminkin muokkaamaan vanhaa materiaalia nuorilähtöisemmäksi ja mielekkäämmäksi.

Tikkurilan seurakunnassa on käytetty aikaisemmin Raamismateriaalia, jossa jokainen ryhmä käy saman teeman yhtäaikaisesti päivittäin. Materiaalin on suunnitellut seurakunnan oma nuorisotiimi. Raamisboxi uudistaa kuitenkin tämän käytännön lisätäkseen isosten huomioimista. Vanhassa materiaalissa päiväkohtaiset teemat käsiteltiin yhdessä isosten kanssa yhteisessä tapaamisessa leiripäivän lomassa. Uuden Raamisboxin tavoitteena on lisätä isosten huomioimista ja henkilökohtaista kohtaamista. Raamisboxia käydään läpi noin 10 minuuttia per isonen kerran päivässä. Tällöin materiaalin käsittelemiseen ohjaajalta menee päivässä noin tunti (5x10min). Vanhemmassa materiaalissa ohjaamiseen käytettiin sama aika, mutta siten että kaikki isokset olivat kerrallaan paikalla. Uuden käytänteen päällimmäisenä tavoitteena on huomioida isosia yksilöinä ja seurata heidän jaksamistaan ja kehittymistään. Kun ohjaaja tapaa jokaista nuorta yksin, voi keskusteluista ilmetä asioita, joista nuori haluaa mahdollisesti puhua enemmänkin. Isosryhmä voi koostua ensimmäisen-, toisen- ja kolmannen vuoden isosista, jolloin taitotasot ovat lähtökohtaisesti eri tasoilla. Tällöin jokainen isonen saa tarvittavaa ohjausta taitotasoihinsa nähden. Mikäli tulevaisuudessa kokeneemmalle isoselle materiaali on jo ennestään tuttua, voi materiaalin käydä nopeasti läpi ja keskittyä enemmän isosen kuulumisiin, onnistumisiin ja jaksamiseen liittyviin asioihin. On tärkeää, että ohjaaja muistaa antaa jokaiselle

isoselle säännöllisesti palautetta työskentelystä, jotta nuori voi kehittyä ja kokea onnistuneensa.

5.2.1 Minä ja me - Sisältö

Isosille suunniteltu materiaalivihko on rakennettu siten, että toiminta etenee kronologisessa järjestyksessä ohjeistuksineen 45 minuuttia. Isosen tulee ottaa Raamisboxista tuokioonsa mukaan tutustumiskortit kangaspussissa, sekä paperia ja värikyniä. Aluksi isonen lukee omasta ohjevihostaan nuorille siitä, millainen raamishetki on ja esimerkkejä asioista mitä siellä tullaan käsittelemään (LIITE 5).

Isosen työskentelyä ohjaa koko ajan hänellä mukana oleva isosen Raamisboxi-materiaali. Raamishetken esittelyn jälkeen isonen ohjaa nuorille materiaalinsa avulla Raamatun lukua. Raamishetken raamatunkohtana on Psalmi 139 ja jakeet 13–18 (Ps. 139:13–18). Nuoret lukevat yhdessä edellä mainitun kohdan, ja keskustelevat siitä apukysymyksien avulla. Olemme lisänneet kaikkiin materiaalissa esiintyviin Raamatunkohtiin lukuohjeen isosen avuksi, jotta ryhmä löytää halutun kohdan. Lukuohjeen avulla tuetaan isosta roolissaan, ja estetään mahdollista epäonnistumisen tunnetta, mikäli Raamatun käyttö ei ole isoselle ennestään niin tuttua.

Keskustelun jälkeen isonen ohjaa nuorille ryhmäpiirtämisharjoituksen. Tässä harjoituksessa ryhmä piirtää yhteistyönä kasvot, joihin jokainen ryhmäläinen osallistuu vuorollaan. Kaikkien piirrettyä yksi kasvonosa, on ryhmän yhteinen kasvokuva muodostunut. Tikkurilan seurakunta toivoi, että ensimmäisen raamiksien yhtenä tuotoksena jokaiselle ryhmälle syntyy isosryhmänimi. Nimen avulla jokaista ryhmää voidaan kutsua koolle muissakin tilanteissa kuin vain raamiksissa. Rakensimme materiaalin niin, että kasvokuvan yhteyteen jokainen ryhmä keksii itsellensä nimen ja kirjaa sen kasvokuvan kanssa samaan paperiin. Viimeisenä ryhmä tutustuu vielä tarkemmin toisiinsa tutustumiskorttien avulla (LIITE 6).

5.2.2 Menetelmänä Tutustumiskortit

Tutustumiskortit ovat meidän ryhmämme tekemät ja laatimat. Alkuperäisen idean saimme tutustumiskortteihin Elina Törrösen (2018) Raamis –kirjasta. Kehittelimme kysymykset ja toteutimme niiden ulkoasun mukailemaan Raamisboxin kokonaisuutta. Tutustumiskortteja valmistetaan jokaista rippikoulua varten yhtä monta kuin isosryhmiä tulee olemaan. Tikkurilan seurakunnalle korttipakkoja tehdään tällöin viisi (5) kappaletta.

Tutustumiskorttien kysymykset on pyritty laatimaan siten, etteivät ne pidä sisällään yksinkertaisia arkipäivän kysymyksiä. Olemme luoneet kysymyksiä, joita nuori ei ole välttämättä tullut ajatelleeksi aikaisemmin. Tavoitteena on saada nuorten välille kepeää keskustelua ja tutustumista huvittavien korttikysymysten avulla. Pakasta löytyy muun muassa seuraavanlaisia kysymyksiä: ”Sinun pitäisi syödä yhtä ja samaa ruokaa tästä päivästä lähtien aina. Mitä ruokaa nauttisit loppuelämäsi?” ja ”Oletko enemmän pizzan vai hampurin ystävä?” (LIITE 6).

Jokainen nostaa vuorollaan keskelle väärinpäin asetetusta pakasta kysymyksiä ja esittää sen muille ryhmäläisille. Ääneen luettuaan jokainen saa halutessaan vastata kaikille asetettuun kysymykseen. Kysymysten avulla pyritään tunnelmaa ryhmässä rentouttamaan ja tutustumaan muihin ryhmäläisiin. Tutustumiskorttien käyttöön on laadittu kaksi mahdollisuutta sen pohjalta, kuinka paljon ryhmällä on aikaa jäljellä 45:stä minuutista. Mikäli aikaa on alle 10 minuuttia, nostaa jokainen vuorollaan pakasta kortin ja vastaa siihen yksin. Mikäli aikaa on jäljellä vielä yli 10 minuuttia, lukee pakasta nostaja kortin ääneen, jonka jälkeen jokainen osallistuja saa vastata halutessaan kortin kysymykseen. Tämän ohjeistuksen avulla jokainen raamisryhmä kestää 45 minuuttia, ilman että jokin ryhmä olisi enneaikaisesti valmis.

Ryhmäytämällä on suuri merkitys ja vaikutus ryhmän toimintaan. Haanpää (2016, 12–13) painottaa teoksessaan ryhmäytämisen merkitystä, sillä tutustuminen ja ryhmäyttäminen keventävät muun muassa opiskeltavia asioita. Mikäli isosryhmiä ei ryhmäytettäisi, jäisi muun muassa raamishetket sisällöltään ja keskusteluiltaan mahdollisesti hyvin pintapuolisiksi. Tällöin ryhmäytämisen merkitys kasvaa. On kuitenkin tärkeää, että jokaisella on turvallinen olo omassa ryhmässään. Kuten Haanpääkin (2016, 12–13) toteaa, tulee ryhmäläisten itse tehdä viimeisenä aina oma rajavetonsa ja päättää siitä mitä haluaa

itsestään kertoa. Olemme lisänneet ohjevihon ohjeistukseen huomion tästä isosille. On tärkeää, että isonen sanoittaa edellä mainitun ääneen ryhmäläisille, jottei kukaan koe olonsa ryhmässä epämukavaksi.

Kun nuori saa ympärilleen neljä muuta rippikoululaista ja yhden isosen, on tutustuminen oletetusti helpompaa. Jotta jokainen voisi puhua ja kertoa omia ajatuksia omalle isosryhmälleen, tulee ryhmän olla turvallinen ja ryhmäytynyt. Yhteisöllisyyden tunne on tärkeä osa ihmisyyttä. Haluamme näin varmistaa, että jokainen voi olla oma itsensä omassa isosryhmässään ja löytää sieltä mahdollisesti uusia näkökulmia omaan elämään ryhmässä käytyjen keskustelujen pohjalta.

5.2.3 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Minä ja me

Kysyimme palautteessa kesän 2019 leireillä olleilta isosilta kirjallisessa muodossa tutustumiskorttien käytännöllisyydestä. Jokainen kyselyyn vastanneista koki tutustumiskortit positiivisesti ja hyödyllisiksi. Moni koki korttien auttavan keskustelun avauksissa ja tutustumisessa. Korttien avulla hiljaisemmatkin osallistujat pääsivät kertomaan itsestään turvallisessa ilmapiirissä. Tutustumiskortteja oli riittävästi ja ulkoasu miellytti käyttäjiä. Ohjevihon kirjoitusasua muokattiin selkeämmäksi palautteiden perusteella. Isokset kokivat raamistuokion ohjaamisen helpoksi ja selkeäksi.

Kysyimme käyttäjiltä, oliko materiaalissa puutteita tai parannettavaa. Yli puolet vastajista toivoivat, että kysymys: 'Miten Jumala osasi tehdä sinusta juuri tuollaisen?' poistettaisiin tai muokattaisiin helpommaksi. Tämä on mielestämme tärkeä kysymys, joten emme poistaneet sitä, vaan lisäsimme ohjevihkoon apukysymyksiä isosten avuksi kyseisen kysymyksen kohdalle.

Alkuperäiseen materiaaliin oli suunniteltu käytettäväksi rukous teeman fiiliskortteja. Tarkoituksena oli aloittaa raamistuokio yhdessä ohjaajan pohjustamalla aloituksella, jossa fiiliskortit levitettiin lattialle. Jokaisen tuli valita itseään kuvaava kortti ja ottaa se mukaan isosen ohjaamaan tuokioon. Päädyimme poistamaan kyseisen osion, sillä kokeiltaessa fiiliskortteja alkoi kadota eri paikkoihin viemisen seurauksena. Isokset ilmaisivat myös toiston tuoma tylsyyden, sillä tutustumiskortit käsitelivät paikoittain samoja asioita kuin

henkilökohtaisesti valitut fiiliskuvat. Palautekyselyyn vastasi yhteensä 19 isosta ja kuusi ohjaajaa (LIITE 2).

5.3 Jumala

”Minä olen ihme, suuri ihme, ja kiitän sinua siitä.” (Ps. 139:14). Tämä Raamatun lause kiteyttää kauniilla tavalla sen, kuinka Jumala on luonut meistä jokaisen yksilön. Rippikoulussa ihmetellään muun muassa sitä, mitä Jumala on luonut. (Kirkkohallitus 2017, 7.)

Jumala on persoonallinen olento, joka on olemassa ihmisen mielestä riippumatta. Salattua on kuitenkin se, mitä Jumalan perimmäinen olemus on. Ihminen tietää Jumalasta kuitenkin kaiken sen, mitä hänen tarvitsee tietää ja on välttämätöntä. Jumalamme on kolmiyhteinen, jolloin hänellä on kolme persoonaa: Isä, Poika ja Pyhä Henki. Isä on kolmiyhteisen Jumalamme ensimmäinen persoona eli maailmankaikkeuden luoja. Kristityt ovat kaikki Jumalan lapsia. Pojalla tarkoitetaan puolestaan Jeesusta, joka käytti muun muassa Matteuksen evankeliumin (Matt. 26:64) mukaan itsestään nimitystä Ihmisen Poika. Kolmantena persoonana vaikuttaa Pyhä Henki, jonka kautta Jumala ilmoittaa itsestään ja tulee läsnä olevaksi. Pyhä Henki, eli läsnä oleva Jumala synnyttää uskon ja ylläpitää sen. Pyhän Hengen katsotaan toimivan armonvälineiden kautta, eli sanojen ja sakramenttien, kasteen ja ehtoollisen välityksellä.

5.3.1 Jumala - Sisältö

Sisältöä suunniteltaessa halusimme luoda jotain niin sanotusta normaalista poikkeavaa, jolloin ajatus pelilaudasta syntyi. Suunnittelimme Jumala-aiheisen raamishetken pelilaudan ympärille. Kehitimme itse pelilaudan ja kaikki sen kysymykset. Raamiksessa pelataan koko 45 minuuttia isosryhmän kesken Jumala-pelilautaa. Pelilauta on rakennettu keskustelemaan sävyyn siten, että aiheet käsittelevät mahdollisimman paljon nuorten maailmaa ja kiinnikekohtia omaan elämään. (LIITE 7).

Sisällöllisesti Jumala-lautapelissä pyritään rohkaisemaan nuoria keskustelemaan rohkeammin Jumalasta ja häneen liittyvistä teemoista. Tällaisia teemoja ovat muun muassa

luominen, komiyhteys ja nyky-yhteiskunnan käsityksiä Jumalasta. Sisällöllisesti raamistuokio ei korvaa Jumala-teemaista oppituntia vaan sen tarkoituksena on tukea sisällöllisesti oppitunneilla opittuja asioita. Tällöin nuoret pääsevät keskustelemaan Jumala-teemasta samassa elämäntilanteessa olevien vertaistensa kanssa.

5.3.2 Menetelmä - Pelilauta

Raamishetkien yhdeksi materiaaliksi on valmistettu lautapeli, jonka tavoitteena on herättää keskustelua isosryhmän kesken ja monipuolistaa raamattutyöskentelyiden sisältöjä. *Oppiminen peleissä - Pelit, pelillisuus ja leikillisuus opetuksessa* -teoksessa todetaan, että luovuutta hyödyntämällä, saadaan opetuksesta oppijoita aidosti kiinnostavaa ja näin keskustelua herättävää todellista oppimista (Krokkfors, Kangas & Kopisto 2014, 17). Jos tarkastelemme pelejä ja pelaamista opetusmenetelmänä, on siitä tällä hetkellä vielä hyvin vähän tutkimustietoa.

Antti Koskinen, Marjaana Kangas ja Leena Krokkfors tekivät tutkimuksen oppimispelien käytöstä ja kokemuksista kesällä 2013. He tutkivat artikkeleita, jotka käsittelivät opetuksessa hyödynnettäviä pelejä tai pelillisiä ympäristöjä. Kaikki artikkelit, jotka huomioitiin tutkimuksessa, oli julkaistu ajanjaksolla 1998–2013. Kohderyhminä olivat alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret. (Krokkfors ym. 2014, 23–27.) Opinnäytetyömme näkökulmasta meitä kiinnosti erityisesti tutkimuksen näkökulmat opettajan roolista ja suunnittelun vaikutuksista. Aineistossa opettajan rooli oli suurimmassa osassa tuloksista aktiivinen.

Raamisboxin Jumala -lautapelissä aktiivisena henkilönä opettajan roolissa on isonen, joka ohjaa ja pitää ryhmää koossa raamishetken ajan. On kuitenkin muistettava, ettei isosen tehtävä ole toimia ryhmässä pedagogisessa mielessä, vaan vertaistukena ja mahdollistajana. Jotta pelikokemus olisi kaikille osapuolille mielekäs ja jotain antava, on pelin laatijan tullut miettiä muun muassa, miten peli liittyy opittavaan asiaan ja kuinka syvällisesti mitään asiaa pohditaan. Tutkimuksen yhtenä huomiona oli se, että mikäli opettaja oli osana ja läsnä peliä, vähensi se ylimääräistä aiheeseen kuulumatonta puhetta. Tällöin opettajan ohjaamalla pelillä saatiin peliä tehokkaammin eteenpäin ja keskustelu saatiin pysymään aihepiirin sisällä (Krokkfors ym. 2014, 29–30). Jos pohdimme tätä tietoa rippikoulun näkökulmasta raamishetkessä, voidaan isonen sijoittaa opettajan rooliin tietyin

ehdoin. Isonen on henkilö, joka rajaa puhetta ja on läsnä nuorten kanssa. Mikäli peli ei meinaa pysyä aisoissa, on isosella rooli, jonka tehtävä on rajata nuoria. Isosella ei ole kuitenkaan pedagogista tehtävää, vaan materiaali ja opetusmenetelmät ja sisällöt ovat laadittu heille valmiiksi.

Teoksessa todettiin, että peli sitoutti nuoria kuuntelemaan opettajaa. Kuuntelu ei tapahtunut opettajan vuoksi. Oppilailla oli halu kuunnella ja oppia siitä, miten peli muun muassa etenee. Tällöin opetusmielessä rakennettu ja suunniteltu peli kohtaa tavoitteet. Oppijat ovat tilanteessa, jossa he haluavat ottaa tietoa vapaaehtoisesti vastaan omasta mielenkiinnostaan (Kroksfors ym. 2014, 31).

Olli Vesterisen ja Jarkko Myllärin artikkelissa *Peleistä pelillisyyteen* (Kroksfors ym. 2014, 56-57), pohditaan puolestaan sitä, mitä pelillisuus tuo opetukseen. Tuoko se lisää viihdearvoa ja mielekkyyttä? Uskomme että toiminnallisella visuaalisesti tarkkaan mietityllä kokonaisuudella saadaan sitoutettua nuoria opetushetkiin. Raamismateriaalin näkökulmasta visuaalisesti mielekkääksi suunniteltu pelilauta ja muut materiaalit herättävät nuorten mielenkiinnon kokeilla peliä avoimin mielin. Pelilauta toimintamuotona lisää mielestämme viihdearvoa, sillä se aktivoi nuoria osaksi keskustelevaa raamishetkeä ja luo valmiita aiheita, joihin on helppo tarttua.

Peli mahdollistaa hetken, jossa leikkillisuus ja leikkimielisyys saa tilaa. Tällaisessa yhteisöllisessä ja keskusteleavassa pelissä rakennetaan tilanteita, joissa opitaan itsestään ja muista ryhmän jäsenistä lisää. Parhaimmassa tapauksessa peli luo ryhmän välille luotettavan keskusteluympäristön ja turvallisen tilan olla oma itsensä (LIITE 8).

5.3.3 Pelilaudan testaaminen

Suunnittelimme ensimmäisen version pelilaudastamme syksyllä 2018 käytettäväksi Tikkurilan seurakunnan isosleirille testaukseen. Suunnittelimme pelin lisäksi myös palaute-lapun, jonka jokainen pelannut ryhmä täytti (LIITE 2).

Tulostimme leirille mukaan viisi pelilautapohjaa, kyselykaavaketta sekä ohjepaperia. Näiden lisäksi otimme mukaan leirille peliä varten myös kyniä ja nopat jokaista ryhmää

varten. Ohjeistimme kaikki isokset samalla kerralla pelilaudan pelaamiseen. Jokaisessa ryhmässä oli mukana yksi toisen vuoden isonen, joka toimi pelinjohtajana. Kerroimme materiaalistamme ja siitä, miten se liittyy heihin ja Tikkurilan seurakuntaan. Painotimme heille, että suunnittelemissamme raamiksissa tavoitteena on se, että isosella on turvallinen ja mukava olo uusien rippikoululaisten parissa. Jokainen oli tällöin varustettu tiedolla, jonka avulla he pystyivät kriittisesti arvioimaan juuri pelaamaansa peliä. Testaamalla saimme pelilaudan nuorille sopivaksi ja heidän tarpeitaan palvelevaksi (LIITE 9).

Varasimme raamiksien testaukseen 1 tunnin, jonka aikana keräsimme myös palautteet. Rippikoulussa raamiksien kesto on 45 minuuttia, jolloin jätimme palautteelle 15 minuuttia. Rajaamalla peliajan 45:n minuuttiin pystyimme hahmottamaan, kuinka nopeasti pelilaudalla liikuttiin. Seuraamalla pelaamista hahmotimme kysymysten tarpeellisuutta ja toimivuutta. Kiinnitimme huomiota myös pelin kestoon ja mahdollisiin puutteisiin. Peliä pelasi yhteensä kuusi (6) ryhmää, joissa kaikki osallistujat olivat iältään 15-18 vuotiaita.

Ensimmäinen kysymyksemme koski sitä, mikä pelissä oli mieluisinta ja mitä he tekivät pelin aikana mielellään. Vastauksia keräsi eniten kohta, jossa pelaajan tuli palata yhdenestatoista peliruudusta takaisin lähtöruutuun. Kaksi ryhmistä koki kyseisen ruudun parhaaksi, kun toiset olivat puolestaan sitä vastaan. Uudessa päivitettyssä versiossa pelaaja joutuu ottamaan kaksi askelta taaksepäin. Tällä muutoksella pyrimme siihen, ettei kenenkään peli rajoitu ainoastaan yhdentoista ensimmäisen kysymyksen ja tehtävän joukkoon.

Isokset antoivat palautetta myös pelin helppoudesta ja erilaisuudesta. Tämänhetkinen Tikkurilan seurakunnalla käytössä oleva raamismateriaali on keskustelulähtöistä ja haastavaa isosten suhteen. Ryhmän suurimmaksi haasteeksi isosia haastatellessa oli aina osoittautunut ryhmän puhumattomuus ja vaitonaisuus. Tämä havainto tehtiin kesällä 2018 yhden meistä ollessa kyseisessä seurakunnassa kesätyöntekijänä rippikouluissa. Pelilaudan avulla ryhmä tutustui toisiinsa ja päivän teemaan leikkisämmällä näkökulmalla. Kysymysten ja tehtävien erilaisuus sai positiivista palautetta. Ryhmät pitivät mielenkiintoisena myös muiden ryhmäläisten mielipiteisiin tutustumista, jota peli tarjosi edetessään.

Palautteiden perusteella ryhmät pitivät myös nopeustehtävistä, joissa Raamatusta piti kilpaa etsiä tietty pelinjohtajan lukema kohta. Toisto nousi esille palautteissa, jonka poh-

jalta kehitimme pelilautaan uuden säännön. Mikäli pelaajan siirtyessä pelilaudalla eteenpäin sellaiseen ruutuun, jossa on jo joku, tulee hänen siirtää pelimerkinsä seuraavaan mahdolliseen vapaaseen ruutuun. Uusi sääntö vähensi toiston mahdollisuutta. Tällaisella muutoksella mahdollistimme mahdollisimman monen ruudun läpikäynnin pelin aikana.

Yksi ryhmä koki erityisen hankalaksi rukouksien lausumisen ja muistamisen ulkoa. Tämän palautteen perusteella muunsimme muun muassa Uskontunnustuksen ulkoa lausumisen lyhyemmäksi osioksi. Isonen lausuu Apostolisesta uskontunnustuksesta muutaman ensimmäisen lauseen, jota pelaajan tulee jatkaa muutaman sanan verran. Ulkomuistitehtävissä tuli huomioida se, että osa rippikoulun isosryhmistä käsittelee lautapeliteemaisen raamiksien heti intensiivijakson alussa. Tällöin ulkoläksyt eivät ole välttämättä vielä ulkomuistissa valmiiksi. Lyhyempien pätkien muistamiselle pyritään kuitenkin kannustamaan jatkamaan opiskelua ulkoläksyjä silmällä pitäen.

Päivitimme pelilaudan kaikki kysymykset sujuvampiin muotoihin. Jokainen pelilaudan kysymys tai tehtävä on suunniteltu niin, että ne ovat ymmärrettävissä ensimmäisellä lukukerralla. Teimme ohjeisiin myös päivityksen isosia ajatellen, jolloin kaikki sulkeissa oleva asia on ainoastaan isosen luettaviksi. Tällöin sulkeista voi löytyä esimerkiksi helpotusta vastauksiin ja ajatuksia, joiden avulla rikastuttaa rippikoululaisten keskustelua. Suunnittelemamme pelilauta tuntui toimivalta, mutta muutimme pelilaudalta löytyvien tikapuiden paikkaa toimivuuden lisäämiseksi.

Kaikki osallistuja suhtautuivat peliin myönteisesti ja uskoivat sen ohjaamisen olevan helppoa tulevaisuudessa, kuten palautteesta voi päätellä: “Tällaista pelilautaa olisi helppo ohjata ryhmälle.”

5.3.4 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Jumala

Palautteessa kysyttiin isosilta pelin aloittamisen helppoutta. Kaikkien saamiemme palautteiden perustella aloitusta pidettiin yksinkertaisena, jolloin emme tehneet siihen suurempia muutoksia. Päivitimme kuitenkin materiaalin yleisen puhekielen yksinkertaisemmaksi. Ohjevihon ohjeistusta pidettiin selkeänä.

Haasteeksi pelissä muodostui aika. Pelin pituus riippui pelaajien nopan heitosta ja aktiivisuudesta. Moni koki pelin liian lyhyeksi. Käytössä oli kuusi numeroinen noppa, jonka palautteen perusteella vaihdoimme kolme numeroiseksi. Tällöin numerot ovat kahteen kertaan luvuista 1-3. Tämän muutoksen avulla pelaaja ei etene pelilaudalla liian nopeasti ja tällöin suurin osa kysymyksistä ehditään käsittelemään. Pidimme ennallaan säännön, jossa samaan ruutuun ei voi pysähtyä, vaan siirrytään seuraavaan vapaaseen ruutuun. Tämän avulla samoja kysymyksiä ei käsitellä toistuvasti.

Kysyimme huomioita kokonaisuudesta ja esille nousi kysymysten asettelu. Kysymyksistä toivottiin monipuolisempia ja mukaan toivottiin myös Jumalan luomistyöhön liittyviä aiheita. Palautteen mukaan ohjeistuksessa olisi hyvä mainita pelipaikan valinnasta, koska pelaaminen tarvitsee tasaisen alustan ja rauhallisen ympäristön. Päivitimme isosen ohjeistukseen kysymysten perään vihjeitä ja mahdollisia apukysymyksiä edistämään keskustelua. Palautteen mukaan pelilauta ja nappulat houkuttelivat pelaamaan. Palautekyselyyn vastasi yhteensä 18 isosta ja seitsemän ohjaajaa (LIITE 2).

5.4 Armo ja anteeksianto

Armo tulee sanoista Ansaitsematon Rakkaus Meidän Osaksemme. Anteeksiantaminen voi tuntua välillä haastavalta, mutta sen tuomaa mielenrauhaa ei voita juuri mikään toinen tunne. Raamiksena tavoitteena on hahmottaa nuorille anteeksiantamisen merkitystä ja sitä mitä Jumalan armo on. Jokainen ihminen on tärkeä ja saman arvoinen taustoista tai elämäntilanteesta huolimatta. Jokaisella on oikeus hyvään elämään, arvokkaaseen kohteluun ja perustarpeisiin.

Halusimme tuoda esille erityisesti Armo ja Anteeksianto –teemassa diakonisen näkökulman. Pyrimme luomaan kysymyksiä ja tehtäviä, jotka haastavat nuoret pohtimaan arjen diakoniaa. Toisena painotuksena pidimme teemassa esillä armon ja anteeksiannon merkitystä ja sitä, kuinka se kuuluu aivan kaikille.

5.4.1 Armo - Sisältö

Armo ja anteeksianto tuokio rakentuu legoilla rakentamisen ja keskustelun ympärille. Raamis aloitetaan isosen ohjeistuksella ja hänen esittämillään alustuskysymyksillä. Alkukeskustelun jälkeen ryhmä lukee Raamatusta kertomuksen Tuhlaajapojasta, Luukkaan evankeliumista (Luuk.15:11-32). Armo –materiaaliin kuuluu legopalikat, vesiliukoiset tussit sekä 5 kappaletta laminoituja täytettäviä henkilötietolappuja.

Alkukysymysten jälkeen ryhmä lukee Tuhlaajapoika –kertomuksen ja aloittaa toiminnallisen osuuden. Ryhmän tarkoituksena on etsiä kaikki kertomuksessa esiintyneet hahmot ja rakentaa heidät nykypäivän kontekstissa legopalikoilla. Tämän lisäksi jokaisesta rakennetusta hahmosta täytetään valmis tietolomake, jonne pohditaan hahmon nimi, ikä ja ammatti nykypäivänä. Tämän avulla nuorten on helppo suhteuttaa tarina nykypäivään ajankohtaisilla termeillä. Rakentamisen jälkeen ryhmä keskustelee Raamatunkohdasta ja sen herättämistä ajatuksista. Erityisen tärkeää on se, että nuori kykenee lukemaan Raamatua nykyaikaisella lukuotteella ja suhteuttamaan sitä omaan elämäänsä (LIITE 10).

5.4.2 Menetelmä – legorakennus ja kirjoittaminen

Legoista rakennettujen hahmojen ajatuksena on antaa nuorille mahdollisimman paljon vapautta keskustella ja kommunikoida siitä, mitä he ovat Raamatusta lukeneet. Ryhmä muodostaa vähintään viisi (5) hahmoa kertomuksen pohjalta, jolloin jokainen ryhmäläinen saa toteuttaa yhden hahmon. Tällöin jokainen ryhmäläinen pääsee osalliseksi. Jokaisen rakentaessa oman haluamansa hahmon, tulee jokainen yksilö huomioiduksi ja kuuluksi (LIITE 11).

Kuvilla sanotaan olevan neljä päätehtävää: rikastuttaa havaintoja, ohjata sitä, organisoida verbaalista materiaalia sekä helpottaa ymmärtämistä (Hatva 2018, 60). Tällä periaatteella itse rakennettujen legohahmojen toteuttaminen on pyritty tekemään. Kun nuoret pääsevät toteuttamaan juuri kuultuaan tarinaa konkreettisen tekemisen kautta, voi se lisätä toivottua ymmärtämistä luetulle Raamatun kohdalle. Jos pyytäisimme nuoria kirjoittamaan kyseisen Raamatun kohdan paperille, voisi oppiminen olla laadullisesti huonompaa. Kuvia ja konkreettisia tekemisen kohteita muistetaan huomattavasti paremmin ja helpommin

kuin tekstiä, sillä kuvat jäävät paremmin mieleen (Hatva 2018, 76). Tällaisen tiedon valossa suunnittelemamme anteeksiannon ja armon sisältö jää todennäköisemmin nuorille mieleen ja se herättää parhaimmassa tapauksessa lisää kysymyksiä ja pohdintaa Raamikon ulkopuolellakin.

Kun nuoret keskustelevat ja sen pohjalta rakentavat, syntyy liikettä. Liike eli tässä tapauksessa rakentaminen, saa mahdollisesti aikaan toimintatuokiossa pysähtyneen ja rauhallisen hetken. Toiminta synnyttää jotain valmista ja konkreettista nuorten nähtäville. Toteutuksen tavoitteena on, että nuoret saavat ajan pysähtyä ja rauhoittua tekemisensä äärelle pohtien asioiden merkitystä suhteessa omaan elämäänsä. (Jansson & Rantala 2013, 28–29.)

Tarvikelaatikkoon on varattu eri värisiä vesiliukoisia tusseja, joilla kirjoittaminen toteutetaan. Vesiliukoisten tussien ja laminoitujen materiaalien avulla lisäämme materiaalimme käyttöikä ja helppoutta. Pidimme materiaalia suunniteltaessa tärkeänä elementtinä kestävyuden ja yksinkertaisuuden. Laminoitujen materiaalien avulla Raamisboxia ei tarvitse tarkastaa jokaisen käyttökerran jälkeen, vaan se pysyy käyttökelpoisena kerrasta toiseen.

5.4.3 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Armo ja anteeksianto

Kerätyssä palautteessa ohjeistus koettiin selkeäksi. Muutaman palautteen perusteella aihe oli liian laaja ja kysymyksiä oli liikaa. Kaksi isosryhmää eivät olleet kerenneet tehdä kaikkea ohjeistuksessa mainittua. Ohjaajat olivat erityisesti kokeneet teemaan valitun raamatun kohdan vaikeaksi, joten vaihdoimme Raamatun kohdan toiseksi. Päädyimme valitsemaan kohdaksi kertomuksen Tuhlaajapoika, joka löytyy Uudesta testamentista, Luukkaan evankeliumista (Luuk. 15:11-32).

Selkeytimme tehtävänantoa ja muokkasimme sitä sopivammaksi ja yksinkertaisemmaksi. Yksinkertaistamisen syynä oli muun muassa liian laaja piirtämisen kirjo. Moni koki, ettei kaikki vaadittava tieto mahtunut valmiiksi tehdyille hahmolaminaatille. Palautteiden joukosta esille nousi piirtämisen toistuvuus. Materiaaliin toivottiin vaihtelua, jonka seurauk-

sena kehitimme menetelmästä toisenlaisen. Ennen palautteen keräämistä oli tehtävänantona ollut kuvittaa Raamatunkertomus silloisessa ajassa sekä tuoda se nykyaikaan toisella kuvituksella. Vaihdoin toiminnallisen menetelmän legopalikoiksi, sillä materiaalistamme puuttui konkreettinen tekeminen, kuten rakentaminen. Muokkasimme sisältöä rakentamista tukevaksi, jolloin hahmolaminaattien tilalle tuli legopalikat (LIITE 11). Poistamamme hahmolaminaatit olivat valkoiselle paperille piirrettyjä hahmoja, joiden ulkomuoto oli mahdollisimman neutraali.

Palautteen mukaan materiaalin vahvuutena oli sen uusiokäyttö. Ennalta määrättyissä kysymyksissä hankaluutta tuotti teema ”luonnon armoilla oleminen”. Poistimme edellä mainitun kysymyksen materiaalin uudelleenkehittämisen seurauksena. Lisäsimme materiaaliin isosille apukysymyksiä. Kiitosta keräsi erityisesti kysymys anteeksiantoon liittyen. Moni koki kyseisen kysymyksen ryhmää puhuttelevana ja tärkeänä. Vihkon ulkoasua muokattiin selkeämmäksi ja muun muassa fonttityylejä sommiteltiin helppolukuisemmiksi. Palautekyselyyn vastasi yhteensä 18 isosta ja seitsemän ohjaajaa (LIITE 2).

5.5 Moraali – oikea ja väärä

Ihminen joutuu usein valintojen eteen, jolloin on pohdittava, mikä on oikein ja mikä väärin. Moraali voidaan kiteyttää hyvään ja pahaan sekä oikeaan ja väärään. Sana moraali tulee latinankielisestä sanasta *mos*, joka tarkoittaa tapaa. Etiikka ja moraali saatetaan sekoittaa usein keskenään, mutta etiikka on moraalista tutkiva tiede. (Suomen ev.lut. Kirkko. Aamenesta öylättiin – kirkon sanasto. Moraali.)

Nuori kohtaa elämässään tilanteita, joissa hän joutuu pohtimaan oikeaa ja väärää. Materiaalin avulla pyritään tuomaan nuorille esille se, kuinka jokainen tekee elämässään valintoja. On tärkeää painottaa myös sitä, ettei kukaan meistä osaa tehdä pelkkiä oikeita valintoja koko elämänsä ajan. Materiaali pyrkii lisäämään nuorten keskustelua ja arkipuhetta valinnoista sekä moraalista ja sen tuomista ajatuksista.

5.5.1 Moraali - Sisältö

Moraali – oikea ja väärä -raamattuhetki pitää sisällään luovaa yhteispiirtämistä isosryhmän kesken, sekä nykymaailmaan Raamatun tekstin siirtämistä. Moraali – oikea ja väärä -teemassa pohditaan erityisesti kymmentä käskyä (2.Moos. 20:1–17) ja niiden tuomia velvoitteita ja vastuita. Aihetta käsitellään sarjakuvaa hyödyntäen. Raamattuhetki aloitetaan rauhallisessa ennakkoon sovitussa paikassa. Ensimmäiseksi ryhmäläiset keskustele- vat siitä, mitä moraali on. Isonen kertoo heille siitä, kuinka meistä jokainen tekee joka päivä erilaisia valintoja, niin oikeita kuin vääriä. Raamisryhmässä pohditaan myös sitä, mikä on oikein ja mikä väärin.

Valitsimme Raamatun kohdaksi Kymmenen käskyä (2.Moos. 20:1–17), sillä se on yksi rippikoulussa suoritettavista ulkoläksyistä. Raamisboximme yhtenä lähtökohtana on tu- kea rippikoululaisia ulkoläksyjien ymmärtämisessä ja muistamisessa. Nuoret kuvittavat yhdessä isosensa kanssa kaikki Kymmenen käskyä nykyaikaiseen muotoon valmiiksi teh- tyihin kuvakorttipohjiin. Tehtävän tavoitteena on hahmottaa 10 käskyn moninaisuus ja nykyaikaisuus. On tärkeää, että nuori oppii ymmärtämään ja soveltamaan kymmentä käs- kyä omaan elämään nykyaikaisella tavalla (LIITE 12).

5.5.2 Menetelmä - sarjakuva

Sarjakuva itsessään on vanha taiteenmuoto, jota on helppo tulkita. Sarjakuvalla ominaisia piirteitä ovat teho- ja kerrontakeinot, joita voi havaita myös elokuvissa ja kirjallisuudessa. Sarjakuvissa kuvat vievät haluttua asiaa eteenpäin erilaisten tehokeinojen avulla. Sarja- kuvan kukoistuskauti alkoi 1800 –luvun loppupuolella ja on edelleen yksi suosituimmista ilmaisunkeinoista yhteiskunnassamme. (Nummelin 2018, 9-13.)

Käsiteltävien asioiden tulisi olla mahdollisimman selkeitä ja arkielämäkeskeisiä, jotta nuori pystyisi sisäistämään uusia asioita useasti päivän aikana. Moraali –teeman tueksi olemme toteuttaneet oppimismateriaaliksi sarjakuvat, jotta oppiminen olisi mielekästä ja tehokasta. Kuten teoksessa Näin aivot oppivat tiedon vastaanottamista helpottaa useam- pien eri aistien hyödyntäminen yhtä aikaa. Moraalia käsiteltäessä nuori pääsee kuuntele- maan, näkemään ja tekemään piirtämisen muodossa. (Huotilainen 2019, 71.)

Moraaliteemassa Raamisboxiin on suunniteltu 10 valmista kuvapohjaa, jotka yhdistämällä muodostuu yksi iso kokonainen kuva. Olemme itse kuvittaneet sarjakuvapohjan monipuoliseksi, jotta se herättäisi katsojan mielenkiinnon (LIITE 13).

5.5.3 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Moraali

Keräsimme palautetta palautekyselyllä muun muassa ohjevihon selkeydestä. Palautteen perusteella ohjevihko oli selkeä ja helposti ymmärrettävissä. Kehittelemäämme sarjakuvapohjaa pidettiin innovatiivisena ja puoleensa vetävänä. Palautteen perusteella päätimme pysyä samassa alkuperäisessä sarjakuvapohjassa. Ainoa muutos, jonka teimme sen suhteen, oli sarjakuvapohjien koko. Muokkasimme niiden koon hieman pienemmäksi, jotta ne istuivat paremmin Tikkurilan seurakunnalle suunniteltuihin boxeihin.

Sarjakuvapohja on laminoitu kokonaisuus, jolloin sen monikäyttöisyydestä pidettiin. Tällöin työntekijöiden ei tarvitse olla koko ajan huoltamassa materiaalia, vaan se säilyy käyttökelpoisena pitkään. Palauteen mukaan nykyaikaan kuvittaminen tuotti haasteita tehtävännollisesti, joten muokkasimme ohjeistusta entistä selkeämmäksi. Palautekyselyyn vastasi yhteensä 18 isosta ja seitsemän ohjaajaa (LIITE 2).

5.6 Rukous

Rukous on vuoropuhelua Jumalan kanssa. Erilaisia rukouksia ja tyylejä on yhtä monta kuin on rukoilijoita. Ennen kaikkea rukous on sydämen puhetta Jumalalle, jonka voi tehdä sanallisesti tai sanattomasti Jumalan edessä. Rippikoululainen kohtaa ja oppii rippikoulumatkansa aikana useita erilaisia rukouksia. Päivittäiset toistuvat rukoukset, kuten Jumalanpalveluksen yhteydessä Isä Meidän, iltahartauden hiljentyminen tai ruokalaulun laulaminen ovat kaikki erilaisia rukouksen muotoja. Näitä toistamalla nuori harjoittaa erilaisia rukouksia ja oppii näin itsenäiseksi rukoilijaksi.

Rukousta pidetään kristillisen spiritualiteetin lähtökohtana. Nuoret voivat kokea rukoilemisen usein hyvin haastavaksi, sillä se saattaa olla monille hyvin vierasta ja tuntematonta

ennen rippikoulua. On tärkeää tuoda esille nuorten kanssa rukouksesta puhuttaessa, ettei se saa ikinä olla suoritus. Rukouksen tulisi olla sisällöltä rukoilijalle merkityksellistä ja tärkeää. (Paananen & Tuominen 2005, 38.) Rukoukseen sisältyy aina toivo siitä, että on olemassa jokin, joka kuuntelee ja ottaa vastaan sen mitä sinulla on sanottavana tai ilmaisutavana. Rukous on luottamusta ja toivoa siitä, että voi olla keskustelusuhteessa elävän Jumalan kanssa.

Raamismateriaalin isosen ohjeistuksen apuna on käytetty teosta *Huokaa rukous*, joka on kokoelma Vantaan Lauri -lehdessä julkaistuja kirjoituksia. Teoksessa tuodaan esille kauniilla tavalla rukousta ja sen merkitystä ihmisen elämässä. (Maarala 2015.) Tämän teoksen lisäksi, rukousaiheisten kysymysten ja sisältöjen suunnittelussa on käytetty teosta *IHME* (Pruuki ym. 2018).

5.6.1 Rukous - Sisältö

Rukous aiheinen raamishetki pitää sisällään erityisesti kehittelemiemme fiiliskorttien käyttämistä. Nuoret lukevat yhdessä Raamatusta kohdan Matt. 6:9-13 ja muodostavat kyseisestä kohdasta kuvitetun version fiiliskorttien avulla. Nuoret lukevat Raamatusta edellä mainitun kohdan, eli Isä Meidän -rukouksen, sillä haluamme tukea ulkoläksyjen sisällöllisyyttä. Uuden rippikoulusuunnitelman 2017 tavoin, ulkoläksyt, kuten Isä Meidän -rukous varustaa nuoria elämään itsenäisinä seurakuntalaisina (Kirkkohallitus 2017, 47). Nuori voi kantaa osaamaansa Isä Meidän -rukousta aina vanhuuteen asti eri elämäntilanteiden läpi, kuten surun. Rippikoulusuunnitelma painottaa, ettei ulkoläksyjen ulkoa oppiminen saa ikinä olla ahdistavaa ja pakkopänttäämistä (Kirkkohallitus 2017, 47). Raamiboxin fiiliskorttimateriaalilla pyrimme tuomaan ulkoa oppimiselle lisää syvyyttä ja sisältöä.

Yhteinen raamishetki aloitetaan tutustumalla rukoukseen aiheena. Alustuksen jälkeen isonen pyytää nuoria avaamaan Raamatut ja lukemaan kohdan Matt. 6:9–13, jonka jälkeen he keskustelevat apukysymyksien avulla kyseisestä Raamatun kohdasta. Apukysymykset on laadittu siten, että ne herättäisivät mahdollisimman paljon omakohtaista kes-

kustelua. Kysymysten sisältö on rakennettu siten, että niihin voidaan tuoda nykyajan konteksti mukaan. (LIITE 14) Kysymysten jälkeen isonen ohjaa rippikoululaisille toiminnallisen tekemisen fiiliskorttien avulla. (LIITE 15).

Isonen levittää kaikkien rippikoululaisten eteen mukaan ottamansa fiiliskortit raamisboxista. Rippikoululaisten tehtävänä on kuvittaa edellä luettu Raamatun kohta Isä Meidän -rukouksesta. Nuorten tulisi valita erilaisia kuvia, jotka sopivat heidän mielestään kyseiseen Raamatun kohtaan, ja laittaa ne esille siinä järjestyksessä kuin he haluavat. Kaikkia 60:tä fiiliskorttia ei ole tarkoitus käyttää, vaan sieltä tulisi valita parhaiten kuvaavat kortit. Valituista kuvista tulisi muodostaa sarjakuvamainen aikajana Raamatun kohdasta. Kun kuva on rakennettu, ottaa isonen valmiista työstä kuvan ja lähettää sen vastaavalle työntekijälle. Kuvajanasta tulisi ilmetä Isä Meidän -rukouksen ydinsisältö. Kun Isä Meidän -rukous on kuvitettu, kuvittaa ryhmä samalla idealla kaksi muuta Raamatun kohtaa (Fil.4:6 & Room.8:26), jonka jälkeen ryhmä keskustelee lisää päivän teemasta.

5.6.2 Menetelmänä fiiliskortit

Fiiliskortit ovat suunnittelemamme ja toteuttamamme kortit. Kortit ovat jaettu kolmeen eri kategoriaan: tunnetiloihin, asioihin ja esineisiin sekä erilaisiin tilanteisiin. Olemme suunnitelleet jokaisen kortin yksilölliseksi ja toisistaan poikkeaviksi. Korttien suunnittelu alkoi syksyllä 2018 aiheajauksilla. Pohdimme yhdessä mitkä asiat, tilanteet ja paikat voivat olla nuorille tärkeitä ja merkityksellisiä. Korttien päällimmäisenä tarkoituksena on luoda tunteita ja hetkiä, joita nuoret voivat ilmaista esimerkiksi fiiliskorttien avulla. Jokaisessa fiiliskortissa on pieniä yksityiskohtia, jolloin ne voivat jo itsessään herättää nuorten välillä kommunikointia ja erilaisia huomioita. (LIITE 15)

Fiiliskorttien käyttöä voidaan soveltaa rippikoulutyössä myös intensiivijaksojen lisäksi, kuten isoskoulutuksessa tai kerhonohjauksessa. Kortteja voidaan käyttää myös ennen intensiivijaksoa tutustumistapaamisissa. Kortit voidaan levittää lattialle, jolloin jokainen nostaa sieltä itsellensä kortin kysymyksestä riippuen.

Isä Meidän -rukouksen kuvittaminen pedagogisesta näkökulmasta pyrkii vahvistamaan nuorten kuvaa rukouksesta. Tavoitteena on, että yhdessä rakennettu kuva jana herättäisi

rippikoululaisten kesken keskustelua muun muassa kuvien valinnasta ja perusteista miksi juuri tietty kuva tulisi valita. Isä Meidän -rukous on yksi Rippikoulusuunnitelman 2017 listatuista ulkoläksyistä.

Oppiminen voi parhaimmillaan olla ryhmän kesken tapahtuvaa keskustelevaa vuorovai-
kutusta, jossa oppiminen tapahtuu itsestään niin sanottuna sivutuotteena. Jokainen isos-
ryhmässä paikalla oleva nuori tuo ryhmään oman tapansa sisäistää, oppia ja käsitellä asi-
oita. Erilaisuus ja monimuotoisuuden arvostaminen luovat mahdollisuudet yhdessä teke-
miselle ja luovuudelle. Fiiliskorttien janaksi asetteleminen ryhmässä voi tuoda erilaista
keskustelua ryhmän sekaan. Jokaisella on oma oppimiskäsityksensä, jonka pohjalta kukin
tietää itsellensä oikeat käsittelytavat. Nuorten keskustellessa kuvavalinnoista kyseisessä
tehtävässä, joutuvat he väkisinkin kuuntelemaan toistensa vastauksia ja ajatuksia. He op-
pivat keskustelemaan ja refleктоimaan yhteistä pohdintaa. Keskusteleva ja muita huomi-
oon ottava työskentely voi antaa nuorille uusia näkökulmia omaan ajatteluun. Yhdessä
oppiminen lisää nuorten luovaa ja kriittistä ajattelua sekä ongelmanratkaisuhahmotta-
mista. Arvot voivat olla yksi teema, joka voi herättää nuorissa erilaisia ajatuksia, sillä
jokaisen ryhmäläisen arvot voivat olla hyvinkin erilaisia. (Halinen ym. 2016, 29–31.)

Jotkut nuoret voivat kokea sanallisen ilmaisun usein hankalaksi, kuten yhteisistä kysy-
myksistä keskustelun. Materiaalin rakentamisessa on pyritty huomioimaan erilaisia oppi-
joita, jolloin fiiliskorttien käyttö tukee sellaista oppijaa, joka hahmottaa ja oppii asioita
helpommin visuaalisesti. Tällöin visuaalisesti ajatteleva nuori ei ajattele sanallisesti,
mutta kuvien kautta hän pystyy todennäköisemmin ilmaisemaan tuntemuksiaan ja oppi-
miaan asioita paremmin. (Halinen ym. 2016, 72.)

Nuorten pohdittaessa kuvavalintoja tehtävää tehdessään, he tulevat keskustelleiksi omista
ajatuksista perustellen niitä. He oppivat myös kuuntelemaan toistensa mielipiteitä ja aja-
tuksia tehtävän edetessä. Ryhmässä on yhtä monta ajatusmallia ja toimintatapaa, kuin on
osallistujia. Fiiliskortteja toimintamuotona käyttävä ryhmä tähtää dialogiseen keskuste-
luun, jonka päätavoitteena on rakentaa yhteinen näkemys ja ymmärrys käytävästä ai-
heesta, eli tässä tapauksessa Isä Meidän -rukouksen kuvallisesta maailmasta. (Halinen
ym. 2016, 216.)

5.6.3 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Rukous

Kysyimme palautteessa ohjevihon selkeydestä ja ohjattavuudesta. Ne koettiin selkeiksi, eikä parannusehdotuksia ilmennyt. Isot toivoivat oheistuksen sekaan vinkkejä ja apukysymyksiä helpottamaan ohjaustilannetta. He toivoivat erityisesti listausta erilaisista rukouksista, jottei rippikoululaisilta kysyttäessä vastaukseksi tulisi ainoastaan Isä meidän –rukous. Lisäyksen avulla isonen kykenee jatkossa esittämään ryhmälle apukysymyksiä, jotta vastauksesta saadaan mahdollisimman monipuolinen.

Fiiliskortit koettiin värikkäänä vaihteluna ja ryhmät kokivat niiden käytön helpoksi. Esille nousi kuitenkin raamishetken keston lyhyys. Kehitimme materiaaliin lisää Raamatun kohtia, joita ryhmä kuvittaa korttien avulla. Selkeytimme ohjevihon kysymyksiä ja poistimme itseään toistavia kohtia. Pidimme tärkeänä pitää yhtenä kuvitettavana kohtana Isä meidän –rukousta, jotta ulkoläksyjen ulkoa oppiminen helpottuisi. Palautekyselyyn vastasi yhteensä 16 isosta ja seitsemän ohjaajaa (LIITE 2).

5.7 Luomakunta ja tulevaisuus

Raamattu alkaa luomiskertomuksella, jossa Jumala luo luomakunnan seitsemässä päivässä (1. Moos. 1:1-31 & 1. Moos. 2:1-4). Nuorten kanssa on tärkeää pohtia mitä luomakunta ja luonto tarkoittaa. Luomakuntaan liittyy vahvasti myös tulevaisuus ja tekemisemme. Jumala on luonut luonnon, jossa elämme ja jota me muokkaamme tarpeidemme mukaiseksi (Koivisto, Paalanne & Siukonen 2014, 142).

Nuorten parissa työskennellessämme ja palautteita kerätessämme oivalsimme luomakunta –teeman tärkeyden. Erityisesti nuoret ovat alkaneet kokemaan suurta ilmastoahdistusta, kuten voimme lehdiltäkin lukea ja havaita. Tästä syystä teema Luomakunta ja tulevaisuus nousi erityisen tärkeäksi teemaksi koko raamisboxissa.

5.7.1 Luomakunta ja tulevaisuus - sisältö

Tulevaisuus ja luomakunta teemassa ajatuksena on tutustua omaan henkilökohtaiseen rippiraamattuun, jonne kuvitetaan ennalta määrättyjä Raamatun kohtia. Raamishetken sisällöt ovat jaettu seuraavin teemoin: kolehti, toivo, rakkaus, tulevaisuus, luomakunta ja raha. Jokainen pieni oma teemansa käsitellään yksi kerrallaan. Isosen ohjevihkoon teemat on jaettu omiin pieniin erillisiin laatikoihin. Jokainen pieni teema pitää sisällään yhden Raamatun kohdan, joka on tarkoitus kuvittaa haluamallaan tavalla. Raamatun kohdan lisäksi teema sisältää kysymyksiä, joita isonen esittää omalle ryhmälleen piirtelyn lomassa. Tavoitteena on tulla tutummaksi oman Raamatun kanssa ja oppia löytämään haluttuja kohtia (LIITE 16).

Raamattua on tarkoitus kuvittaa puuväreillä, joita Raamisboxi pitää sisällään. Kuvitus tehdään etsityn Raamatunkohdan taakse kevyesti puukynillä värittäen. Jokaisen ryhmäläisen on tarkoitus etsiä pyydetty Raamatunkohta, joka luetaan esimerkiksi vuorotellen ääneen lukien. Tämän jälkeen ryhmä keskustelee lukemastaan ja pohtii mitä symboleja tai kuvia tekstin taakse voisi kuvittaa.

Materiaalia suunniteltaessa oli otettava huomioon Raamatun pyhyys. Jokainen kokee oman Raamattunsa käsittelyn eri tavalla. Mikäli nuori ei halua piirtää omaa Raamattunsa, on tätä varten isoselle annettu ohjeistukseksi ottaa raamistuokioon mukana valkoista paperia, johon nuori voi halutessaan vaihtoehtoisesti piirtää. Piirustus joka Raamatun tekstin taakse kuvitetaan, on tarkoitus liittyä luettuun asiaan. Kuvittamisen ensisijaisena lähtökohdانا on helpottaa Raamatun lukua tulevaisuudessa. Kun mielekkäitä kohtia kuvitetaan värein, löytyvät ne selailemalla tulevaisuudessa helpommin. Mikäli Raamatun tekstissä puhutaan esimerkiksi rakkaudesta, voi nuori kuvittaa tekstin taakse sydämen (LIITE 17).

Materiaaliin laadittujen kysymysten rinnalle on laitettu isosia varten myös sulkeisiin viiheitä ja apukysymyksiä helpottamaan ohjaamistilannetta. Materiaali on suunniteltu siten, että mikäli ryhmä on nopea, löytyy Raamisboxista lisää Raamatun kohtia, joita ryhmä voi alkaa etsiä ja kuvittaa. Isosen ohjeistukseen on lisätty selkeyden lisäksi apukysymysten lisäksi myös mallikuva kuvittamisesta tehtävänannon selkeyttämiseksi.

5.7.2 Kerätyn palautteen hyödyntäminen – Luomakunta ja tulevaisuus

Kerättyjen palautteiden perusteella ohjeistusta pidettiin selkeänä. Yhtenä suurena kehittämisen kohteena esille nousi esimerkkikuvat. Lisäsimme materiaaliin esimerkkikuvia, kuinka kuvittaminen toteutetaan Raamatun tekstin taakse. Tikkurilan seurakunnan ohjaajilta tuli toive poistaa aihe ehtoollinen. Ehtoollisteeman poistaminen oli seuraus sen käsitteystä jo rippikoulumatkan alussa teemapäivissä. Raamatun kohtien etsimisen seurauksena isokset kokivat rippikoululaisten oppivan löytämään haluttuja kohtia nopeammin. Hyvänä lisänä materiaalissa pidettiin vaihtoehtoista piirustustapaa paperille, mikäli nuori ei halunnut piirtää omaan Raamattuunsa.

Palautteen perusteella lisäsimme väritettäviä Raamatun kohtia, jotta raamistuokion kesto saatiin oikeaksi. Lisäsimme myös isosille apukysymyksiä ja vinkkejä materiaalin sekaan. Yhdeksi teemaksi toivottiin luomakuntaa, joten lisäsimme sen osaksi materiaalia. Teemaa toivottiin kehitettävän enemmän nuorten sen hetkiseen elämään sopivaksi. Palautekyselyyn vastasi yhteensä 17 isosta ja seitsemän ohjaajaa (LIITE 2).

6 POHDINTA

Opinnäytetyömme lopullinen materiaali on mielestämme toimiva, sillä koemme sen vastaavan 2020-luvun tarpeita ja ajankohtaisuutta. Onnistuimme luomaan mielestämme visuaalisesti toimivan kokonaisuuden, joka houkuttelee tutustumaan ja omaksumaan sen sisällöt nuorten keskuudessa. Saimme mielestämme toteutettua toimivan materiaalikonaisuuden, minkä palvelee jokaista sen käyttäjää. Pitkäkestoisen projektin ansiosta pystyimme muokkaamaan sitä pitkin matkaa käyttökokemusten perusteella saatujen palautteiden pohjalta. Mikäli projektin kesto olisi ollut lyhyempi, olisi materiaali todennäköisesti jäänyt huomattavasti suppeammaksi ja vaikeammaksi käyttää. Raamisboxia testattiin kesällä 2019 seitsemällä rippileirillä, jonka seurauksena poistimme ja muokkasimme

yhden teeman täysin uudelleenlaisiksi sen toistuvuuden takia. Mikäli materiaali olisi tuotettu lyhyessä ajassa, olisi muun muassa tämä yksityiskohta jäänyt huomaamatta.

Tavoitteenamme oli saada opinnäytetyö valmiiksi keväällä 2019, mutta olimme arvioineet testauksen aikataulutuksen väärin, joten valitsimme realistisemmaksi aikatavoitteeksi joulukuun 2019. Tällöin ehdimme testata materiaalia Tikkurilan seurakunnassa riittävästi ja kuulla heidän muutostoiveensa. Huomasimme, että olisi ollut hyödyllistä käydä suomen kielen ja viestinnän pajat raportin kirjoittamisen alkuvaiheessa. Prosessi eteni muuten suunnitelmien mukaisesti.

Tulosten luotettavuuden näkökulmasta voimme todeta materiaalin olevan toimiva nuorten keskuudessa. Tikkurilassa aikaisemmin käytössä ollut materiaali koettiin hankalaksi ja vaikeaksi sen kysymysten asettelun ja teoreettisuuden johdosta. Kehittelemämme materiaali toi täysin uudelleenlaisen tavan käsitellä Raamatun nuorten kanssa. Tekemämme palautekyselyn oikeellisuus varmistettiin toteuttamalla se heti tuokioiden jälkeen rippileireillä tekemällä kyselylomakkeella. Käyttökokemusten ja saadun palautteen perusteella materiaalia voidaan hyödyntää seurakunnan muissa työmuodoissa, kuten diakoniassa tai varhaiskasvatuksessa. Korttien kuvat ja tunnelmat voivat edesauttaa tunteiden ilmaisemista hankalissa tilanteissa, kuten diakonin vastaanotolla. Myös varhaiskasvatuksessa on mahdollista käyttää kortteja, jolloin Raamatun kertomus voidaan kuvittaa niillä tai tunnetilojen ilmaiseminen voidaan kuvittaa korttien avulla (LIITE 15). Minä ja Me –teemasta löytyviä tutustumiskortteja voidaan vastavälillä käyttää myös kaikissa työmuodoissa, joissa pyritään lisäämään ryhmäytymistä ja kanssakäymistä (LIITE 6).

Opinnäytetyöprosessi kasvatti meitä kaikkia ammatillisesti. Työn avulla pääsimme toteuttamaan koulussa opittua teoriaa käytännössä. Yhteistyökumppanimme Tikkurilan seurakunta luotti työhömmä, sillä he antoivat meille vapaat kädet luoda jotain uutta. Pidimme tätä suurena luottamuksen osoituksena, sillä olimme pystyneet vakuuttamaan heidät syksyllä 2018 ideallamme. Tämä mahdollisti innovatiivisen työskentelytavan. Uskomme innostaneemme työyhteisöä kehittämään myös muita uusia toimintamalleja ja menetelmiä muillakin seurakunnan työaloilla.

Monipuolisten menetelmien avulla pystyimme ottamaan huomioon erilaiset oppijat ilman eriarvoistamisen tunnetta. On eettisesti tärkeää huomioida kaikkia yksilöllisesti ja saada

heidän tuntemaan itsensä osana ryhmää. Myös ilmastoajankohtaisuus on otettu huomioon materiaalia suunniteltaessa. On tärkeää, että ammattilaisina tuemme omalla esimerkillämme ilmastotietoisuuteen ja konkreettisiin tekoihin.

Opinnäytetyötä tehdessämme oivalsimme kehittämämme materiaalin monipuolisuuden ja muokattavuuden eri konteksteihin. Työtämme voisi lähteä muokkaamaan mielestämme esimerkiksi koulujen uskonnonopetukseen, varhaiskasvatukseen ja partiotoimintaan. Materiaalia olisi helppo muokata pois uskontokontekstista tai erotella sen yksittäisiä toiminnallisia menetelmiä uusille toimintaryhmille, kuten vanhustyön kentälle. Esimerkkinä voimme nostaa esille muun muassa Jumala –lautapelin, jota itse muokkasimme kokeilumielessä rakkausteemaiseksi. Tämän kokeilun avulla huomasimme materiaalin muokattavuuden muille sosiaalialoille.

Uskomme työhömmä ja tuotteeseemme vahvasti, jolloin lähdemme tulevaisuudessa tarjoamaan sitä eri kirkonalan materiaalitoimijoille.

LÄHTEET

- Aaltonen, H., Pruuki, L. & Saarainen, P. (2004). *Rippikoulun käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Gothoni, R., Helosvuori, R., Kuusimäki, K. & Puuska, K. (2012). *Kantakaa toistenne kuormia*. Helsinki: Kunstannus-osakeyhtiö Kotimaa.
- Haanpää, P. (2016). *Tullaan tutuiksi, 55 tapaa tutustua*. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Halinen, I., Hotulainen, R., Kauppinen, E., Nilivaara, P., Raami, A. & Vainikainen, M-P. (2016). *Ajattelun taidot ja oppiminen*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Hatva, A. (2018). *Fotorealistinen pilvilinna: kuvitus ja mielikuvat*. Helsinki: Ikäänkuinas if 2018.
- Huotilainen, M. (2019). *Näin aivot oppivat*. Keuruu: PS-kustannus.
- Jansson, S-M. & Rantala, P. (2013). *Taiteesta toiseen: Taidelähtöisten menetelmien vaikutuksia*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Kirkkohallitus (2016). Isoja Ihmeitä. Isostoiminnan linjaus 2016. Saatavilla <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Isoja+ihmeitä+-+Isostoiminnan+linjaus+2016/2f33ba1b-73cf-5d5e-abba-dea671c432ef>
- Kirkkohallitus (2017). Suuri ihme - Rippikoulusuunnitelma 2017. *Elämää Jumalan kasvojen edessä*. Saatavilla <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Suuri+Ihme+-+Rippikoulusuunnitelma+2017/758d0926-f7b9-3e63-bc2b-93ffaab30f90>
- Koivisto, J., Paalanen, H. & Siukonen, A. (2010). *Ihan sama - Eilen, tänään ja ikuisesti*. Helsinki: LK-kirjat.
- Kokkonen, J. & Jattu, S. (toim.) (2017). *Tehdään Ihmeitä! Osallisuus, vapaaehtoisuus, jäsenyys ja hengellisyys isostoiminnassa*. Tampere: Juvenes Print Oy
- Krokkfors, L., Kangas, M. & Kopisto, K. (2014). *Oppiminen peleissä - Pelit, pelillisyyt ja leikillisyyt opetuksessa*. Tampere: Vastapaino.
- Kuusi, R., Porkka, J. & Kirkkohallitus. (2006). *Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille - Erilaiset oppijat rippikoulussa*. Helsinki: Erweko Oy.
- L. 1055/1991. Kirkkojärjestys. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055#O2L3>

- Lujakallio. Espoon tuomiokirkkoseurakunnan nuoret. Rippikoulut. Tietopankki. Rippikouluideoita. RKS 2017. Saatavilla 22.1.2020 <http://lujakallio.fi/rippikoulut/tietopankki/rippikouluideoita/rks-2017/>)
- Maarala, L. (2015). *Huokaa rukous*. Helsinki: Kirjapaja.
- Nummelin, J. (2018). *Sarjakuvan lyhyt historia*. Vantaa: Avain.
- Paananen, T. & Tuominen, H. (2005). *Nuorisotyön käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja.
- Peitso, J., Perkiö, T., Poropudas, S. & Nieminen, T. (2017). *Ihme Isonen, Isostoiminnan kirja*. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy
- Porkka, J. (2019). *The Young Confirmed Volunteers of the Evangelical Lutheran Church of Finland*. (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tutkimus 2.) Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Pruuki, H., Laukkanen, J. & Nuori kirkko ry. (2018). *Ihme*. Helsinki: Kirjapaja.
- Pruuki, L. (2010). *Rippikoulun pikkujättiläinen*. Helsinki: LK-kirjat / Lasten keskus Oy.
- Raamattu (ei pvm). *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos*. Helsinki: Kirjapaja.
- Repo, H. & Engström, K. (2004). *Isosen ripari*. Helsinki: WSOY.
- Ritokoski, S. (2010). *Työ, jolla on tulevaisuus, Seurakunnallisen varhaisnuorisotyön ydin ja haasteet työntekijöiden kuvaamina*. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Schweitzer, F., Niemelä, K., Schlag, T. & Simojoki, H. (Eds.) (2015). *Youth, Religion and Confirmation Work in Europe*. Teoksessa J. Porkka, H. Simojoki & F. Schweizer (toim.), *The Vider Context: Volunteerism and Civil Society* (s. 93–103). Germany: Books on Demand GmbH, Norderstedt.
- Schweitzer, F., Niemelä, K., Schlag, T. & Simojoki, H. (Eds.) (2015). *Youth, Religion and Confirmation Work in Europe*. Teoksessa T. Schlag, M. Koch & C. H. Maass (toim.), *Developing a (Religious) Identity during Confirmation Time* (135–156). Germany: Books on Demand GmbH, Norderstedt.
- Suomen ev.lut. kirkko. Sanasto. Aamenesta öylättiin - kirkon sanasto. Saatavilla 22.1.2020. <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Moraali>.
- Suomen ev.lut. kirkko. Plus. Seurakuntaelämä. Aikuiset ja perhe. Perhetyö. Perhelähtöinen työote. Saatavilla 22.1.2020. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/aikuiset-ja-perhe/perhetyo>
- Suomen ev.lut. kirkko. Plus. Seurakuntaelämä. Kasvatus. Rippikoulu. Saatavilla 22.1.2020 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu>

Suomen ev.lut. kirkko. Perhejuhlat. Rippijuhlat. Rippikoulusta eväitä elämään. Saatavilla 22.1.2020. <https://evl.fi/perhejuhlat/rippijuhlat/rippikoulusta-evaita-elamaan#252f8b1e>

Suomen ev.lut. kirkko. Plus. Seurakuntaelämä. Kasvatus. Rippikoulu. Suuri-Ihme Rippikoulusuunnitelma 2017. Saatavilla 28.1.2020 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu/suuri-ihme-rippikoulusuunnitelma>

Törrönen, E. (2018). *Raamis*. Helsinki: Kirjapaja & Nuori kirkko.

Vantaan seurakunnat. Seurakunnat. Tikkurilan seurakunta. Saatavilla 30.11.2019 <https://www.vantaanseurakunnat.fi/tikkurilan-seurakunta>

LIITE 1. Raamispäivän ohjeistus

RAAMISLAUANTAI					
1. RYHMÄ					
Minä ja Me	Armo ja anteeksianto	Jumala	Moraali- oikea ja väärä	Rukous	Tulevaisuus ja luomakunta
1	2	3	4	5	6
Tila 1	Tila 1	Tila 2	Tila 2	Tila 3	Tila 3
2. RYHMÄ					
Minä ja Me	Armo ja anteeksianto	Jumala	Moraali- oikea ja väärä	Rukous	Tulevaisuus ja luomakunta
7	8	9	10	11	12
Tila 4	Tila 4	Tila 5	Tila 5	Tila 6	Tila 6

Tila 1**Minä ja Me 1****Armo ja anteeksianto 2****Tila 2****Jumala****Moraali-
oikea ja väärä****Tila 3****Rukous****Tulevaisuus ja
luomakunta****MALLIESIMERKKI 1.RYHMÄSTÄ**

Ryhmä 1 opettelee ensimmäiseksi oman aiheensa: Minä ja Me. Samaan aikaan ryhmä 2 opettelee Armo ja anteeksianto -boxia. (Muissa tiloissa tehdään samaa ryhmien 3-6 kanssa). Tämän jälkeen molemmat ryhmät opettavat toisilleen vuorotellen omat aiheensa pitämällä heille kyseisen raamoksen.

20 min Minä ja Me opetteleminen
 20 min opettaa toiselle ryhmälle Minä ja Me
 20 min oppia toiselta ryhmältä Armo ja Anteeksianto
 (Samaan aikaan muissa tiloissa toimitaan samalla tavalla)

Pieni tauko, jonka aikana tilavaihdokset. Ryhmä 1 ja 2 menevät tilaan 2.

20 min Jumala opetteleminen
 20 min opettaa toiselle ryhmälle aihe Jumala
 20 min oppia toiselta ryhmältä aihe Moraali
 (Samaan aikaan muissa tiloissa toimitaan samalla tavalla)

Pieni tauko + tilavaihdokset. Ryhmä 1 ja 2 menevät tilaan 3

20 min Rukous opetteleminen
 20 min opettaa toiselle ryhmälle Rukous
 20 min oppia toiselta ryhmältä Tulevaisuus ja luomakunta. (Samaan aikaan muissa tiloissa toimitaan samalla tavalla)

Tila 1

Minä ja Me 1

Armo ja
anteeksianto 2

Tila 2

Jumala 3

Moraali-
oikea ja väärä 4

Tila 3

Rukous 5

Tulevaisuus ja
luomakunta 6

Jokainen ryhmä opettelee oman boxinsa, jonka jälkeen ryhmä opettaa sen samassa tilassa olevalle ryhmälle (20+20+20min).

Tämän jälkeen boxit pysyvät samoissa tiloissa, mutta ryhmät liikkuvat seuraavaan tilaan.

Tila 4

Minä ja Me 7

Armo ja
anteeksianto 8

Tila 5

Jumala 9

Moraali-
oikea ja väärä 10

Tila 6

Rukous 11

Tulevaisuus ja
luomakunta 12

ESIMERKKIAIKATAULUTUS

10-10:30 Yhteinen aloitus (nimenhuuto, ryhmäjako l2:sta, ohjeiden antaminen)

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä

- . Tila 1: ryhmä 1 ja 2 (Minä ja me & Armo ja anteeksianto)
- . Tila 2: ryhmä 3 ja 4 (Jumala & Moraali -oikea ja väärä)
- . Tila 3: ryhmä 5 ja 6 (Rukous & Tulevaisuus ja luomakunta)
- . Tila 4: ryhmä 7 ja 8 (Minä ja me & Armo ja anteeksianto)
- . Tila 5: ryhmä 9 ja 10 (Jumala & Moraali -oikea ja väärä)
- . Tila 6: ryhmä 11 ja 12 (Rukous & Tulevaisuus ja luomakunta)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä

- . Tila 1: ryhmä 5 ja 6 (Minä ja me & Armo ja anteeksianto)
- . Tila 2: ryhmä 1 ja 2 (Jumala & Moraali -oikea ja väärä)
- . Tila 3: ryhmä 3 ja 4 (Rukous & Tulevaisuus ja luomakunta)
- . Tila 4: ryhmä 11 ja 12 (Minä ja me & Armo ja anteeksianto)
- . Tila 5: ryhmä 7 ja 8 (Jumala & Moraali -oikea ja väärä)
- . Tila 6: ryhmä 9 ja 10 (Rukous & Tulevaisuus ja luomakunta)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä

- . Tila 1: ryhmä 3 ja 4 (Minä ja me & Armo ja anteeksianto)
- . Tila 2: ryhmä 5 ja 6 (Jumala & Moraali -oikea ja väärä)
- . Tila 3: ryhmä 1 ja 2 (Rukous & Tulevaisuus ja luomakunta)
- . Tila 4: ryhmä 9 ja 10 (Minä ja me & Armo ja anteeksianto)
- . Tila 5: ryhmä 11 ja 12 (Jumala & Moraali -oikea ja väärä)
- . Tila 6: ryhmä 7 ja 8 (Rukous & Tulevaisuus ja luomakunta)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen

1. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 1

- 20 min opettelette itse aiheen MINÄ JA ME
- Ryhmä 2 opettaa teille aiheen Armo ja Anteeksiannon (20 min)
- Opetatte ryhmälle 2 oman aiheenne Minä ja Me

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 2

- 20 min opettelette itse aiheen JUMALA
- Opetatte ryhmälle 2 aiheen Jumala (20 min)
- Ryhmä 2 opettaa teille aiheen Moraali-oikea ja väärän (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 3

- 20 min opettelette aiheenne RUKOUS
- Ryhmä 2 opettaa teille aiheensa Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)
- Opetatte ryhmälle 2 aiheenne Rukous (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

2. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 1

- 20 min opettelette itse aiheen ARMO JA ANTEEKSianto
- Opetatte ryhmälle 1 aiheenne Armo ja Anteeksianto (20 min)
- Ryhmä 1 opettaa teille oman aiheensa Minä ja Me (20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 2

- 20 min opettelette itse aiheen MORAALI -OIKEA JA VÄÄRÄ
- Ryhmä 1 opettaa teille aiheen raamiksen Jumala (20 min)
- Opetatte ryhmälle 1 aiheenne Moraali -oikean ja väärän (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 3

- 20 min opettelette aiheenne TULEVAISUUS JA LUOMAKUNTA
- Opetatte ryhmälle 1 aiheenne Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)
- Ryhmä 1 opettaa teille aiheensa Rukous (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

3. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 2

- . 20 min opettelette itse aiheen JUMALA
- . Opetatte ryhmälle 4 aiheenne JUMALA (20 min)
- . Ryhmä 4 opettaa teille oman aiheensa Moraali -oikea ja väärä (20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 3

- . 20 min opettelette itse aiheen RUKOUS
- . Ryhmä 4 opettaa teille aiheen Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)
- . Opetatte ryhmälle 4 aiheenne Rukous (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 1

- . 20 min opettelette aiheenne MINÄ JA ME
- . Opetatte ryhmälle 4 aiheenne Minä ja Me (20 min)
- . Ryhmä 4 opettaa teille aiheensa Armo ja anteeksianto (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

4. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 2

- 20 min opettelette itse aiheen MORAALI -OIKEA JA VÄÄRÄ
- Ryhmä 3 opettaa teille aiheen Jumala (20 min)
- Opetatte ryhmälle 3 aiheenne Moraali -oikea ja väärä(20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 3

- 20 min opettelette itse aiheen TULEVAISUUS JA LUOMAKUNTA
- Opetatte ryhmälle 3 aiheen Tulevaisuus ja luomakunta(20 min)
- Ryhmä 3 opettaa teille aiheensa Rukous (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 1

- 20 min opettelette aiheenne ARMO JA ANTEEKSianto
- Ryhmä 3 opettaa teille aiheensa Minä ja Me (20 min)
- Opetatte ryhmälle 3 aiheenne Armo ja anteeksianto (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

5. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 3

- 20 min opettelette itse aiheen RUKOUS
- Opetatte ryhmälle 6 aiheenne Rukous (20 min)
- Ryhmä 6 opettaa teille aiheensa Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 1

- 20 min opettelette itse aiheen MINÄ JA ME
- Ryhmä 6 opettaa teille aiheen Armo ja anteeksianto (20 min)
- Opetatte ryhmälle 6 aiheenne Minä ja Me (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 2

- 20 min opettelette aiheenne JUMALA
- Opetatte ryhmälle 6 aiheenne Jumala (20 min)
- Ryhmä 6 opettaa teille aiheensa Moraali -oikea ja väärä (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

6. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 3

- 20 min opettelette itse aiheen TULEVAISUUS JA LUOMAKUNTA
- Ryhmä 5 opettaa teille aiheen RUKOUS (20 min)
- Opetatte ryhmälle 5 aiheenne Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 1

- 20 min opettelette itse aiheen ARMO JA ANTEEKSIANTO
- Opetatte ryhmälle 5 aiheen Armo ja anteeksianto (20 min)
- Ryhmä 5 opettaa teille aiheensa Minä ja Me (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 2

- 20 min opettelette aiheenne MORAALI -OIKEA JA VÄÄRÄ
- Ryhmä 5 opettaa teille aiheensa Jumala(20 min)
- Opetatte ryhmälle 5 aiheenne Moraali -oikea ja väärä (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

7. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamityöskentelyä TILA 4

- 20 min opettelette itse aiheen MINÄ JA ME
- Opetatte ryhmälle 8 aiheenne Minä ja Me (20 min)
- Ryhmä 8 opettaa teille aiheensa Armo ja anteeksianto(20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamityöskentelyä TILA 5

- 20 min opettelette itse aiheen JUMALA
- Ryhmä 8 opettaa teille aiheen Moraali -oikea ja väärä (20 min)
- Opetatte ryhmälle 8 aiheenne Jumala (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamityöskentelyä TILA 6

- 20 min opettelette aiheenne RUKOUS
- Opetatte ryhmälle 8 aiheenne Rukous (20 min)
- Ryhmä 8 opettaa teille aiheensa Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)

14:15-15 Raamityöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

8. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 4

- 20 min opettelette itse aiheen ARMO JA ANTEEKSianto
- Ryhmä 7 opettaa teille aiheen Minä ja me (20 min)
- Opetatte ryhmälle 7 aiheenne Armo ja anteeksianto (20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 5

- 20 min opettelette itse aiheen MORAALI -OIKEA JA VÄÄRÄ
- Opetatte ryhmälle 7 aiheen Moraali -oikea ja väärä (20 min)
- Ryhmä 7 opettaa teille aiheensa Jumala (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 6

- 20 min opettelette aiheenne TULEVAISUUS JA LUOMAKUNTA
- Ryhmä 7 opettaa teille aiheensa Rukous (20 min)
- Opetatte ryhmälle 7 aiheenne Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

9. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamityöskentelyä TILA 5

- 20 min opettelette itse aiheen JUMALA
- Opetatte ryhmälle 10 aiheenne Jumala (20 min)
- Ryhmä 10 opettaa teille aiheensa Moraali -oikea ja väärä (20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamityöskentelyä TILA 6

- 20 min opettelette itse aiheen RUKOUS
- Ryhmä 10 opettaa teille aiheensa Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)
- Opetatte ryhmälle 10 aiheenne Rukous (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamityöskentelyä TILA 4

- 20 min opettelette aiheenne MINÄ JA ME
- Opetatte ryhmälle 10 aiheenne Minä ja me (20 min)
- Ryhmä 10 opettaa teille aiheensa Armo ja anteeksianto (20 min)

14:15-15 Raamityöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

10. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 5

- 20 min opettelette itse aiheen MORAALI -OIKEA JA VÄÄRÄ
- Ryhmä 9 opettaa teille aiheen Jumala (20 min)
- Opetatte ryhmälle 9 aiheenne Moraali -oikea ja väärä (20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 6

- 20 min opettelette itse aiheen TULEVAISUUS JA LUOMAKUNTA
- Opetatte ryhmälle 9 aiheen Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)
- Ryhmä 9 opettaa teille aiheensa Rukous (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 4

- 20 min opettelette aiheenne ARMO JA ANTEEKSIANTO
- Ryhmä 9 opettaa teille aiheensa Minä ja Me (20 min)
- Opetatte ryhmälle 9 aiheenne Armo ja Anteeksianto (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

11. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 6

- 20 min opettelette itse aiheen RUKOUS
- Opetatte ryhmälle 12 aiheenne Rukous (20 min)
- Ryhmä 12 opettaa teille aiheensa Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 4

- 20 min opettelette itse aiheen MINÄ JA ME
- Ryhmä 12 opettaa teille aiheensa Armo ja Anteeksianto (20 min)
- Opetatte ryhmälle 12 aiheenne Minä ja Me (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 5

- 20 min opettelette aiheenne JUMALA
- Opetatte ryhmälle 12 aiheenne Jumala (20 min)
- Ryhmä 12 opettaa teille aiheensa Moraali -oikea ja väärä (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

12. RYHMÄN AIKATAULU

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä TILA 6

- 20 min opettelette itse aiheen TULEVAISUUS JA LUOMAKUNTA
- Ryhmä ll opettaa teille aiheensa Rukous (20 min)
- Opetatte ryhmälle ll aiheenne Tulevaisuus ja luomakunta (20 min)

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä TILA 4

- 20 min opettelette itse aiheen ARMO JA ANTEEKSIANTO
- Opetatte ryhmälle ll aiheen Armo ja anteeksianto (20 min)
- Ryhmä ll opettaa teille aiheensa Minä ja Me (20 min)

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä TILA 5

- 20 min opettelette aiheenne MORAALI -OIKEA JA VÄÄRÄ
- Ryhmä ll opettaa teille aiheensa Jumala (20 min)
- Opetatte ryhmälle ll aiheenne Moraali -oikea ja väärä (20 min)

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

OHJAAJAKARTTA

10-10:30 Yhteinen aloitus ja ryhmiin jakautuminen (jako 12:sta)

10:30-11:30 Raamistyöskentelyä

- . Tila 1: ryhmä 1 & 2
- . Tila 2: ryhmä 3 & 4
- . Tila 3: ryhmä 5 & 6
- . Tila 4: ryhmä 7 & 8
- . Tila 5: ryhmä 9 & 10
- . Tila 6: ryhmä 11 & 12

11:30-11:45 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

11:45-12:45 Raamistyöskentelyä

- . Tila 1: ryhmä 5 & 6
- . Tila 2: ryhmä 1 & 2
- . Tila 3: ryhmä 3 & 4
- . Tila 4: ryhmä 11 & 12
- . Tila 5: ryhmä 7 & 8
- . Tila 6: ryhmä 9 & 10

12:45-13:15 Tauko ja seuraaviin tiloihin siirtyminen

13:15-14:15 Raamistyöskentelyä

- . Tila 1: ryhmä 3 & 4
- . Tila 2: ryhmä 5 & 6
- . Tila 3: ryhmä 1 & 2
- . Tila 4: ryhmä 9 & 10
- . Tila 5: ryhmä 11 & 12
- . Tila 6: ryhmä 7 & 8

14:15-15 Raamistyöskentelyjen purku ja päivän lopettaminen (ALOITUSTILA)

LIITE 2. Palautekysely

Minä ja Me!

Raamisboxi

Auttoivatko tutustumiskortit tutustumista?
 _____
 _____

Oliko kortteja helppo lukea? Oliko kysymyksiin helppo vastata? Kyllä, ei, jotain muuta?
 _____
 _____

Oliko ohjevihko selkeä? Puutteita?
 _____
 _____

Oliko seassa huonoja kysymyksiä? Puuttuiko jotain olennaista?
 _____
 _____

Toimiko tutustumiskortit ja piirustustehtävä aiheen käsittelyssä? Jos ei, mitä muuttaisit?
 _____
 _____

Muuta huomionarvoista tästä aiheesta? Risuja? Ruusuja?
 _____
 _____

RUKOUS

**Raamis-
boxi**

Oliko ohjeistus selkeä?

Pystyikö tehtävät toteuttamaan?

Jos ei, mikä ei toiminut?

Miten fiiliskortit toimivat?

Epäselviä kuvia? Jotain puuttui?

Toimiko fiiliskortit aiheen

käsittelyssä? Jos ei, mitä
muuttaisit?

Muuta huomionarvoista tästä aiheesta? Risuja? Ruusuja?

Oliko ohjeistus selkeä?

Pystyikö tehtävät toteuttamaan?

Jos ei, mikä ei toiminut?

Miten sarjakuvapohjat toimivat?

Epäselvää? Jotain puuttui?

Toimiko sarjakuvapohjat aiheen

käsittelyssä? Jos ei, mitä muuttaisit?

Muuta huomionarvoista tästä aiheesta? Risuja? Ruusuja?

Oliko ohjeistus selkeä?

Pystyikö tehtävät toteuttamaan?

Jos ei, mikä ei toiminut?

Miten Raamatun etsintäkohdat löytyivät? Epäselvää? Jotain puuttui?

Toimiko toteutustapa aiheen käsittelyssä? Jos ei, mitä muuttaisit?

Muuta huomionarvoista tästä aiheesta? Risuja? Ruusuja?

Oliko pelin käynnistäminen
sujuvaa?

Pystyikö tehtävät toteuttamaan?
Jos ei, mikä ei toiminut?

Oliko ohjeistus selkeää?

Oliko peli sopivan pituinen?

Toimiko pelilauta aiheen
käsittelyssä? Jos ei, mitä
muuttaisit?

Muuta huomionarvoista tästä aiheesta? Risuja? Ruusuja?

Oliko ohjeistus selkeä?

Pystyikö tehtävät toteuttamaan?

Jos ei, mikä ei toiminut?

Miten hahmolaminaatit toimivat?

Hankalia kohtia? Epäselvyyttä?

Toimiko hahmolaminaatit aiheen

käsittelyssä? Jos ei, mitä muuttaisit?

Muuta huomionarvoista tästä aiheesta? Risuja? Ruusuja?

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIOI
ISONEN

Sana on vapaa, sekä alla olevien kysymysten lisäksi muuta palautetta saa antaa!

Ohjattavuus?

Ohjattavuus?

Ohjeiden selkeys?

Ohjeiden selkeys?

Sisältö?

Sisältö?

Parannettavaa?

Parannettavaa?

Poistettavaa?

Poistettavaa?

Toimivia kohtia/osia?

Toimivia kohtia/osia?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO
 ARMO JA ANTEEKSIANTO RUKOUS
 ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIOI

ÄLÄ KOPIOI KOPIO
 Ohjattavuus? Ohjattavuus?

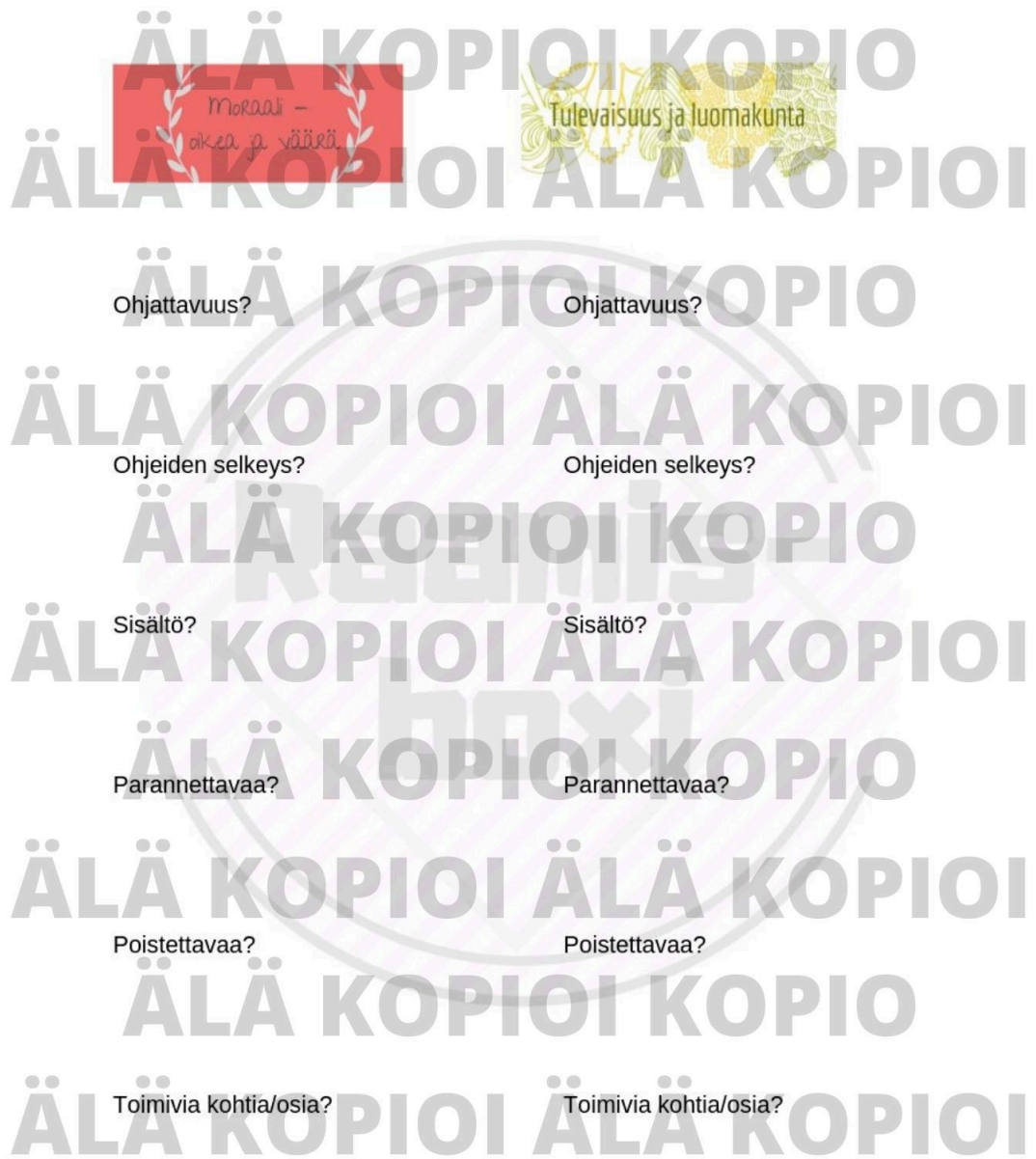
ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIOI
 Ohjeiden selkeys? Ohjeiden selkeys?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO
 Sisältö? Sisältö?
 ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIOI

ÄLÄ KOPIOI KOPIO
 Parannettavaa? Parannettavaa?

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIOI
 Poistettavaa? Poistettavaa?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO
 Toimivia kohtia/osia? Toimivia kohtia/osia?
 ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIOI

LIITE 3. Alkuohjeistus

ENNEN RAAMISTA?

- Sinulle on varattu päivittäin n. 10 minuuttia henkilökohtaista aikaa ohjaajan kanssa Raamiksens läpikäymiseen.
- Ennen ohjausta sinun on hyvä lukea päivän materiaali läpi sekä Raamatun kohta, jotta voit esittää ohjaajalle tarkentavia kysymyksiä asioista, jotka voivat olla vielä epäselviä.
- Muista ottaa ohjaushetkeen mukaan kaikki tarvittava materiaali. Tarvikelista löytyy tämän vihkon jokaisen teeman alusta, yläkulmasta.
- Sovi muiden isosten kanssa Raamiksens pitopaikat.
- Mikäli sinun tulee ottaa jotain muuta tavaraa mukaan Raamisboxin ulkopuolelta (valkoista paperia, lisäkyniä) etsi ne valmiiksi hyvissä ajoin ennen Raamista.

LIITE 4. Erilaiset ryhmät

MITÄ JOS RYHMÄNI ON...?

Yksikään ryhmä ei ole samanlainen. Ryhmässä on yhtä monta toimintatapaa kuin jäseniä. Jokaisen ryhmäläisten tulee kunnioittaa toisiaan, jotta aikaan saadaan luottamuksellinen työskentelyilmapiiri. Tässä sinulle apuvinkkejä erilaisten ryhmien kanssa työskentelyyn.

HILJAINEN

- Voit pitää Raamiksensa alkuun esim. kuulumiskierroksen tai leikin, jolla saat rohkaistua nuoria.
- Voitte lukea Raamatunkohdat vuorotellen jae kerrallaan.
- Ole tasapuolinen tehtävänjaossa ja huomioi kaikki.
- Jos tunnelma Raamiksessa on hyvä, ei hiljaisuus haittaa. Anna jokaiselle tilaa.

ÄÄNEKÄS

- Voit aloittaa Raamiksensa pienellä kuulumiskierroksella esim. pareittain.
- Jaa tehtävät tasapuolisesti
- Pyydä rohkeasti ryhmääsi kuuntelemaan ohjeita
- Voit laittaa ryhmäläisiä lukemaan myös ohjeistuksia ääneen vuorotellen.
- Voit pyytää isoisoa avuksesi ryhmätuokioon.

KYSEENALAISTAVA RYHMÄ

- Kerro ryhmällesi päivän aihe ja aikarajat.
- Ota Raamiksensa mukaan muistiinpanovälineet, jonne voit kirjata ryhmän esittämiä hankalia kysymyksiä.
- Sinun ei tarvitse osata vastata kaikkeen.
- Lupaa selvittää nuorten kysymyksiin vastaukset/ohjata heidät esim. papin luokse.

JOTKUT EIVÄT NOUDATA SÄÄNTÖJÄ

- Muistuta yhteisistä pelisäännöistä.
- Voit kertoa ryhmälle, ettei sääntöjen rikkominen tunnu sinusta kivalta.
- Pyydä isoisnonen mukaasi Raamikseen ohjaamaan ryhmää. Tarvittaessa erottamaan ryhmätyöskentelyä vaikeuttavat henkilöt toisistaan (istumalla heidän välissä)
- Ohjaajalta saa aina pyytää apua.

LEVOTON

- Raamiksen alussa voitte tehdä yhdessä esim. alkujumpan.
- Valitse sellainen paikka, jossa ei ole liikaa virikkeitä.
- Voitte istua esimerkiksi lattialla, jolloin jokainen voi ottaa haluamansa asennon.
- Jaa lukutehtäviä/ohjeidenlukua mahdollisimman paljon ryhmäläisille.

**MUT HEI, OLI TILANNE
MIKÄ TAHANSA...**

Sä saat aina kysyä apua
isoisolta ja ohjaajilta! Ne on
täällä sua varten!

LIITE 5. Minä ja me ohjevihko

Tarvitset Raamikseen mukaan:

- Raamatun
- Raamisvihko
- Yksi valkoinen paperi (A4)
- Minä ja Me -boxi

Minä ja Me!

ISONEN: Lue alla olevat Raamista koskevat tiedot riparilaisille

- Olemme joka päivä yhdessä 45 minuuttia tekemässä erilaisia Raamattulahtöisiä tehtäviä. Aiheet vaihtuvat päivittäin ja niiden mukana myös tehtävät
- Keskustelemme esille nousseista aiheista, jolloin jokaisen on hyvä muistaa omat rajansa. Jokainen päättää itse sen, mitä haluaa muille jakaa.
- Mikäli sinusta tuntuu, että jokin aihe tai asia jää vaivaamaan mieltäsi, saat aina mennä juttelemaan ohjaajien kanssa asioista. He ovat täällä sinua varten!
- Tarvitsette jokaiseen Raamikseen mukaan aina Raamatun.
- Tänäpäin Raamiksien tavoitteena on tutustua toisiimme paremmin, keksiä ryhmällemme nimi ja tutustua Raamattuun.

Avataan Raamatusta kohta: **Ps. 139:13-18** (Psalmi 139, jakeet 13-18).

Kun kaikki ovat löytäneet saman kohdan, voitte lukea kohdan vuorotellen ääneen.

*"Sinä olet luonut minut
sisintäni myöten.
Äitini kohdussa olet
minut punonut.
Minä olen ihme,
suuri ihme ja kiitän
sinua siitä..."*

Tämän jälkeen käykää yhdessä alla olevat kysymykset läpi keskustellen:

- Kenestä kyseisessä Raamatun kohdassa puhutaan? (Jumalasta ja ihmisistä)
- Miten päättelitte sen?
- Mikä erottaa meidät toisistamme? (Luonne, ulkonäkö, ajatusmaailma)
- Onko olemassa toista samanlaista ihmistä kuin sinä?
- Miten Jumala osasi tehdä sinusta juuri tuollaisen? (Jumala on luonut ihmisen, Jumala on kaikkietävä)
- Koskeeko tämä Raamatun kohta vain ihmisiä? (eläimet?)

Jokaisella on oikeus hyvään elämään, arvokkaaseen kohteluun ja perustarpeisiin.

Jokainen ihminen on tärkeä ja saman arvoinen taustoista tai elämäntilanteesta huolimatta.

Seuraavaksi teidän tulisi piirtää ryhmänne hahmo, joka kuvaa ryhmäänne. Jokainen ryhmäläinen piirtää vuorollaan yhden kasvonpiirteen. Jaa ryhmäläisille seuraavat kasvonosat: kasvojen muoto, hiukset, silmät, nenä ja suu.

Kun hahmo on valmis, keksikää ryhmäläisille nimi. Nimeä tullaan käyttämään koko leirin ajan. Kirjoittakaa ryhmänne nimi kuvanne alapuolelle näkyvästi.

Viimeisenä osiona tässä raamisethetkessä on tutustumiskorttien avulla tutustuminen ryhmään.

Jos aikaa on jäljellä alle 10 min:

- Asettakaa tutustumiskortit tekstipuoli alaspäin keskellenne.
- Jokainen saa vuorotellen nostaa pakasta yhden kortin ja lukea sen muille isosryhmäläisille ääneen.
- Lukija vastaa kortissa esitettyyn kysymykseen.
- Kun kysymyksene on vastattu, nostaa seuraava ringissä olija uuden kortin ja vastaa siihen.
- Näin käydään koko pakka läpi ja opitaan tuntemaan toisiamme hassujen ja erikoisten kysymysten avulla.

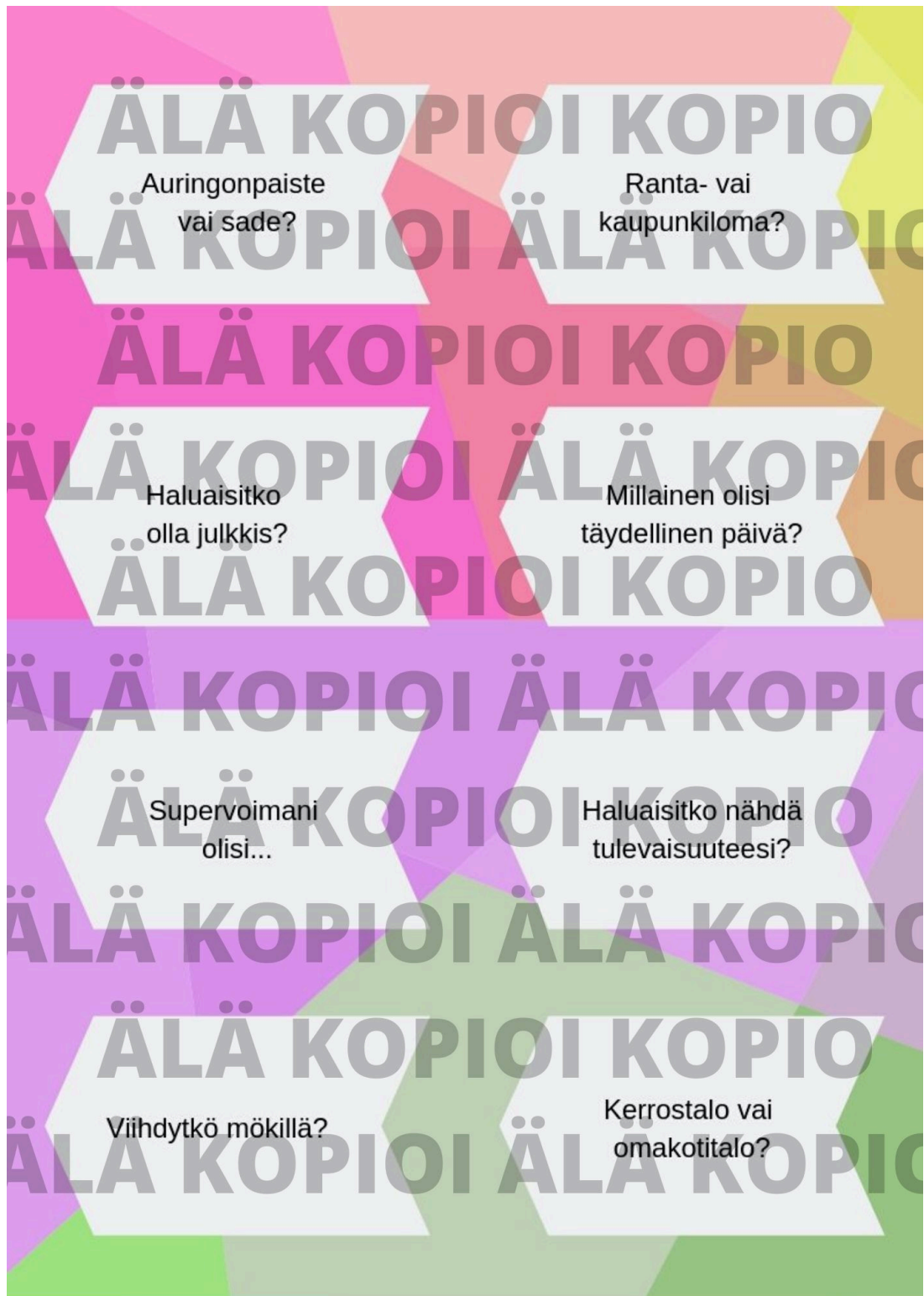
Jos aikaa on jäljellä yli 10 min:

- Asettakaa tutustumiskortit tekstipuoli alaspäin keskellenne.
- Jokainen saa vuorotellen nostaa pakasta yhden kortin ja lukea sen muille isosryhmäläisille ääneen.
- Lukija vastaa kortissa esitettyyn kysymykseen ensimmäisenä. Kaikki saavat halutessaan vuorollaan vastata nostajan esittämään kysymykseen.
- Kun kysymys on käsitelty, nostaa seuraava ringissä olija uuden kortin ja lukee sen ääneen.
- Tämän jälkeen kaikki saavat taas vastata edellä esitettyyn kysymykseen. Näin käydään koko pakka läpi ja opitaan tuntemaan toisiamme hassujen ja erikoisten kysymysten avulla.

Kun kortit on käyty läpi, muista laittaa ne takaisin sellaiseen nippuun, millaisena otit ne Raamisboxista. Mikäli aikaa jäi vielä, voitte halutessanne jatkaa tutustumiskeskustelua tai koristella ja värittää piirtämännenne hahmo valmiiksi ja värikkäämmäksi.

*Sinun silmäsi näkivät minut jo idullani,
sinun kirjaasi on kaikki kirjoitettu.
Ennen kuin olin elänyt päivääkään,
olivat kaikki päiväni jo luodut.*
Ps. 139:16

LIITE 6. Tutustumiskortit

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Tykkään itsessäni
eniten...

Tätä ruokalajia/
tuotetta en ole
ikinä maistanut...

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Jos saisit ottaa minkä
tahansa lemmikin,
minkä haluaisit?

Leikkaat ison nurmikon
saksilla vai peset auton
hammasharjalla?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Mitä tekisit
ensimmäiseksi, jos saisit
kuulla voittaneesi 10
miljoonaa euroa?

Jos osallistuisit
laulukilpailuun, mitä
laulaisit ensimmäisessä
karsinnassa?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Toivon...

Jos saisit tavata kenet
tahansa henkilön,
kenet tapaisit?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Montako tyynyä
sängyssäsi on?

Oletko ollut jälki-
istunnossa?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Uskaltaisitko hypätä
benjihypyn?

Lempijäätelösi?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Inhokki
kouluaineeni...

Jos saisit valita maan
missä asuisit,
mikä se olisi?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Saisit aloittaa
minkä tahansa
harrastuksen huomenna.
Mikä se olisi?

Mitä pelkää eniten?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Jos saisit olla yhden päivän kuka vaan, kuka olisit?

Pizza vai hamppari?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Sinun pitäisi syödä yhtä ja samaa ruokaa

loppu elämä, mitä söisit?

Paras SoMe -kanava?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIO

Unelma-ammattisi?

Suosikki artistisi?

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIO

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Suosikki elokuvasi?

Suosikki herkkusi?

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIO

LIITE 7. Jumala -ohjevihko

JUMALA -LAUTAPELI

Tarvitset raamikseen mukaan:

- Lautapelipohjan
- Raamisvihkon
  - Nopan
  - Pelimerkit
  - Varikyniä

- Sinun tulee lukea pelilaudan ohjeet läpi ennen raamishetkeä, jotta pääsette pelaamaan lautapeliä heti raamiksen alussa.
- Pelilaudan kysymykset löytyvät seuraavalta sivulta. Isonen osallistuu peliin ainoastaan lukemalla kysymykset ja tehtävät seuraavalta sivulta.
- Sinä olet pelin johtaja, jolloin sinun vastuullasi on, kuinka pelissä edetään ja kuinka ongelmatilanteissa toimitaan.
- Kun luet sinulle tehdyt pelisaännöt seuraavalta sivulta, et voi epäonnistua!
- Peli aloitetaan jokaisen nopan heitolla, ja suurimman nopan silmaluvun heittänyt saa aloittaa pelin.

PELIN KULKU:

- Asetakaa pelimerkit lähtöruutuun!
- Isonen toimii pelin johtajana, ja lukee pelimerkkien alla olevien numeroiden mukaisia kysymyksiä.
- Kysymykseen tai tehtävään vastaa se henkilö, joka on astunut kyseiseen peliruutuun, ellei tehtävä toisin ohjeista.
- Mikäli pelaajan pelimerkin siirto loppuu sellaiseen ruutuun, jossa on jo joku, menee hän seuraavaan vapaaseen ruutuun ja suorittaa siinä olevan tehtävän.
- Se kuka saavuttaa Maali -ruudun ensimmäisenä, on tämän pelin voittaja. Maaliin ei tarvitse tulla tasaluvulla, sillä pelaajan tietämys on niin mahtavaa, ettei vauhtia kannata pysäyttää!

Hauskaa pelihetkeä!

ÄLÄ KÖPIOI ÄLÄ KÖPIOI KYSYMYKSET

1. Mieti jokin väri, mikä sinulle tulee mieleen Jumalasta. Miksi juuri se väri?
  2. Kuvaile, millainen Raamatun kuvaama Jumala on. (Kaikkivaltias, armollinen, kolmiyhteinen)
  3. Jumala on taivaallinen Isämme, missä tilanteissa uskot ihmisten kääntyvän Jumalan puoleen? (suru, huoli, ilot)
  4. Jumalan valtakunta on kaikille tasapuolinen. Milläisissä arjen asioissa toivoisit erityisesti tasapuolisuutta? (esim. toisen ihmisen kohtelemisessa)
  5. Jos Jumalan valtakunnassa saisi tuntea vain kolmea eri tunnetta, mitkä tunteet ne olisivat?
  6. Pöytäkirja asioita, joissa Jumalan läsnäolo mielestänne näkyy. (rakkaus, kirkolliset toimitukset...)
  7. Selvitä Raamatusta kohdassa Hepr. 13:5, minkä perässä ei kannata juosta, ja lue muille ääneen kyseinen Raamatun kohta.
  8. Keksikää ryhmänä mahdollisimman monta synonyymiä Jumalasta. (Esim. Isä, tuuli)
  9. Hupsista, nyt kompastuit, joten joudut odottamaan yhden heittovuoron ajan.
  10. Lue Raamatusta tämän päivän raamistekstistä kohdasta: Ps. 139:13-18, yhdeksän viimeistä sanaa takaperin aloittaen sanasta kanssani, eli inassnak...
  11. Ohhoh, Raamattusi jai lähtöruutuun. Ota 2 askelta taaksepäin ja lopeta vuorosi.
  12. Huomasitko rappuset pelimerkkisi oikealla puolella. Pelaatko uhkarohkeaa vai rutkoyhää? Sinun pitää valita nyt haluatko kiivetä portaat riskillä vai pysyä turvassa tässä ruudussa. Jos pelaaja haluaa käyttää rappusia, pyydä häntä valitsemaan numero 1-5. Mikäli pelaaja ei halua ottaa riskiä, siirtyy vuoro seuraavalle pelaajalle.
- Jos pelaaja valitsi numeron:** Lue alla olevasta listasta pelaajan valitsema numero. Pelaaja saa käyttää rappusia, mikäli hän onnistuu tehtävässään. Jos pelaaja ei onnistu tehtävässä, joutuu hän odottamaan 2 heittovuoroa rangaistukseksi.
- Tehtävät, joita ei saa lukea pelaajille ennakoon, vaan ainoastaan valittu numero.
1. Päivän kohtelaisuus: Käy kiittämässä tai kehumassa ohjaajaa tai esimerkiksi leirikeskusten työntekijää.
  2. Arpapeliä: Pelaajan tulee heittää nopalla kolme kolmosta. Heittoyrityksiä pelaajalla on 10. Onnea matkaan!

ÄLÄ KÖPIOI KÖPIOI KÖPIOI KYSYMYKSET

3. Liikettä niveliin- lähetystyötä tekemään: Ota Raamattu kainaloosi, ja valitse tilassa olevista henkilöistä tai esineistä kolme, joiden luona käyt vuorotellen. Tullessasi kohteelle, avaa Raamatustasi sokkona yksi jae, jonka luet lähetystyön kohteellesi. Yritä olla mahdollisimman vakuuttava!

4. Ai kamalaa, onpa raskasta! Kylläpä jano yllätti. Vesi on elämän edellytys. Jotta jaksat kulkea tikapuusi, tulee sinun käydä juomassa vettä, sillä kiipeäminen on niin raskasta.

5. Kätelemällä kavereiksi: Sinun tulee kätellä jokaista raamisryhmäläistä siten, että esittelet itsesi ja kerrot jokaiselle jonkin asian itsestäsi, johon toinen vastaa samalla tavalla. Käteillä esittää jokaiselle pelaajalle nimensä lisäksi eri asian/tykkäämisen. Malliesimerkki: Olen Minna ja tykkään jäätelöstä - Olen Julia ja tykkään salmiakista.

13. Luonnistuuko Isä Meidän -rukous? Kerro muille ryhmäläisille mahdollisimman hyvin Isä Meidän -rukous ulkokuuistasi. Muut ryhmäläiset saavat tarvittaessa auttaa sinua. Mikäli onnistut yksin, saat välittömästi uuden heittovuoron.

14. Miten Kymmenen käskyä liittyy Jumalaan?

15. Avatkaa kaikki omat Raamattunne satunnaisesta kohdasta. Jokainen laskee, kuinka monta kertaa Jumala mainitaan jokaisen oikealla sivulla. Kuka sai isoimman luvun?

16. Keskustelkaa luoko elokuvat, televisio tai some jonkin tietyn kuvan Jumalasta? Missä elokuvissa Jumala näkyy?

17. Hyräile tai laula jotain taulua, jossa mainitaan Jumala. Jos muut arvaa laulun nimen, saat heittää uudestaan ja jatkaa vuoroasi.

18. Jos saisit päättää, kerro minkälaisen maailman loisit? Mitä siinä olisi? Mitä siinä ei olisi missään tapauksessa? Millainen maailma se olisi?

19. Pohtikaa yhdessä, miten Jumalan rakkaus näkyy maailmassa?

20. Rukous on puhetta Jumalalle. Oletko oppinut jonkin rukouksen lapsuudessasi, kummiltasi, isovanhemmilta tai esimerkiksi rippikoulussa? Esitä oppimasi rukous muulle ryhmälle. Jos et muista rukousta ulkoa, kerro ryhmällesi kenen puolesta haluaisit rukoilla.

21. Etsikää kaikki omista Raamatuistanne kohta, jossa mainitaan Jumala. Miten Jumala näyttäätyy kussakin kohdassa? Piirtäkää jokainen sitä kohtaa kuvaava symboli omiin Raamattuihinne.

ÄLÄ KOPIOI KYSYMYKSET

22. Jos saisit muuttaa maailmassa yhden asian, jonka Jumala on luonut, mikä se olisi?

23. Huomasitko rappuset pelimerkkisi oikealla puolella. Pelaatko uhkarohkeaa vai rutiköhää? Sinun pitää valita nyt haluako kiivetä portaat riskillä vai pysyä turvassa tässä ruudussa. Jos pelaaja haluaa käyttää rappusia, pyydä häntä valitsemaan numero 1-5. Mikäli pelaaja ei halua ottaa riskiä, siirtyy vuoro seuraavalle pelaajalle. (Mikäli pelaaja on tehnyt kohdassa 12 jonkin näistä tehtävistä, tulee hänen valita jokin toinen luku)

Jos pelaaja valitsi numeron: Lue alla olevasta listasta pelaajan valitsema numero. Pelaaja saa käyttää rappusia, mikäli hän onnistuu tehtävässä. Jos pelaaja ei onnistu tehtävässä, joutuu hän odottamaan 2 heittovuoroa rangaistukseksi.

Tehtävät, joita ei saa lukea pelaajille ennakoon, vaan ainoastaan valittu numero.

1. Päivän kohteliaisuus: Käy kiittämässä tai kehumassa ohjaajaa tai esimerkiksi leirikeskukseen työntekijää.
2. Arpapeliä: Pelaajan tulee heittää nopalla kolme kolmosta. Heittoyrityksiä pelaajalla on 10. Onnea matkaan!
3. Liikettä niveliin- lähetystyötä tekemään: Ota Raamattu kainaloosi, ja valitse tilassa olevista henkilöistä tai esineistä kolme, joiden luona käyt vuorotellen. Tullessasi kohteelle, avaa Raamatustasi sokkona yksi jae, jonka luet lähetystyön kohteellesi. Yritä olla mahdollisimman vakuuttava!
4. Ai kamalaa, onpa raskasta! Kylläpä jano yllätti. Vesi on elämän edellytys. Jotta jaksat kulkea tikapuusi, tulee sinun käydä juomassa vettä, sillä kiipeäminen on niin raskasta.
5. Kätelemällä kavereiksi: Sinun tulee katella jokaista raamisyhmäläistä siten, että esittelet itsesi ja kerrot jokaiselle jonkin asian itsestäsi, johon toinen vastaa samalla tavalla. Kättelijä esittää jokaiselle pelaajalle nimensä lisäksi eri asian/tykkäämisen. Malliesimerkki: Olen Minna ja tykkään jäätelöstä - Olen Julia ja tykkään salmiakista.

24. Maali on jo lähellä. Olet siitä iloinen. Jos voitaisit, millainen olisi hurraahuutosi? Esitä se muille.

25. Olet tämän kierroksen mestari. Onneksi olkoon!

LIITE 9. Pelilaudan alkuperäiset kysymykset

JUMALA -LAUTAPELI

Isonen kertoo: Jesajan kirja löytyy Raamatun vanhasta testamentista ja se on koottu eri aikoina kirjoitetuista teksteistä. Jesajan kirjat voidaan jakaa kolmeen eri osioon, joista 39 ensimmäistä kappaletta sisältävät varoituksia kuninkaille sekä kansalle Jumalan seuran kääntämisestä. Seuraavat 16 kappaletta sisältää Babylonian pakkosiirtolaaisuudessa elävien kansalle kohdistettua puhuttelua lohdusta. Viimeiset 11 lukua käsittelevät Jumalan rakkautta ja sitä, että se kuuluu kaikille kansoille. Luekaa Raamatusta kohta Jes. 40-28.

Isonen toimii pelinjohtajana. Isonen lukee tehtävien pelilaudan numeroiden mukaan pelin edetessä. Valitkaa jokainen itselleen yksi pelinappula. Asettakaa ne lähtöruutuun. Jos isonen haluaa, voi hän osallistua mukaan peliin pelaajana toimien samalla pelinjohtajana. Suurimman luvun heittänyt saa aloittaa. Se kuka saavuttaa Maailma-ruudun ensimmäisenä on tämän pelin voittaja.

1. Keksi kaksi asiaa tai esinettä, jotka kuvaavat onnea Jumalakuvaasi.
2. Kerro muille ryhmäläisille omin sanoin, millainen Raamatun kuvaama Jumala oikein on.
3. Jumala on taivaallinen Isämme, missä tilanteissa uskot ihmisten kääntyvän Jumalan puoleen?
4. Jumalan valtakunta on kaikille tasapuolinen, eikä siitä ole tilaa kateudelle. Jos saisit päättää, että Jumalan valtakunnassa saisi tuntea vain kolmea eri tunnetta, mitkä tunteet ne olisivat?
5. Jumalamme on kolmiyhteinen, eli Isä, Poika ja Pyhä Henki. Meidän on täysin mahdollista kuvaata ja ymmärtää Jumalaa täysin, sillä sitä ei voi rajoittaa mielikuvien ja ihmisiin sanoin. Kerro ja pohdi asioita, joissa Jumalan läsnäolo mielestäsi näkyy.
6. Jumala on luonut kaiken. Keksikää ryhmänä mahdollisimman monta synonyymia, eli samaa tarkoittavaa sanaa Jumalasta, kuten tuuli tai isä.
7. Unohtit kenkäsi keskelle eteistä, joudut odottamaan yhden heittovuoron ajan.
8. Piirtäkää kaikki ryhmänä omilla Raamattuihinne etu- tai takasivuille kolmio, jonka kulmiin kirjoitatte Isä, poika ja Pyhä Henki.
9. Lue Raamatusta tämän päivän raamistekstistä yhdeksin viimeistä sanaa takaperin aloittaen sanasta viisautensa.
10. Etsi Raamatusta kohta 2. Moos. 4: 11. Millainen Jumalamme on tässä tekstissä? Jumala on kaikki näkevä, kuuleva ja kokeva, hän tietää kaiken.
11. Raamattusi jäi lähtöruutuun, joudut palaamaan sinne välittömästi. Jatkat peliä seuraavalla kierroksella siitä.
12. Selvitä Raamatusta kohdassa Hepr. 13-5, minkä peitsä ei korjata juosta, ja lue muille ääneen kyseinen Raamatun kohta.
13. Jos osaat lausua väkomaististasi isä meidän -rukouksen muille ryhmäläisillä sanasta sanaan oikein ääneen, saat jatkaa peliä ruopursista ylöspäin. Jos matkaan tulee mutkia, joudut palaamaan ruutuun 4 takaisin.
14. Kuvaile neljällä sanalla millainen Jumala on mielestäsi.
15. Selvitä Raamatun kohdasta 1. Moos. 7:16 kuka sulki Nooan arkin oven, kun kaikki olivat arkin sisällä?
16. Jokainen ryhmäläinen miettii esineen, joka kuvaisi omasta mielestään Jumalaa. Mikä esine se jokaisella olisi?
17. Oho, joudut ottamaan kolme askelta taakse päin, ehkä seuraavalla kierroksella parempi onni.

Isä

Malli: →

Pyhä Henki

Poika

18. Keksi kolme Jumala, joissa mainitaan jollain tavalla Jumala. Jos et meinaa keksiä, voi muut ryhmäläiset auttaa sinua niissä.
19. Pohtikaa yhdessä, miten Jumalan rakkaus näkyy maailmassa?
20. Keskustelkaa mihin ihmiset voivat turvautua, jos ihmisen kohtaa häiriö tai härmitys. Keihin voi tukeutua?
21. Kuinkas Uskontunnustus sujuu sinulta? Lausu muille ryhmäläisille uskontunnustus ääneen, mikäli se menee täysin oikein, saat heittää nopaa uudelleen. Jos matkalla et ole unohdettu, joudut heittämään nopaa ja laskua nopparuvun verran taaksepäin.
22. Kymmenestä käskystä 1-3 käsittelevät ihmisen jumalassuhdetta. Kerratkaa kolme ensimmäistä käskyä ja pohtikaa kysymystä -mihin perustuu kolmas käsky, jossa kehoitetaan pyhittämään lepöpäivä, mistä kyseinen käsky voisi olla peräisin?
23. Jos saisit päättää, kerro mikälaisen maailman loisit? Mitä siinä olisi? Mitä siinä ei olisi missään tapauksessa? Millainen maailma se olisi?
24. Maali lähestyy, sen kunnaksi saat hyödyntää tappusia hälutessasi.
25. Maali lähestyy, ei hätäillä, ota hidastaaksesi peliä neljä askelta taakse päin.
26. Jumalalle voi aina esittää kysymyksiä. Mitä Jumalalta voi kysyä?
27. Pohtikaa sitä, selvitä millaiseksi Jumala loi maailman alussa ihmisen Raamatun kohdasta Mark. 10:6 Keskustelkaa luokko etukävi, televisio tai some jonkin tietyn kuvan Jumalasta?
28. Näkyykö Jumalakuva missään nykyajessamme?
29. Loppukevennyksenä - Avatkaa kaikki omat Raamatunne satunnaisesta kohdasta. Jokainen laskee, kuinka monta kertaa Jumala mainitaan jokaisen oikealla sivulla. Kuka sai isoimman luvun?
30. Onneksi oikoon, olet ihmeellinen. Saat siirtyä seuraavaan ruutuun. Onneksi oikoon.

LIITE 10. Armo ja anteeksianto -ohjevihko

ÄLÄ KOPIOI

ARMO JA ANTEEKSianto

ANSAITSEMATON RAKKAUS MEIDÄN OSAKSEMME

- Ottakaa esille Raamisboxin leegot ja nimilaput
- Jakakaa kaikille ryhmän jäsenille yksi hahmo lukemastanne tarinasta
- Jokainen rakentaa valitsemansa hahmon nykyaikaisena versiona.

Nimi?
Ikä?
Ammatti?

- Kun kaikki ovat rakentaneet omat hahmonsia, kirjoittakaa nimilapuille henkilön nimi, ikä ja nykyaikainen ammatti. Tarkoituksenaan on pohtia, milta kyseinen Raamatunkohta näyttäisi nykypäivään sijoitettuna.
- Kun tiedot on kirjoitettu ylös, asettakaa valmiit työnne vierekkäin ja ottakaa niistä ohjaajille kuva WhatsAppiin.

ARMO JA ANTEEKSianto
ANSAITSEMATON RAKKAUS MEIDÄN OSAKSEMME

NIMI:
IKÄ:
AMMATTI:

- Miksi Tuhaajapojan isä antoi pojalleen anteeksi? (Lähimmäisenrakkaus)
- Miksi toinen veli oli katkera? (Sai velat anteeksi)
- Miten itse olisit toiminut tilanteessa?
- Minkä opetuksen tuhaajapoika sai? (ymmärsi anteeksiantamisen merkityksestä, oppi katsomaan elämää eri näkökulmasta)

*Herran Jeesuksen Kristuksen
armo ja Jumalan rakkaus ja
Pyhän Hengen osallisuus olkoon
kaikkien teidän kanssanne.
Kor. 13:13*

Ps. Muista pyyhkiä lapuista kirjoitukset pois ennen kuin palautat materiaalit isoon boxiin!

LIITE 11. Armo materiaalit

	
NIMI: <input type="text"/>	NIMI: <input type="text"/>
IKÄ: <input type="text"/>	IKÄ: <input type="text"/>
AMMATTI: <input type="text"/>	AMMATTI: <input type="text"/>
	
NIMI: <input type="text"/>	NIMI: <input type="text"/>
IKÄ: <input type="text"/>	IKÄ: <input type="text"/>
AMMATTI: <input type="text"/>	AMMATTI: <input type="text"/>

ÄLÄ KOPIOI

ARMO JA ANTEEKSINTO

ANSAITSEMATON RAKKAUS MEIDÄN OSAKSEMME

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOI

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOI

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOI

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOI

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOI

LIITE 12. Moraali – oikea ja väärä -ohjevihko

Moraali – oikea ja väärä

Tarvitset mukaan:

- Moraali -laatikon
- Raamivihkon
- Alypuhelimen

Tänään keskustelemme oikeasta ja väärästä sekä piirrämmme yhdessä koko isosryhmän voimin sarjakuvan.

- Pystyykö ihminen elämään siten, että hän tekee ainoastaan oikeita päätöksiä ja ratkaisuja?
- Millaisia valintoja tai tekoja teet ilmaston ja ympäristön hyväksi?

Meistä jokainen tekee virheitä, joiden kautta opitaan elämään.

Kierrättäminen
pyöräileminen
julkisen liikenteen käyttö
kirjaston hyödyntäminen...

- Mitä moraali on? (oikeiden ja väriiden tekojen erottelua toisistaan)
- Millaisia asioita ei saa tekemättömiksi? (henkinen- ja fyysinen vahingoittaminen)
- Onko jokin asia liian helppo tehdä väärin? (Päin punaisia kavely, valehteleminen)
- Mistä ihminen oppii oikean ja väärän erot? (perheeltä, koulusta, kavereilta)

Jeesus opettaa vuorisaarnassa:

"Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille" Matt. 7:12

Nyt luemme Raamatusta kohdan: 2.Moos. 20:1-17
(2.Mooseksen kirja, luku 20, jakeet 1-17)

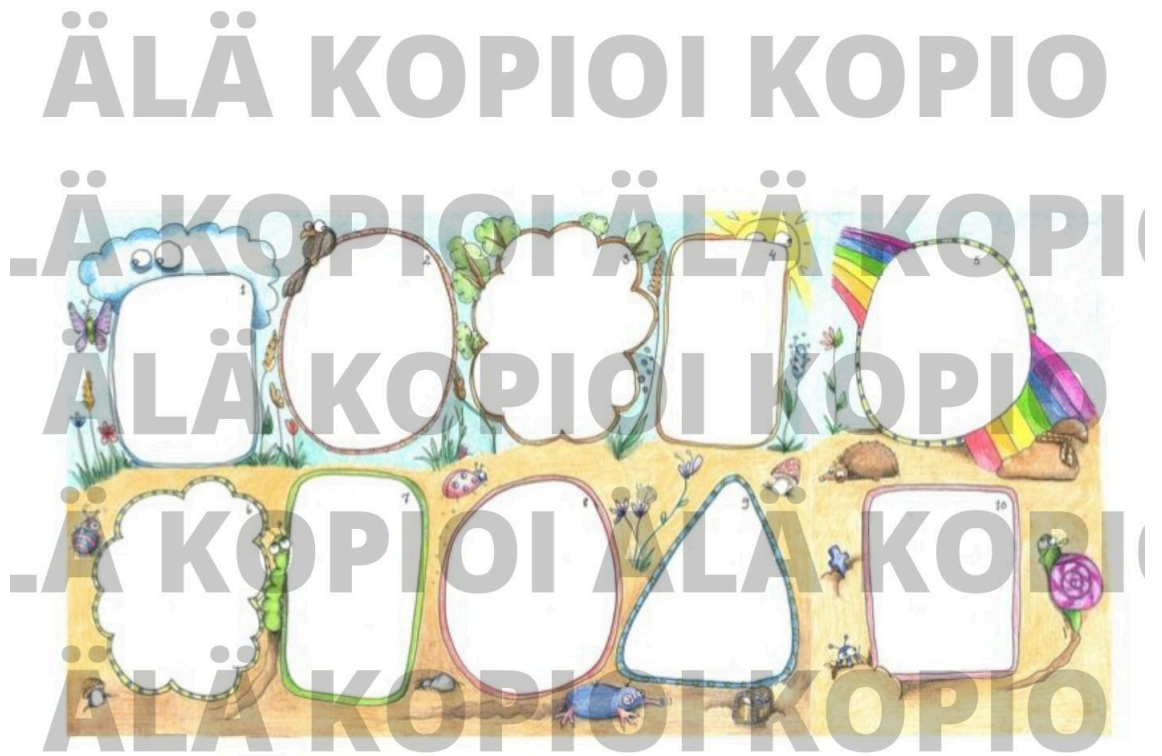
Huomasitte varmaan, että kyseessä oli 10 käskyä. Ne opettavat meitä toimimaan oikein, valitsemaan ja noudattamaan oikeanlaisia valintoja. Niiden noudattaminen vaatii puhdasta moraalista ja halua noudattaa niitä.

Ottakaa boxista 10 irtonaista sarjakuvapohjaa.
Teidän tulisi ryhmänä koota käskyistä sarjakuva.
Keksikää juoni, josta piirrätte 10:n kuvan pituisen sarjakuvan. Käytäkää piirrustuksissanne vähintään 4 eri käskyä lukemastanne Raamatunkohdasta.

Kun olette saaneet kuvitettua yhteisen sarjakuvan puhekuplineen, muodostakaa kuvista kokonainen kuva. Ottakaa kokonaisuudesta kuva ja lähetäkää se ohjaajille WhatsApp:n kautta (mikäli teillä on käytössä sellainen).

Raamiksien jälkeen, muista pyyhkiä ja palauttaa kaikki materiaalit sellaisena kuin ne olivat takaisin Raamisboxiin!

LIITE 13. Sarjakuvapohja

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIOI

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIO

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIO

LIITE 14. Rukous -ohjevihko

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIOI RUKOUS

Luemme yhdessä Raamatusta kohdan: Matt. 6:9-13
(Matteuksen evankeliumi, luku 6 jakeet 9-13)

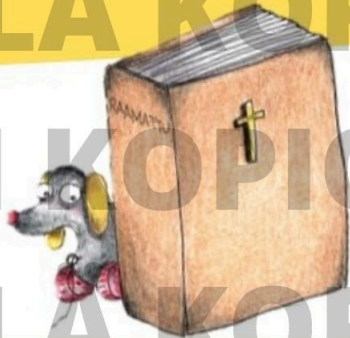
TARVITSET MUKAAN:

- Ohjevihkon
- Rukous -boxin
- Raamatun
- Puhelimen

- Mistä kyseisessä Raamatunkohdassa puhuttiin?
- Milloin ihminen voi rukoilla? (Kuolema, suru, ilo)
- Mitä rukous on?

Rukous on ihmisen ja Jumalan välistä vuoropuhelua. Rukoukseen sisältyy aina toivo siitä, että on olemassa joku, joka kuuntelee ja ottaa vastaan sen mitä sinulla on sanottavana tai ilmaistavana. Rukous on luottamusta ja toivoa siitä, että voi olla keskustelusuhteessa elävän Jumalan kanssa.

- Miten ihminen voi rukoilla? (Sanattomasti, sanallisesti, hiljentyen, ääneen lausuen, liikkuen, mietiskellen)
- Kenen puolesta voisit rukoilla?
- Millaisia rukouksia tiedät? (kiitosrukous, iltarukous, pyyntörukous, esirukous, Isä Meidän, ruokarukous)
- Keksitkö yhtään keinoa, kuinka älypuhelimta voisi käyttää osana rukousta? (rukouksien etsiminen ja lukeminen netissä, musiikinsoittamisen välineenä)

- Teidän tehtävänänne on luoda fiiliskuvakorteista äsken lukemanne Raamatun kohdan mukainen kuvitus (Matt. 6:9-13).
- Käytössänne on 60 erilaista kuvakorttia.
- Käyttäkää vähintään 15 kuvakorttia!
- Kaikkia kuvia ei tarvitse käyttää.
- Muodostakaa keskustelemalla ja pohtimalla eteenne kuvajana, joka kuvaa Raamatun kohtaa.
- Kun kaikki kuvat on saatu haluamaanne järjestykseen, tulisi teidän ottaa niistä kuva. Valmis kuva lähetetään ohjaajille Whatsappiin. (Mikäli sellainen on leirillänne käytössä)

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

- Mitä mielestänne tarkoittaa: "Tapahtukoon sinun tahtosi, myös maan päällä niin kuin taivaassa"? (Jumala on kaikkivaltias, joka määrittää kaiken maailmassa)
- Mitä rukouksessa esitetty kohta "äläkä saata meitä kiusaukseen" tarkoittaa? (meidän tulisi osata tehdä oikeita valintoja, kunnioittaa toisiamme ja itseämme)

Etsikää ja lukekaa seuraavaksi Raamatusta kohta Fil.4:6
(Kirje filippiäläisille, luku 4, jae 6)

"Älkää olko mistään huolissanne, vaan saattakaa aina se, mitä tarvitsette, rukoillen..."

- Keskustelkaa siitä, voiko musiikin kuunteleminen olla rukoilemista? (esim. Gospelmusiikki)
- Kuvittakaa lukemanne Raamatunkohta 5:llä kuvakortilla.
- Miksi päädyitte juuri kyseisiin kuvakortteihin?
- Lähettäkää myös tästä kuvasarjasta ohjaajille kuva.

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

Lukekaa seuraavaksi Raamatusta kohta Room.8:26
(Kirje roomalaisille, luku 8, jae 26)

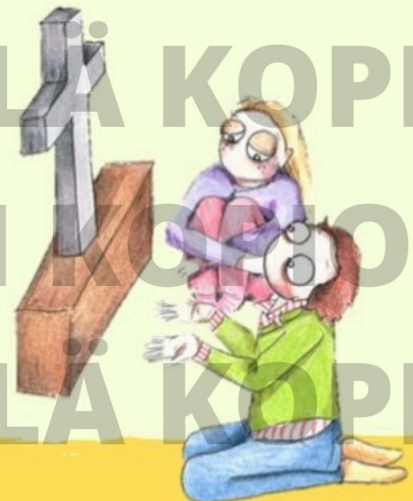
"Myös Henki auttaa meitä, jotka olemme heikkoja..."

- Voiko ihminen rukoilla väärin? (Ei voi, Jumala kuulee meistä jokaista)
- Mitkä kolme neuvoa antaisitte ihmiselle, joka ei ole koskaan rukoillut?
- Valitkaa nyt kaikki 1 kortti, joka kuvaa mielestänne lukemaanne Raamatunkohtaa (Room.8:26). Perustelkaa muulle ryhmälle valintanne. Miksi valitsit juuri kyseisen kuvan?

- Kädet ristien
- Hiljentyminen
- Musiikin kuuntelu
- Rukousta ei voi tehdä väärin
- Aidosti sydämeistä
- Mieltskely

Raamiksien jälkeen:

Muista viedä kaikki Raamisboxistasi ottamasi tavarat näitisi samoille paikoille kuin otit. Näin seuraavan ryhmän on mukavampi ja helpompi aloittaa sama työskentely seuraavana päivänä!

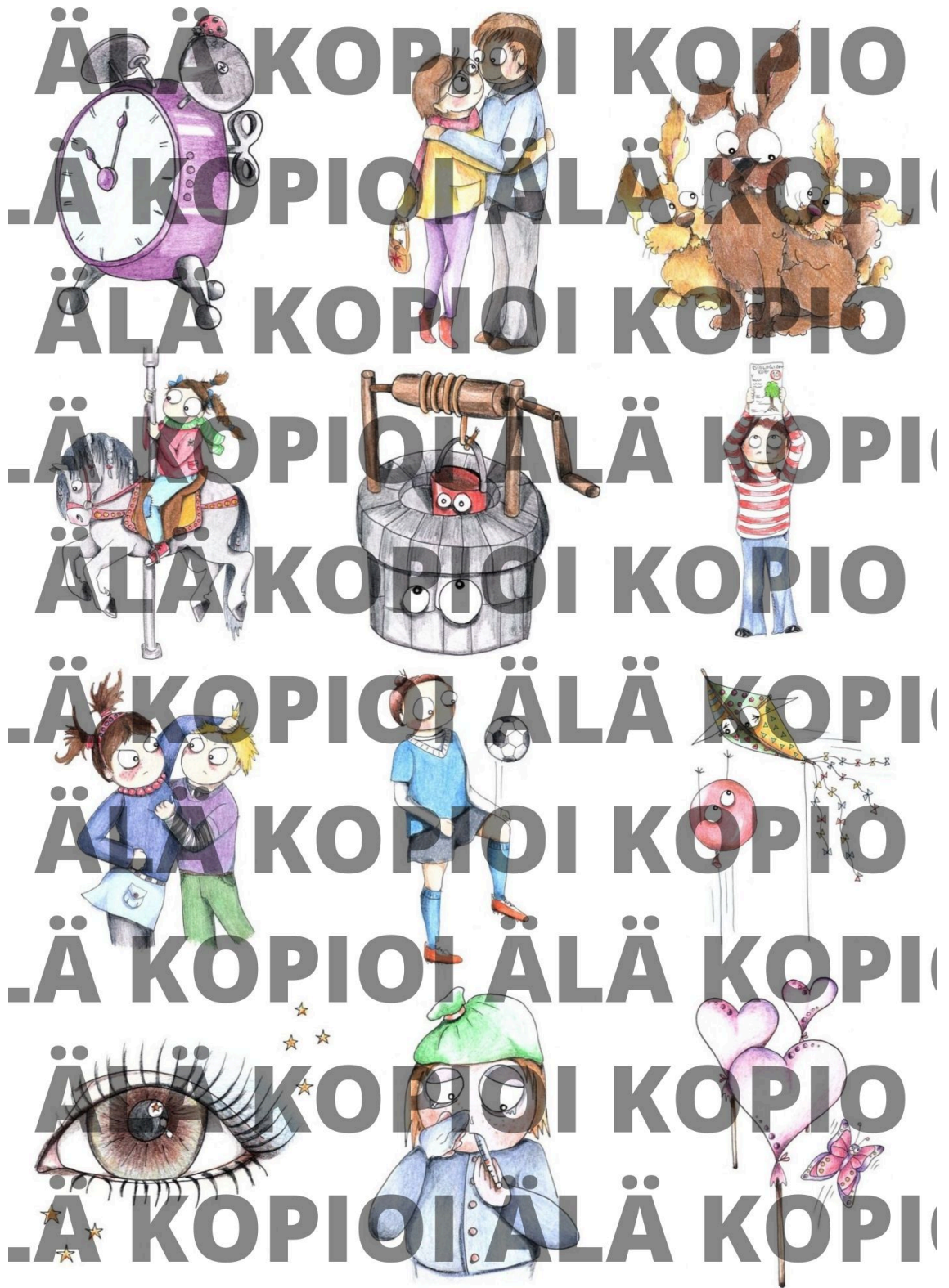

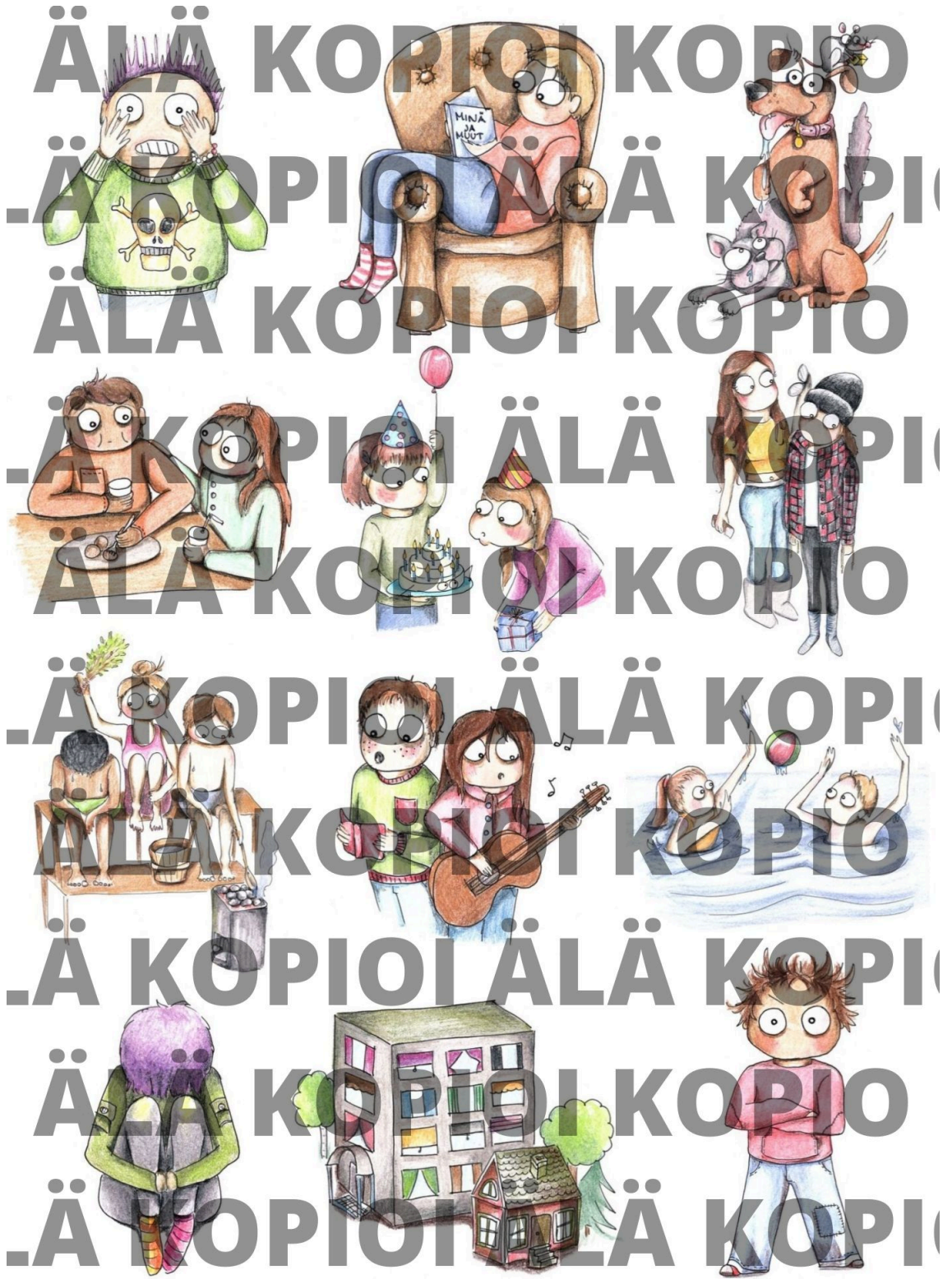

LIITE 15. Fiiliskortit

LIITE 16. Luomakunta ja tulevaisuus -ohjevihko

ÄLÄ KOPIOI

Tulevaisuus ja luomakunta

ÄLÄ KOPIOI

Tarvitset mukaan:

- Tulevaisuus ja luomakunta -boxin
- Raamatun
- Ohjevihkon
- (Valkoista paperia)

ÄLÄ KOPIOI

Tänään Raamiksena ideana on tutustua omaan Raamattuun ja kuvittaa sitä haluamallaan tavalla. Mikäli et halua piirtää omaan Raamattuusi, voit piirtää kuvat valkoiselle paperille. Käsittelee jokainen teema kerrallaan yhdessä.

Tarkoituksenne on lukea annettu Raamatunkohta, keksiä jokin asia joka kuvaa lukemaanne asiaa. Tämän jälkeen kuvittaa se puuväreillä Raamatun tekstin taakse sivuja rikkomatta.

KOLEHTI

- Luetaan kohta: Luuk. 21:1-4
- Luukkaan evankeliumi, luku 21, jakeet 1-4
- Kuvittakaa kyseinen kohta haluamallaan tavalla kevyesti tekstin "taakse".
- Seurakunnassa kerätään Jumalanpalvelusten yhteydessä kolehti, jonka avulla voidaan tukea apua tarvitsevia Suomessa ja ulkomailta. Oisiko jokin muu tapa, jolla voisi auttaa nyky maailmassa, kuin kolehti? (teot: auttaa tien yli, tarjota kahvin)
- Miten voisitte kuvittaa kyseistä kohtaa? (raha - kaksi pientä lanttia, lahja, silmä elikatse)
- Mitä Jeesus tarkoitti sillä, että köyhä leskivaimo antoi enemmän kuin yksikään toinen?
- Miten itse voisit auttaa tulevaisuudessa muita ihmisiä?

TOIVO

- Luetaan seuraavaksi kohta: Room. 5:5 (Kirje Roomalaisille, luku 5, jae 5)
- Maailmaa varjellee tällä hetkellä Pyhä Henki. Toivo ei ole turhaa, sillä me olemme saaneet toivon sydämiimme.
- Kuvittakaa kyseinen kohta haluamallaan tavalla kevyesti tekstin "taakse".
- Millaisissa tilanteissa toivo olisi tarpeellista? (suru, epätoivo, ahdistus)
- Mitä toivotte tulevaisuudeltanne?
- Millaisia asioita elämältä voi toivoa? (terveyttä, rakkautta, iloa...)

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

RAKKAUS

1. Luetaan seuraava kohta: 1. Kor. 13:1
(1. Kirje Korinttilaisille, luku 13, jae 1)
2. Kuvittakaa kyseinen kohta haluamallanne tavalla kevyesti tekstin "taakse".
3. Toimisiko maailma ilman rakkautta?
4. Voiko rakkaus koskaan satuttaa?
5. Kehen ihminen voi olla rakastunut? (julkkis, vanhemmat, lemmikit, puoliso)

TULEVAISUUS

1. Luetaan viimeinen Raamatun kohta: Jes. 56:12 (Jesaja, luku 56, jae 12) ja kuvittakaa se.
2. Millaisia tulevaisuuden haaveita/suunnitelmia sinulla on?
3. Mitä lukemassamme Raamatun kohdassa tarkoitettiin? (Päivistä pitää osata nauttia)
4. Pelottaako tulevaisuudessa mikään?
5. Millä tavalla voit itse vaikuttaa tulevaisuuteesi?

LUOMAKUNTA

1. Luetaan seuraava kohta: 1. Moos. 1:31
(Ensimmäinen Mooseksen kirja, luku 1, jae 31) ja kuvittakaa se päättämälläne kuvalla.
2. Jumala on luonut maailman. Mitä asioita toivoisit luonnolle tehtävän tulevaisuudessa?
3. Mikä sinulle on tärkeää luonnossa?
4. Miten voit edistää luonnon säilymistä?
5. Mitä Raamatun luomiskertomuksesta on jäänyt mieleen?

RAHA

1. Luetaan seuraava kohta: 2. Aik. 34:10
(Toinen Aikakirja, luku 34, jae 10) ja kuvittakaa se päättämälläne kuvalla.
2. Mitä hyötyä rahasta on?
3. Mitä haittaa rahasta on? (valta, epäoikeudenmukaisuus)
4. Voisiko maailma pyöriä ilman rahaa?
5. Tuoko raha onnea?
6. Mihin voisit käyttää rahaa vähemmän?

Mikäli teillä jäi aikaa, keskustelkaa tulevaisuudesta ja kuvittakaa alla olevasta listasta Raamattujanne kauniista kohdista:

- Ps. 55:23
- Jes. 53:5
- Ps 34: 19
- Joh 3:16
- Matt 28:18-20

LIITE 17. Raamatun kuvitus

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI KOPIO

ÄLÄ KOPIOI ÄLÄ KOPIO

LIITE 18. Raamisboxi

